

MEMORIA

revista gândirii arestate

18

Editată de FUNDATIA CULTURALĂ MEMORIA
sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Calea Victoriei 133 - Bucureşti - 1 - 71102 - România - Europa
Telefon: (401) 659 6563, 650 8044 - Fax: 659 6563

COLEGIUL DE REDACȚIE

NICOLAE BALOTĂ

ERNEST BERNEA

MIRCEA CARP

ALEXANDRU CIORĂNESCU

MIRCEA DINESCU

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

SERGIU GROSSU

VIRGIL IERUNCA

ION IOANID

EUGEN IONESCO

MONICA LOVINESCU

ADRIAN MARINO

ION NEGOIȚESCU

ALEXANDRU PALEOLOGU

BANU RĂDULESCU – redactor ef.

DUMITRU STĂNILOAE

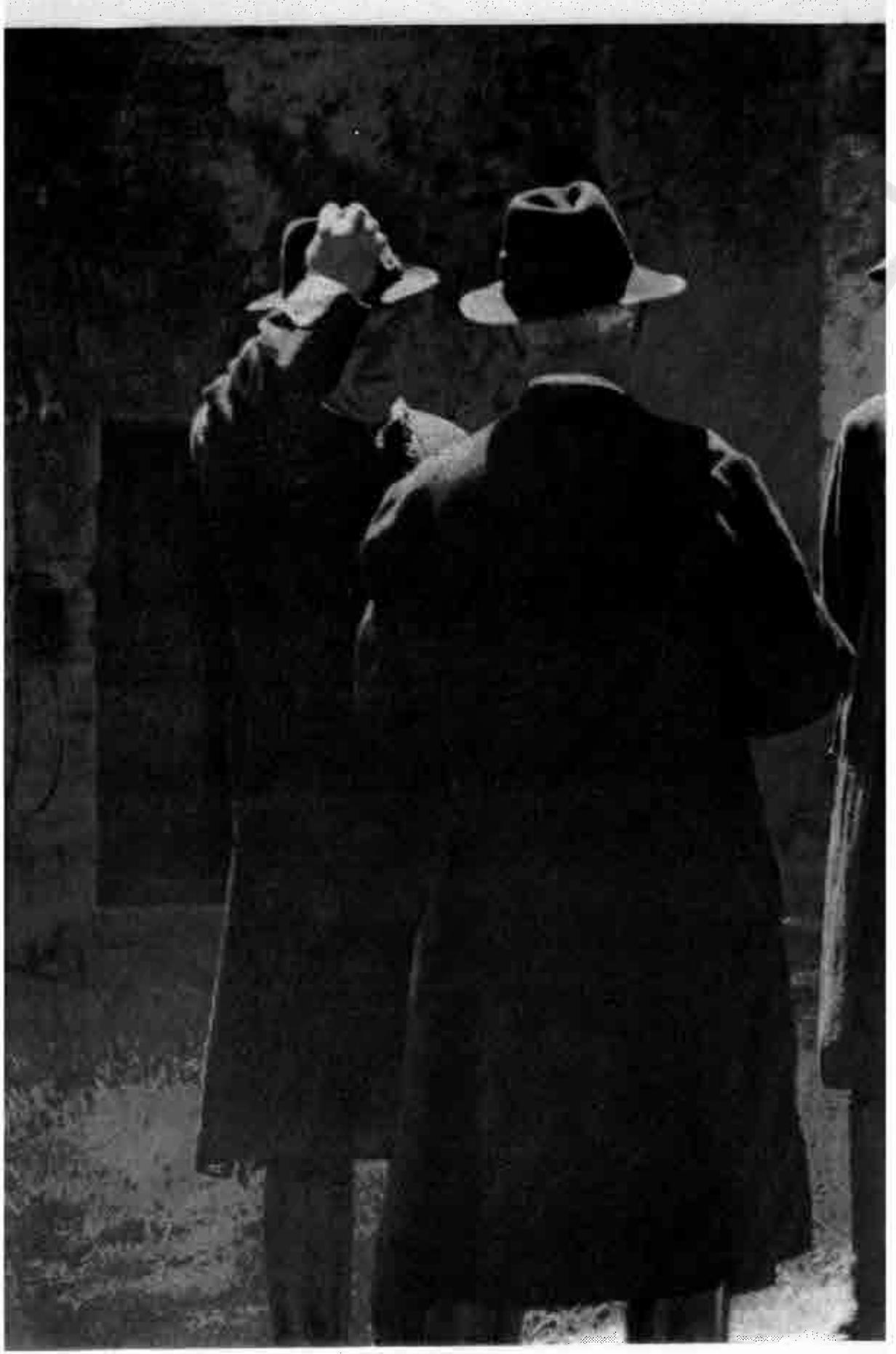
PETRE TUTEA

ION VIANU

ROMULUS VULCĂNESCU

NICOLETA FRANCK

Memoria, îndreptar sau povară?

Nicoleta Franck

Se poate trăi și fără amintiri. Precum și fără a gândi, fără a simți, fără a-i cunoaște pe ceilalți, nici măcar pe sine însăși. Da, se poate trăi și aşa. Dar se trăiește prost, ca aruncat pe valuri, veșnic pradă a soartei hăărăzită de alții, nu de propria voință. O viață de dihanie sau de râmă. Nu de om înzestrat de Dumnezeu cu minte, cu suflet și conștiință.

Li se cere astăzi românilor să fie împăciuitori, nu iertând – căci pentru a ierta, păcătoșii trebuie mai întâi să-și mărturisească păcatele, neexistând absolvire fără spovedanie – ci ștergând din suflete și minți memoria. Gândirea să rămână astfel pe veci arestată. Și oamenii să trăiască eliberați de amintirile lor, să scape de povara lor. Să ducă mai departe vieții de dihanii sau de râme.

Memoria, pentru o viață de om, nu este însă povară, oricât de amare ar fi amintirile, ci un îndreptar care-i deschide mintea, îi hrănește sufletul și astfel îl face supus al conștiinței sale. Îndreptar a fost dintotdeauna Istoria cea mai adevărată, care a făcut din cei pătrunși de adevărul ei eroii noștri. Ei fac parte din Istoria noastră, amintirea lor este pildă acum și va fi deapururi. Dar mai întâi memoria trebuie recuperată. Pentru a fi oameni acum și a exista și în viitor.

Nemți, pentru a-și recupera demnitatea de a fi oameni, au condamnat trecutul lor nazist. În Africa de Sud, pentru a șterge trecutul apartheid-ului, nu se cere a fi uitat el ci, dimpotrivă, a fost constituită o comisie de cercetare numită „Adevăr și Reconciliere”.

În acest secol al ideologilor criminale care credeau că pot înlocui Bisericile și se pot substitui lui Dumnezeu, doar comunismul nu a fost condamnat încă, ba cere chiar reconciliere fără a se recunoaște mai întâi adevărul. Numai memoria, recuperarea ei, va îngădui recunoașterea adevărului. Și apoi, doar apoi, reconcilierea.

– s-a născut la 21 iulie 1920, la Iași, în familia avocatului Nicu Apotecher;

– a făcut școala primară și liceul în orașul natal, iar în 1941 s-a înscris la Facultatea de Drept din București, dar datorită frâmântărilor epocii, după doi ani a trebuit să-și întrerupă studiile;

– se căsătorește cu Yves C. Franck, ziarist franco-luxemburghez, venit în România în 1939 ca trimis al ziarelor „Paris-Soir” și „Paris-Midi” și; el fusese condamnat la 8 ani muncă silnică pentru activitate antinazistă, eliberat după 23 august 1944, iar în 1947 expulzat din țară fără a i se comunica motivele;

– la 26 octombrie 1947 pleacă din țară împreună cu soțul, mulțumită sprijinului unui ofițer de poliție, care-l cunoscuse pe tatăl său;

– ajunși la Paris, soțul său scrie o serie de articole demascatoare despre evenimentele tragice și situația din România;

– în februarie 1948 se stabilesc la Geneva și Nicoleta Franck se înscrive în anul III al Facultății de Drept; soțul său însă fiind numit între timp director al Agentiei France Press din Olanda, Nicoleta Franck, deși era în ultimul an, este nevoită să

renunță la examenul de licență; – în 1954 revin la Geneva; soțul său este numit director al aceleiasi agentii din Elveția; dar, tocmai datorită funcției soțului, Nicoleta Franck nu are dreptul să facă ziaristică; – astfel, își începe cariera de ziaristă abia în 1957, scriind reportaje și interviuri pentru diverse publicații săptămânaile; în 1960 este numită corespondentă pentru Elveția a cotidianului catolic „La Libre Belgique” și pe lângă instituțiile internaționale din Geneva; – pe lângă articolele despre situația politică, economică și socială din Elveția și activitatea Națiunilor Unite, susține în cotidianul respectiv o cronică regulată a evenimentelor din România, dezvăluind adevărul asupra regimului comunist, articole reluate apoi și de alte publicații; – în 1957 Nicoleta Franck publică în „Paris Match”, precum și în Italia și Olanda, un reportaj despre Regele Mihai și familia sa, iar în 1986, în revista „Politique Internationale” (Paris), un interviu despre problemele politice ale României, acordat de Regele Mihai; – în 1992 apare la Editura „Humanitas” cartea „O înfrângere în victorie”, publicată anterior în străinătate sub titlu „La Roumanie dans l'engrenage – Comment le Royaume est devenu République populaire”; – după revoluția din 1989, Nicoleta Franck a venit de mai multe ori în țara sa natală, ținând conferințe, dând interviuri, publicând articole mai ales despre felul cum e văzută astăzi, peste hotare, România post-decembristă; – este membră de onoare a Fundației Culturale Memoria.

Memoria trecutului cere revenirea la istoria noastră aşa cum a fost ea, fără ascunzișurile și omisiunile din cărțile de învățătură din școlile de ieri și de astăzi. Apoi, memoria trecutului recent, cel care a început în 1945 și dă să moară, dar supraviețuiește, trebuie ascultată și învățată din spusele celor care au luptat pentru adevăr și dreptate. Cunoașterea adevărului despre toți acești ani năpăstuiți va fi ea însăși acel proces al comunismului, la care trebuie să râvnim cu toții pentru a fi asigurați de reala sa moarte pe veci.

Nu comuniștii trebuie judecați, ci doctrina pe care s-au bizuit ei pentru a omorî și schingui, precum și pentru a distrugă țara și bunurile ei. Pentru cei vinovați de aceste rele, pentru satrapii și ceilalți perversi, vor fi tribunale de drept comun. Condamnata de procesul comunismului, va fi doar doctrina lor.

Fiindcă ea instaurează sclavia. Cea pe care de fapt o știm, au trăit-o românii și toate popoarele din imperiul sovietic. Ea a fost înlesnită, ba chiar prescrisă de doctrina marxist-leninistă asigurând, grație sclaviei, puterea absolută a unei mafii de răufăcători. Sclavia este instaurată prin faptul că mijloacele de producție și capitalul se află în posesia statului. El depinde de partidul unic, care la rândul său depinde de Lenin, de Stalin și aşa mai departe sau, la noi, de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Ceaușescu și aşa mai departe. Statul, devenind unicul stăpân al celor ce muncesc, chiar și schimbând locul de muncă sau profesia, tot de el depinde omul pentru a-și câștiga existența. Din momentul în care nu poți schimba de stăpân, ești în situația de a avea, implicit, un contract de muncă pe viață. Or angajamentul pe viață, contractul de muncă pe viață, este interzis de Organizația Internațională a Muncii. Fiindcă el este considerat un sistem al sclaviei.

Comunismul este aşadar vinovat de a fi reintrodus sclavia. Legile, în comunism, sunt cele destinate sclavilor care, de pildă, nu au dreptul să-și părăsească stăpânul, dar îl lingănesc temându-se de el.

Numai amintindu-ne această crimă, numai recuperându-ne memoria pentru a nu uita adevărul, numai condamnând comunismul, vom ști să ne apărăm viitorul de terorism și de sclavie, de orice formă de totalitarism. Astfel doar vom apăra viitorul nostru și al tuturor celor în pericol de a fi atrași de mrejile mari minciuni. Si numai atunci vom putea fi împăcați cu noi înșine și reconciliați cu semenii noștri.

Un mare filosof a spus: „*Omul trebuie să fie sclavul conștiinței sale și stăpânul acelor sale*“.

Povară este adevărul ascuns. Îndreptar este memoria.

S U M A R

- 1** *Nicoleta Frank*
Memoria – îndreptar sau povară. pg. 6
- 2** **GEOGRAFIA DETENTIEI** pg. 10.
- 3** **ISTORIA FURATĂ**
George Ciorănescu
Rusificarea Basarabiei românești -3-. pg. 13.
- 4** **MEMORIA APROAPELUI NOSTRU.**
Mircia Dumitrescu
Revoluția din Ungaria 1956 – o revoluție împotriva celei mai mari minciuni a secolului: comunismul. pg. 21
- 5** **AMINTIRI DIN LOCURILE MORȚII**
Constantin Trifan
La Salcia – colonia morții – am făcut chirurgie cu un cuțit de cizmărie. pg. 34
- 6** **MEMORIA TEXTELOR ARESTATE.**
Marin Nițescu
Dialectica puterii -3-. pg. 46
- 7** **MEMORIA ȚĂRANULUI ROMÂN.**
Deportările sașilor din România. pg. 63
- 8** **MEMORIA ÎN PREZENT.**
pg. 78.
- 9** **INTERNATIONALA**
TERRORISMULUI COMUNIST
pg. 83.

AL DOILEA CERC AL
SUFERINȚEI

Valer Neagoe

Ei, securiștii ceaușiști, ne-au ucis copilul. pg. 87.

Ligia Bochișiu

Și pe fiul meu tot Securitatea ceaușistă l-a ucis. pg. 91.

MEMORIA ÎNSCENĂRIILOR
COMUNISTE.

Victor Isac

„Garda albă“ – organizație subversivă inventată de Securitate. pg. 98

P R O C E S U L
COMUNISMULUI ÎN
ROMÂNIA. pg. 106.

PIESĂ LA DOSARUL
PTEȘTI.

Irena Talaban

Piteștiul sunt eu însămi. pg. 108.

MEMORIA VIITORULU

Radu Preda

Păcatul uitării. pg. 116

TIRANI ȘI CĂLAI.

Dimitrie Volkogonov.

Genealogia familiei Ulianov.
pg. 119

MEMORIA CORRIGENDA.
pg. 124.

UNDE SUNT CEI CARE NU
MAI SUNT

„Catalogul“ litera P. pg. 130.

ÎN CĂUTAREA OMULUI
PIERDUT. pg. 142.

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Ilustrăm acest număr al revistei cu aspecte din localitatea Saschiz, județul Mureș-Transilvania. La instituirea regimului comunist în România, ea era populată aproape în exclusivitate cu sași (aproximativ 3500 de locuitori). Să spunem, pentru cine nu știe, că sașii sunt germani, provenind din Flandra, de prin părțile Rinului și ale Mosellei, și Saxonia. Ei au fost colonizați aici, în secolul XII-XIII, de regii Ungariei cu scopul de-a apăra Regatul de năvălirile barbare din răsărit. Au fost întemeiate atunci 7 cetăți puternice, între care și Saschizul.

În contact cu populația majoritară românească de pe aceste meleaguri, sașii au trăit într-o deplină armonie, probă că la Mareea Unire de la 1 decembrie 1918 ei s-au alăturat românilor în unanimitate.

După venirea la putere a comunismului în România, populația săsească a devenit una din minoritățile naționale care a suferit cel mai mult, fiind deportată în URSS aproape în întregime. Astăzi în așezarea Saschiz nu au mai rămas nici o sută de sași.

Despre această deportare cititorul poate afla amănunte la rubrica „Memoria tăranului român“. Facem acest lucru, fiindcă mareea majoritate a sașilor din România au fost tărași. Ei au lucrat pământul la cot cu tăranii români și roadele lor au fost spre folosul întregii țări.

Credem că este de datorie noastră să nu ignorăm nici contribuția lor la prosperitatea pământului românesc, dar nici suferința. Cu atât mai mult cu cât a fost o suferință comună, a lor și a românilor, pricinuită de criminalul regim communist.

Wir illustrieren diese Nummer unserer Zeitschrift mit Bildern aus der Ortschaft Saschiz, Kreis Mures – Siebenbürgen. Bei der Einsetzung des kommunistischen Regimes in Rumänien war diese Ortschaft fast ausschließlich von Sachsen bewohnt (cca. 3500 Einwohner). Für diejenige, die es nicht wissen, müssen wir erwähnen, daß die Sachsen eigewanderte Deutsche aus Flandern, aus den Rhein- und Moselgebieten und aus Sachsen sind. Sie wurden in den XII-XIII Jahrhundert von den ungarischen Königen hier kolonisiert um das Königreich von den Einfällen der Barbaren aus dem Osten zu schützen. Damals wurden 7 starke Burgen gegründet unter denen sich auch Saschiz zählt.

Im Kontakt mit den Rumänen, welche die überwiegende Mehrheit der Bevölkerung darstellen, haben die Sachsen hier friedlich gelebt. Als Beispiel kann die Tatsache erwähnt werden, daß bei der Großen Vereinigung vom 1. Dezember 1918, die Sachsen sich einstimmig auf die Seite der Rumänen gestellt haben.

Nachdem in Rumänien der Kommunismus an die Macht gekommen ist, ist die sächsische Bevölkerung eine der nationalen Minderheiten geworden, die am meisten zu leiden hatte weil sie in die Sowjetunion verschleppt wurde. Heute sind in Saschiz nicht einmal hundert Sachsen geblieben.

Über diese Verschleppung kann der Leser Einzelheiten in der Rubrik „Das Gedächtnis des rumänischen Bauers“ erfahren. Wir haben darüber geschrieben, weil die überwältigende Mehrheit der Sachsen Bauer waren. Sie haben den Boden bebaut, Seite an Seite mit den rumänischen Bauern und die Früchte ihrer Arbeit trugen zum Wohl des Landes bei.

Wir glauben, daß es unsere Pflicht ist, weder ihren Beitrag zum Gedeihen des rumänischen Landes, noch ihr Leid zu ignorieren. Umso mehr, als es ein gemeinsames Leid war, das Leid der Sachsen und der Rumänen verursacht von dem gewalttätigen und kriminellen kommunistischen Regime.

În urmă cu câtva timp, am adresat d-lui Bledea Gheorghe, primarul orașului Sighetu Marmației o scrisoare, care conține următoarele:

Stimate d-le Gheorghe Bledea,

Fundația Culturală Memoria, constatănd starea deplorabilă pe care o are în prezent Cimitirul săracilor din orașul dvs., acolo unde se află osemintele unora dintre cei mai valoroși oameni ai țării noastre, victime ale regimului comunist, se adresează dvs. cu rugăciunea să ne permită să dăm acestui sfânt loc o altă înțărișare. Intenționăm să modelăm în acel perimetru un autentic loc de închinăciune și pelerinaj, care să rămână peste timp un spațiu de rememorare al martirilor neamului nostru – „cartea“ în care tineretul României să poată citi amara lecție a istoriei scrisă de comuniști.

Fundația Memoria, care are în vedere să pună în valoare toate locurile din țară pe unde au dispărut victimele comunismului, morminte individuale sau gropi colective, speră să găsească în perioada dvs. și la consiliul local o deplină înțelegere.

Noi am și întocmit un proiect în acest sens pe care suntem gata să-l supunem atenției domnilor voaștri.

În asteptarea unui răspuns și în speranța că ne veți acorda tot sprijinul, vă strângem mâinile și iată prietenia.

Președintele Fundației Memoria 30.10.1996

Banu Rădulescu

 Mari centre de exterminare

 Inchisoare de exterminare

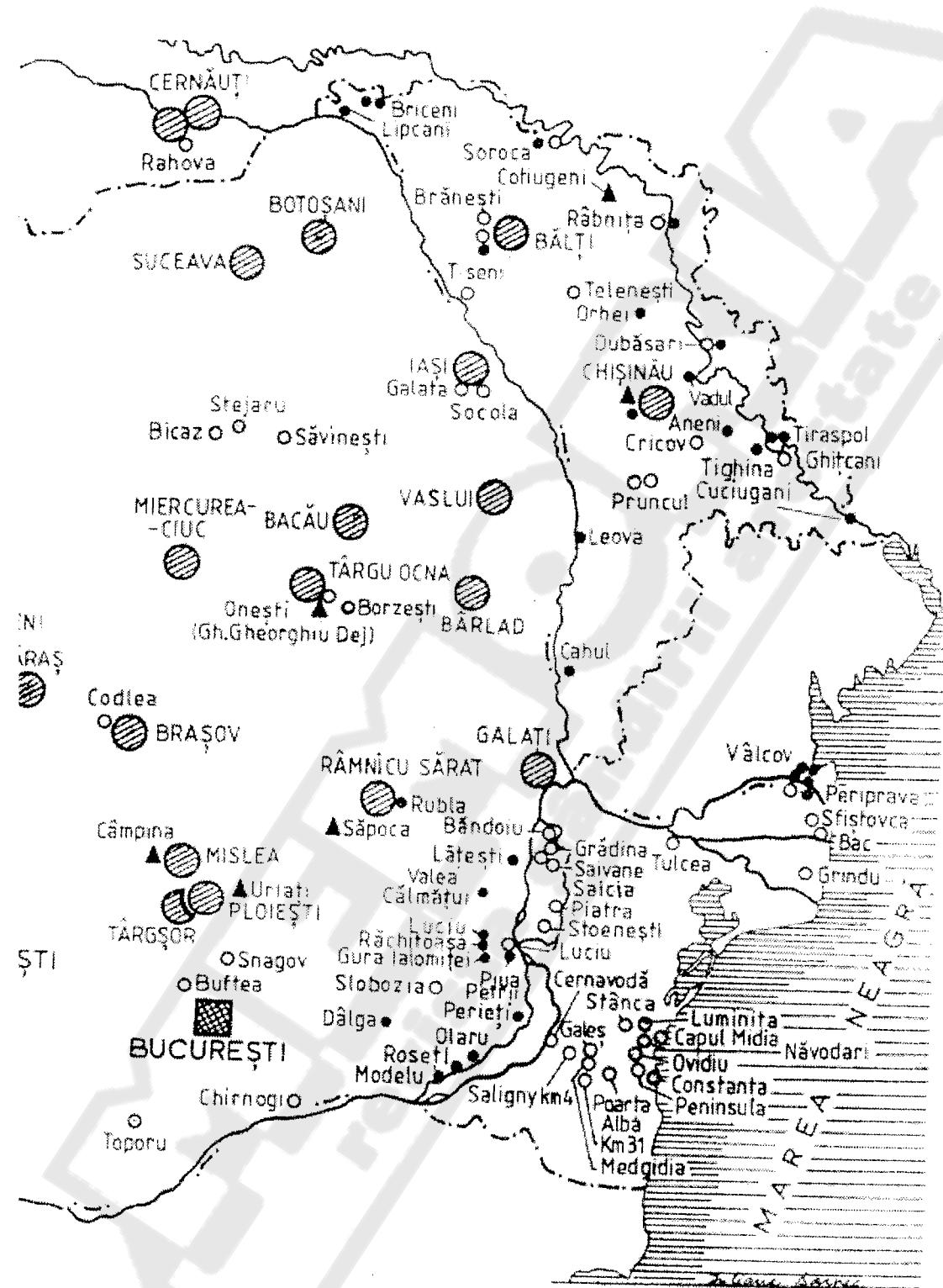
 Lagăr de exterminare

 Lagăr de deportare

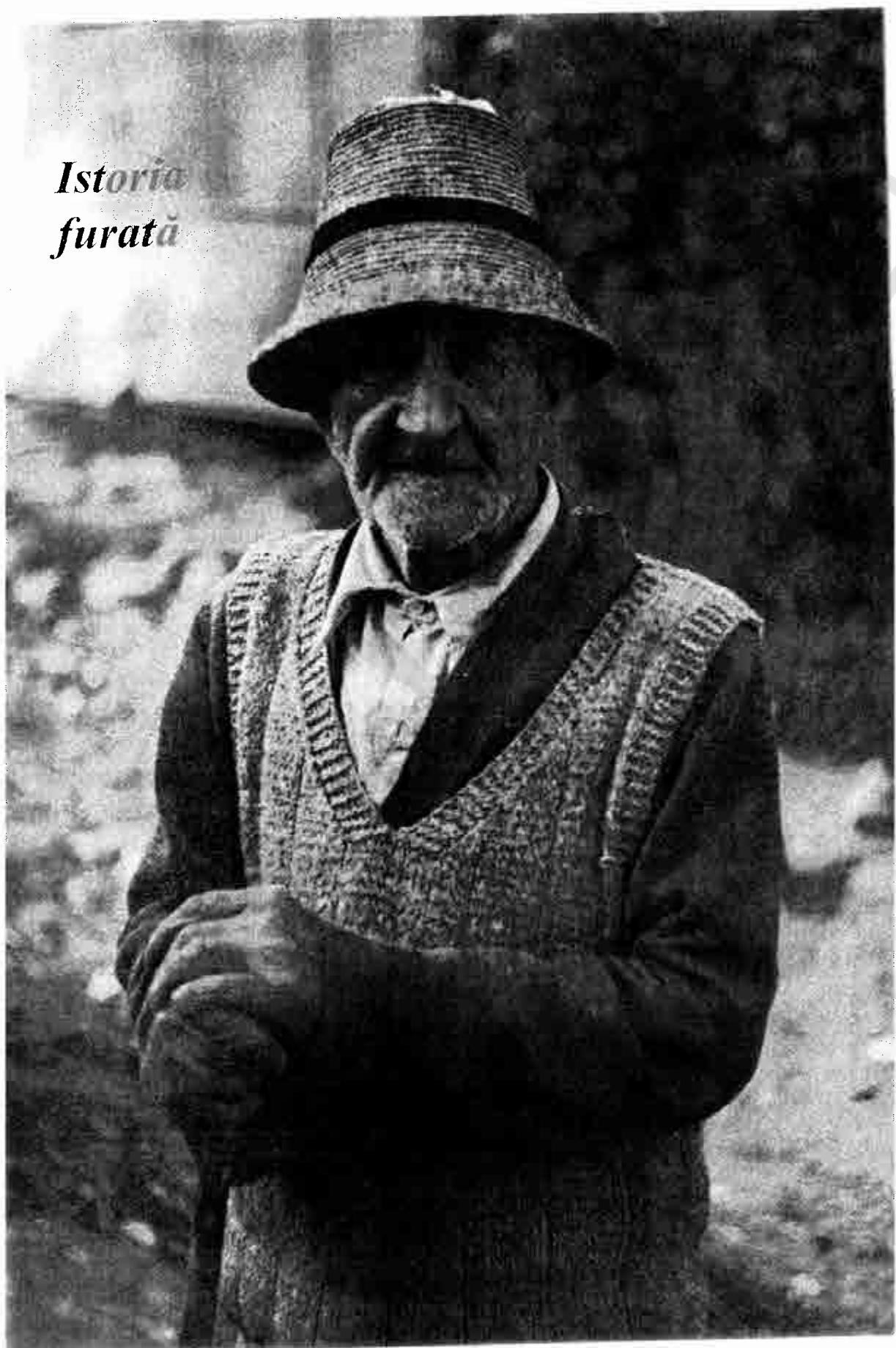
 Azil psihiatric

Geografia detenției

*Istoria
furată*

GEORGE CIORĂNESCU

Rusificarea Basarabiei românești

3

Colonizarea

Cucerirea de numeroase popoare și teritorii străine, atât sub regimul țarist, cât și sub cel comunist a pus cuceritorilor problema administrării celui mai întins imperiu din lume. Marx, Engels și chiar Lenin au denunțat colonialismul rusesc ca o culme a ipocriziei și cinismului, deoarece a utilizat o frazeologie nobilă pentru a însela, domina și exploata alte popoare. În loc să confirme condamnarea făcută de părinții comunismului, regimul sovietic a preferat să reabiliteze ideologia imperialistă și colonialistă a țarismului, încercând să consolideze și să modernizeze Imperiul rus, devenit, de dragul căuzei, Uniunea Federativă Socialistă Sovietică. Putem spune astăzi, împreună cu Kolarz, că puterea sovietică depinde de succesul politicii de colonizare. Coeziunea imperiului sovietic e menținută de naționalismul rușilor mari, prin unirea în jurul ideii unei misiuni proprii a poporului rus, care se află în centrul și deasupra popoarelor destinate colonizării. Colonialismul rusesc diferă de ex-colonialismul britanic și francez deoarece el își propune asimilarea popoarelor cucerite. Din 1928 regimul sovietic a inaugurat o politică de colonizare planificată, vizând mai ales populațiile din Ural, Rusia orientală, Siberia și Asia centrală.

Industrializarea a facilitat rusificarea, pentru că noile centre urbane au devenit astfel focare de asimilare a popoarelor non-ruse. Colonizările industriale i s-a adăugat, bineînțelea, colonizarea agricolă, armate și tăranii și de tineri fiind trimise pentru a spori elementul rusesc în regiunile vitale din punct de vedere militar.

Primul val de coloniști sovietici sosit în Moldova sovietică reprezenta cadre de funcționari de stat și de partid: activiști, membri ai Securității, membri ai organelor de control, cadre militare, garnizoane militare etc... Cum majoritatea funcționarilor se refugiaseră în România sau au fost deportați de noi stăpâni ai provinciei, implantarea noii administrații sovietice a fost masivă și rapidă.

Al doilea val de colonizare se pasează între 1946–1953, când 250.000 de persoane au fost transferate în Moldova sovietică pentru a lua locul „colaboraționiștilor” și „naționaliștilor” moldoveni deportați în interiorul URSS. În scopul accentuării caracterului slav, acești coloniști au fost recruteați îndeosebi din rândul națiunilor slave din imperiu, ca rușii mari, ucrainenii și rutenii, cu predominarea netă a rușilor originari din Tambov, Saratov, Voronej și Smolensk.

Într-o a treia etapă (1954–1959) mii de soldați demobilizați au fost colonizați în Moldova, unde au primit din partea statului casele abandonate de deportați, slujbe, ajutoare de stat

și alte avantaje. Pentru a schimba cât mai repede structura etnică a Basarabiei, noii coloniști au fost încurajați să se căsătorească cu femei moldovene. De data aceasta, coloniștii au fost recruitați nu doar dintre slavi, ci și dintre turcomani: tătari, baskiri și ciuvași.

Noii coloniști au găsit în Moldova sovietică pe descendenții coloniștilor atrași de țără prin acordarea de diferite privilegii și facilități: 66 ha teren cultivabil de familie, lemn gratuit pentru construirea unei case, credit pe termen lung și scutire de serviciu militar. Colonizarea țaristă a fost multi-națională, dând un caracter împreștritat populației basarabene. Mulți dintre acești coloniști, ca lipovenii, evreii, bulgarii și găgăuzii fugiseră de persecuțiile religioase; alții, țărani ruși, germani etc., fugiseră de șerbie sau căutau în Basarabia mai mult pământ decât aveau acasă. Ajunși în Basarabia cu speranța de a găsi o oază de pace, istoria nu s-a arătat prea blândă cu ei.

Cei mai prospri, germanii, au dispărut din Moldova, unde veniseră în 1822 și 1835 din Bavaria, Württemberg și Elveția. Spre deosebire de coloniștii care doreau pământ mai mult, ei erau vechi combatanți elvețieni și francezi rămași în Rusia după campania lui Napoleon, precum și mistică însărcinată de prezicerea preotului evanghelic Bengel privind iminența Judecății de Apoi, rămași în Basarabia în drum spre Locurile Sfinte. Acești coloniști au fost așezați în sudul Basarabiei și și-au botezat satele cu nume străine amintind de luptele napoleoniene sau de preocupările lor religioase: Paris (înfrângerile din 1814 și 1815), Arciz (Arcis-sur-Aube, sângeroasa bătălie din 1 martie 1814), Leipzig (bătălia din 1813), Borodino (bătălia de la Moscova din 7 septembrie 1812), Berezina (trecerea graniței din 26–29 noiembrie 1812), Kulm (înfrângerea generalului Vandamme din 29–30 august 1813), Brienne (Brienne-le-Château, victorie franceză asupra aliaților, 29 ianuarie 1814), Strasbourg, Luxembourg, Fersampenuaz–Mare și Fersampenuaz–Mic (de Frère–Champenoise), Gnadenfeld, Friedensfeld, Friedenstahl etc.... Astfel au apărut în regiunea Cetatea Albă numeroase ferme–model, unde pământul era lucrat după un sistem modern de exploatare agricolă de coloniști pe care românii îl considerau drept „copiii lor mai buni“. Acești coloniști au dispărut în 1941 mai repede decât veniseră, lăsând în urmă ferme și sate părăsite, dovedind cât de efemeră este opera de colonizare, indiferent de valoarea și de durata sa de mai bine de un secol.

Un alt grup etnic, cel al evreilor, a avut și el un destin tragic. Fugind de persecuțiile și pogromurile rusești, mulți evrei au crezut că pământul basarabean poate deveni pentru ei un nou pământ al făgăduinței. La început au obținut ușor dreptul, refuzat de Rusia, de a se stabili acolo și de a obține cetățenia rusă. Numărul lor a crescut repede, de la 19.130 în 1817 la 267.000 în 1919. Recensământul din 1930 și estimarea făcută pe această bază în 1940, indicând un număr de 204.858 evrei în Basarabia (1930) și 247.000 pentru ansamblul teritoriului cedat în 1940 URSS–ului, era mai mică decât cea reală, mulți evrei declarându-se ruși. Într-un interval de un an ei au dispărut aproape complet din Basarabia, nemaifiind în 1941 decât 6882 persoane. Mai târziu, o parte importantă a revenit și în 1970 erau în Moldova sovietică 98.000 evrei, din care jumătate (42.934 în 1959) erau concentratați în Chișinău. Soarta evreilor din Basarabia este legată de cea a evreilor din URSS, pe care regimul sovietic a dorit să-i asimileze cu orice preț. Recensământul sovietic din 1970 arată că numărul evreilor din URSS a scăzut de la 2.268.000 în 1959 la 2.151.000, adică cu 5% în 11 ani, ca urmare a rusificării forțate. În Moldova sovietică numărul lor a crescut ușor: 95.000 în 1959 și 98.000 în 1970. De

altfel, se pare că ei sunt sortiți stagnării și rusificării în ciuda unui viu sentiment național, rezistent la puternica presiune administrativă pe care o îndură.

A treia grupă etnică din Basarabia este cea a turcomanilor: găgăuzi, tătari, baskiri și ciuvași. Găgăuzii, probabil descendenți ai cumanilor, sunt un popor extrem de credincios, care s-a stabilit în Basarabia la începutul secolului al XIX-lea, venind din Bulgaria, de unde au fugit în urma persecuțiilor otomane. În Basarabia ei au reușit nu numai să-și păstreze limba și religia, dar și să-și sporească numărul, de la 1.205 în 1817 (adică 0,25% din populație) la 115.683 în 1941; 96.000 în 1959 și 125.000 (3,50% din populație) în 1970. În ultimele două statistici nu sunt inclusi și găgăuzii din districtele Basarabiei de sud încorporate Ucrainei. Personalitatea lor națională a fost consacrată la Congresul al V-lea al scriitorilor sovietici, care menționa la începutul lui iulie 1971 nașterea unei noi literaturi – cea a găgăuzilor.

În orice caz, poziția găgăuzilor a fost întărită prin sosirea noilor coloniști turcomani, tătariei, baskirii și ciuvașii. Găgăuzii și ciuvașii au cele mai mari șanse de a se înțelege, ambele popoare reprezentând o ramură destul de rară a turcomanilor creștini (cu excepția fracțiunii ciuvașe rămase păgână). Ciuvașii au fost strămutați în Basarabia din regiunea Volgăi superioare, adică dintr-o regiune pe care Moscova a dorit să-o rusifice încă de pe vremea țărilor. Baskirii provin dintr-o regiune de la sud de Urali, supusă și ea unei rusificări forțate. De fapt, în 1905 nu mai puțin de 180.000 coloniști ruși au invadat pământurile baskirilor și efortul de colonizare continuă și azi. În fine, tătarii au venit de pe Volga și Ural, pe urmele strămoșilor lor, pe care Soliman Magnificul i-a colonizat în Bugeac, în sudul Basarabiei. Tătarii fac parte dintre minoritățile cele mai persecutate din U.R.S.S., republica lor autonomă din Crimeea fiind dizolvată în 1944 și populația deportată în Republica uzbekă. Recensământul din 1970 nu specifică numărul turcomanilor din Moldova sovietică, incluzându-i la rubrica generală intitulată „alte naționalități“, ce număra 47.000 persoane. Probabil un număr mai mare de turcomani a fost colonizat în sudul Basarabiei, astăzi anexat Ucrainei, pentru că această republică număra în 1970 758.000 locuitori de alte naționalități.

Prin numărul și activitatea lor economică și culturală turcomanii constituie cea mai importantă minoritate din URSS, având o conștiință națională proprie și o concepție morală fundamental opusă ideologiei comuniste. Fără îndoială, tătarii, baskirii și ciuvașii visează să părăsească Moldova sovietică și sudul Basarabiei pentru a-și regăsi patriile pierdute, ceea ce într-o zi se va realiza, căci grupul etnic căruia aparțin face dovada unei vitalități fără pereche. Turcomanii din Asia centrală au crescut din 1970 cu 52% față de 1959, în timp ce creșterea populației ruse în aceeași regiune a fost de 13%, procentaj ce include, alături de natalitate, și afluxul noilor coloniști veniți din Rusia. Există deci șanse ca turcomanii din Moldova sovietică să reziste rusificării, mai ales dacă vor face front comun cu autohtonii împotriva practicii generale de asimilare a Kremlinului.

Cel mai puternic grup de coloniști din Moldova sovietică este cel al slavilor: ruși, ucraineni și bulgari, adică circa un milion de locuitori, la un total de 3.569.000 locuitori. Bulgarii sunt un popor de legătură între turcomani și slavi, având o origine turcomană, o limbă slavă și o religie creștină. Sunt înrudiți cu ciuvașii – ramura bulgară rămasă pe Volga în momentul în care protobulgarii au părăsit aceste meleaguri pentru a se stabili în secolul al VII-lea între Nistru, Dunăre și Marea Neagră. Bulgarii de astăzi din Moldova sovietică,

adică 74.000 locuitori (2,07% din populație) au revenit pe pământurile moldovenești recent, în secolul al XIX-lea, când au trecut din Dobrogea – în epoca dominației turcești – în Basarabia, fugind de persecuțiile otomane. În timpul celor 124 de ani de viețuire în Basarabia numărul lor a crescut de 145 ori, de la 1.205 în 1817 la 177.647 în 1941. Normal ar fi fost ca populația bulgară din România să treacă integral în Dobrogea de sud, cedată Bulgariei prin tratatul de la Craiova din 1940. Însă în momentul tratatului de la Craiova, Basarabia nu mai aparținea României de câteva luni. Astăzi, importanța populației bulgare în Moldova sovietică este mai mică decât fusese în Basarabia (74.000 persoane în 1970 în Moldova sovietică față de 177.647 în 1941 în Basarabia), deoarece un grup important de bulgari locuia în sudul Basarabiei, anexat Ucrainei, unde numărul lor total este de 234.000. Populația bulgară din Moldova sovietică a cunoscut un ritm lent de creștere față de alte naționalități, reprezentând astăzi 2,07% comparativ cu 2,15% în 1959. Odinoară factor auxiliar al rusificării, bulgarii, care au fost tratați de ruși ca o minoritate favorizată, au reușit să-și păstreze limba și tradițiile, dar au pierdut prin împărțirea administrativă a Basarabiei rolul și importanța de altădată.

Ucrainenii constituie în Moldova sovietică minoritatea cea mai importantă. Numărul lor a crescut în 1970 la o jumătate de milion (507.000). Ucrainenii sunt singura minoritate provenită dintr-o țară limitrofă Moldovei, ceea ce face ca pericolul ucrainizării Moldovei să fie real, cu atât mai mult cu cât Ucraina este una dintre cele mai importante republici, atât din punct de vedere economic, cât și demografic. Poporul ucrainean a făcut dovada unui puternic sentiment național și a unui curaj civic capabil de a rezista la orice probă și a fost o eroare că nici primul și nici al doilea război mondial nu au rezolvat problema Ucrainei, prin crearea unui stat național, independent, pe care poporul ucrainean nu încetează să-l revendice. Acest popor a trebuit să se mulțumească cu rolul de partener secundar al Rusiei, care pe de o parte a dus o politică nemiloasă de rusificare a ucrainenilor din Ucraina și R.S.S.F. Rusă, iar pe de alta, i-a folosit pe ucraineni la slavizarea Crimeii, a Kazahstanului și a Moldovei sovietice. În cadrul acestei politici Ucraina a primit în 1940 sudul și nordul Basarabiei și Bucovina de nord, iar în 1954 regiunea tătară din Crimeea, obligându-se în schimb să participe la colonizarea teritoriilor din vestul Sibiriei și din nordul Kazahstanului. Prin acest transfer de teritorii, rușii mari au urmărit slavizarea tătarilor, cazaclilor și moldovenilor, ridicând mereu împotriva ucrainenilor toate cele trei popoare, pentru a rămâne singurii beneficiari ai politiciei de divizare.

Statisticile țăraste, românești și sovietice, arată că numărul ucrainenilor a fost într-o continuă creștere, atât în Basarabia, cât și în Moldova sovietică. În Basarabia, el a ajuns de la 30.000 în 1812 la 669.542 în 1941, crescând de 22 ori în 129 ani; în Moldova sovietică, numărul a crescut de la 421.000 în 1959 la 507.000 în 1970, adică cu 86.000 persoane în 11 ani. Moldovenii și ucrainenii, în calitate de popoare vecine s-au întrepătruns și amestecat spontan, moldovenii depășind în număr mare frontieră Nistrului pentru a se întinde până la Bug și Nipru, ucrainenii pătrunzând în Basarabia – mai ales în regiunea Hotin, Cetatea Albă și Bucovina de nord. La nivel de popoare, ucrainenii și moldovenii trăiesc în bună înțelegere în sate cu populație mixtă, în care moldovenii au fost ucrainizați și ucrainenii românizați.

Aceeași bună înțelegere a guvernat și relațiile româno-ucrainene în timpul scurtei perioade când Ucraina a fost liberă. Rada din Kiev a recunoscut la 26 iunie 1919 unirea

Basarabiei cu România în termeni fără echivoc: „guvernul ucrainian declară că nu dorește, sub nici o formă, punerea în discuție a graniței actuale dintre cele două state și consideră Nistrul ca frontieră definitivă între ele; el dorește să stabilească cele mai bune relații de vecinătate la această frontieră.“ Spre deosebire de nedreapta linie Curzon, care demarca în 1923 frontieră orientală a Poloniei, granița Nistrului corespunde unei realități etnice, numărul ucrainenilor din Basarabia și Bucovina echivalând cu numărul moldovenilor din Ucraina. În 1930 se aflau în România aproximativ 577.000 ucraineni și ruteni, față de cel puțin o jumătate de milion de români în Ucraina.

Cei care visează crearea de state naționale pure într-o regiune de întrepătrundere etnică ca cea a Europei centrale și răsăritene nu vor putea vedea realizarea acestui obiectiv decât prin transferul românilor transnistreni în Basarabia și al ucrainenilor basarabeni în Ucraina, operație lipsită de sens, deoarece cele două popoare în cauză trăiesc în bună înțelegere.

După al doilea război mondial au fost făcute concesii Ucrainei pentru a satisface sentimentul național al unui popor care și-a afirmat dorința de independență prin formarea unui guvern (1941) și a unui comitet național (1944) proprii și ai cărui partizani au luptat împotriva germanilor tot atât cât și rușii. Astfel, Ucraina și-a extins frontierele și a realizat Ucraina mare în dauna Poloniei, României și Ungariei. Ea a devenit membră a ONU; a avut satisfacția de a vedea un ucrainean, P.I. Șelest, în funcția de prim secretar al partidului comunist ucrainean și și-a luat revanșa asupra Rusiei atunci când un alt ucrainean, Hrușciov, a devenit primul secretar al P.C.U.S. Dar ucrainenii n-au putut uită mărturisirile lui Hrușciov că au scăpat de deportările staliniste doar pentru că erau mult prea numeroși și n-ar fi avut destul spațiu pentru a-i coloniza altundeva. Ei știu că un revers al politicii sovietice este oricând posibil, că sunt mereu amenințați de rusificare și de riscul de a fi colonizați la frontieră orientală a URSS pentru a face față pericolului chinez. De asemenea, Ucraina aspiră la autodeterminare sub un regim democratic de tip occidental, preconizat de Taras Șevcenko, sau sub un regim muncitoresc și țărănesc, ca cel propus de Troțki.

Ultima manifestare în favoarea unei Ucraine independente datează din 1960, când un „partid” ucrainean de opozиie ce activa în interiorul țării a avut curajul să critice politica imperialistă și șovină a Rusiei sovietice și să ceară separarea Ucrainei, pentru a constitui un stat propriu, socialist și independent. Poporul ucrainean, care a reușit să supraviețuiască unei dominații rusești de mai mult de 300 de ani, rezistând colectivizării forțate a pământului, terorii staliniste, deportării țărănimii și intelectualității, arestării și epurării cadrelor comuniste etc., s-a dovedit dificil de rusificat și puțin dispus să joace un rol ingrat în rusificarea altor naționalități. O înțelegere tacită moldo-ucraineană, între două popoare amenințate în mod egal de imperialismul rus, le-a ajutat pe fiecare să supraviețuiască și să-și păstreze identitatea națională proprie.

Esența problemei rusificării Moldovei se rezumă deci la conflictul dintre poporul român și rușii mari. Basarabia și Moldova sovietică sunt doar câmpul de bătaie unde se înfruntă moldovenii – avangarda poporului român – și imperialismul colonialist al rușilor mari, întărit de câteva grupuri etnice din imperiul sovietic. Confruntarea dintre imperialismul rus și naționalismul românesc, înțeles ca un drept al românilor de a-și conserva propria etnie, a avut loc în condiții anormale. Pe de-o parte, statul și poporul rușilor mari, neavând frontieră comună cu România și folosind ca instrument al politicii lor poporul ucrainean;

pe de altă parte, autoritățile române, care nu au avut nici curajul, nici mijloacele de a se opune deschis politicii de asimilare forțată a românilor din Basarabia (Moldova sovietică), deoarece, fiind comuniște, au trebuit să accepte linia politică trasa de la Moscova.

O privire asupra recensămintelor sovietice din 1959 și 1970 arată că rusificarea Moldovei a progresat, deoarece procentajul rușilor a crescut de la 10,16% la 11,6%, în timp ce cel al altor naționalități a scăzut după cum urmează: români, de la 65,41% la 64,56%; ucraineni, de la 14,59% la 14,21%; evrei 3,29% – 2,75% și bulgari 2,15% – 2,07%. În cursul ultimilor 11 ani (1959–1970) creșterea populației ruse în Moldova sovietică a fost de 41,30%, în timp ce ea nu atingea decât 8% în Republica Federativă Rusă. Cresterea demografică rusă în Moldova sovietică – de la 293.000 locuitori în 1959 la 414.000 locuitori în 1970 – nu s-a datorat numai natalității, ci în mare parte imigrării.

Când rușii au luat în stăpânire Basarabia în 1812 ei nu reprezentau decât 6000 de biete suflete, cei mai mulți lipoveni aparținând sectei Vechii Creștini, care au refuzat să adopte reforma ritualului propusă de patriarhul Nikon. O parte a Vechilor Crestini au găsit în Moldova libertatea cultului care nu le-a fost acordată în Rusia decât în 1971, cu ocazia alegerii nouului patriarh Pimen, când s-a propus abolirea excomunicării pronunțate împotriva lor în 1656 și 1667. Surse sovietice recunosc clar că după anexarea Basarabiei a început colonizarea și rusificarea acestei provincii: «Nach dem Bessarabien mit Russland vereinigt worden war, wurde es rasch besiedelt. Hierher Stömen die Ukrainer und russische Umsiedler....»

Numărul rușilor, funcționari și simpli coloniști, a crescut repede, ajungând la 155.774 în 1897 (8,05%) și 164.410 în 1941 (6%). Totuși, efectele rusificării forțate din timpul țarismului n-au fost decât superficiale, făcându-se abia simțite în limba vorbită, unde au pătruns un număr redus de cuvinte rusești, mai ales în vocabularul administrativ și ecclaziastic. De asemenea, putem menționa dispariția costumului național popular, cu excepția regiunii Hotin și a câtorva sate situate de-a lungul Prutului. Dar aceste schimbări nu au afectat în nici un fel conștiința națională.

Regimul sovietic a continuat politica de rusificare a teritoriilor situate în Europa și a republielor asiatici, din motive pur politice, în ciuda slabiei creșteri demografice și a opiniei economiștilor și a sociologilor, care au atras atenția asupra saturăției de pe piața forței de muncă din regiunile colonizate și implicit asupra deficitului de mână de lucru pe piața rusuo-ucraineană.

În ciuda intensei rusificări a Moldovei sovietice din ultimii 30 de ani, compoziția etnică a republiei nu a fost în mod profund modificată, moldovenii continuând să constituie majoritatea absolută a provinciei, adică 2.304.000 locuitori (64,56%) la o populație totală de 3.569.000 locuitori.

Înținând cont de epuizarea rușilor mari, care au început să dea semne de oboseală demografică, putem spera ca Moscova să nu mai poată susține politica de colonizare și rusificare concomitent pe frontul european și pe cel asiatic. Popoarele colonizate: balticii, turcomanii, cazații, tătarii, uzbecii, moldovenii etc. își vor lua atunci revanșa demografică, întrecându-i numeric pe cuceritori, pentru a-i asimila în final.

În acest mod, Moscova – a treia Româ – nu va face decât să urmeze destinul acesteia, care s-a epuizat în efortul de colonizare a regiunilor cucerite și s-a prăbușit în momentul în care părea că și-a atins scopul.

va urma

Фотограф
Андрей
Богданов

N-ar mai trebui să repetăm adevărul că între cei cu care românii își împart viața pe pământul patriei noastre, minoritate etnică, sunt ungurii. Ei sunt cei mai numeroși. Conviețuirea cu ei a cunoscut de-a lungul istoriei multe și grave convulsii. A fost totuși și o perioadă pașnică, mai ales între cele două războaie mondiale. A trebuit să vină însă ciuma hitleristă, urmată imediat de alt flagel groaznic, comunismul, ca să învăjbească relațiile dintre unguri și români.

Lovind însă ambele naționalități, ambele state, în aceeași măsură, se poate spune fără echivoc că acest comunism, producând suferință și unora și altoru, ne-a și apropiat. Unul din semnele acestei apropiieri a fost chiar revoluția din Ungaria din 1956. Dacă exemplul extrem de curajos al vecinilor noștri ar fi fost urmat imediat și de noi, români, altfel ar fi fost viața. Să a lor, și a noastră. Din păcate, n-a fost să fie așa. Iubitorii de libertate din Ungaria au fost striviri de tancurile sovietice. Dar și la noi, în România, iubitorii de libertate, români și maghiari, au avut de suferit una din cele mai cumplite represiuni.

Închinându-ne cu tot respectul în fața martirilor maghiari care au murit în 1956 – și ei n-au murit numai pentru Ungaria, ci și pentru toate popoarele subjugate din Est, inclusiv al nostru – consemnăm în paginile care urmează un act de un deosebit eroism al ungurilor, apropiații noștri. Acesta a fost revoluția maghiară din 1956.

Sub acest aspect, al anticomunismului și al revigorării noastre comune, în libertate, în democrația europeană, ne putem regăsi alături, în bunăstare și prietenie.

MIRCEA DUMITRESCU

Revoluția din Ungaria (1956), o revoluție împotriva celei mai mari minciuni a secolului nostru: comunismul

Se împlinesc anul acesta 40 de ani de când în țara vecinilor noștri, Ungaria, a izbucnit una din cele mai sângeroase revoluții anticomuniste.

„Memoria“ nu poate ignora acest mare eveniment, fie și numai pentru simplul motiv că revoluția ungără a avut grave consecințe și pentru țara noastră. Temnițele, ce păreau că încep să se golească, au redevenit dintr-o dată arhipline și un val de teroare s-a abătut din nou peste țară. Au suferit atunci nu numai mulți unguri, concetăteni ai noștri, dar și foarte mulți români. Între aceștia, intelectualii și, dintre ei, cu deosebire studenții. Despre cele întâmplate atunci la noi vom vorbi în alte numere ale revistei. În numărul de față ne limităm să consemnăm momentele cele mai importante ale revoluției din Ungaria, cunoscută destul de puțin în țara noastră, mai ales de cei tineri.

Mai înainte de a jalona momentele propriu-zise ale revoluției, e necesar să vedem care au fost cauzele care au determinat-o. Și pentru că, din lipsă de spațiu, nu putem să le aprofundăm pe toate, ne vom limita să cităm din cartea lui Joseph Scholmer, „Morții care revin“, publicată imediat după revoluție: „Revoluția ungără nu se poate înțelege bine dacă nu avem în vedere cadrul respectiv al blocului sovietic la care a fost anexată și Ungaria. În acest bloc roșu se vede o veritabilă piramidă de clase suprapuse, dominate de „clasa conducătoare“: funcționarii partidului comunist, statul, economia, armata și poliția secretă (AVO sau AVH – sigla pentru ÁLLAM- VÉDELNI HATÓSÁG – Securitatea de stat a Ungariei). Rafinamentul perfid al exploatarii sociale sub acest regim face să pălească tot ceea ce spunea Karl Marx vorbind de capitalismul primitiv din Anglia. Ideologia partidului, marxism-leninismul, nu servește la altceva decât pentru a camufla această exploatare, iar poliția secretă – pentru a sfărâma orice rezistență, semănând teroarea. Dar revoluția ungără demonstrează o dată în plus că popoarele exploatație rămân mereu conștiente de exploatarea lor și nu așteaptă decât momentul să-și scuture jugul.“

Credem că aceste sumare cuvinte sintetizează cauzele revoluției ungare. Valabile cu siguranță și pentru revoluția de la noi din 1989.

Promitând cititorilor noștri că vom amânaunți în alte numere ale revistei aceste cauze, ne limităm acum să marcăm, în ordine cronologică, evenimentele care au înroșit pământul Ungariei în urmă cu 40 de ani, mai exact în toamna anului 1956.

- la 3 martie 1953 moare Stalin; locul acestuia îl ia Malenkov, care pare că anunță un regim mai puțin despotic în Rusia și în statele satelite;
- în Ungaria, Imre Nagy devine prim ministru; în culisele partidului, Mátyás Rákosi, primul secretar al partidului, omul cel mai detestat dintre toți valetii sovieticiilor din Ungaria, căruia i se și spunea „omul cu mânile pline de sânge“, stătea la pândă;
- când Malenkov este îndepărtat, este destituit și Imre Nagy sub pretextul „devierii de dreapta“; în locul lui, Moscova îl pune pe Hegedüs, stalinist sută în sută;
- în februarie 1956 are loc faimosul discurs al lui Hrușciov la Congresul XX al PCUS; discursul, puțin cunoscut în Rusia, este larg răspândit în țările satelite, mai ales în Polonia și Ungaria, unde tinerii îl comentează pe larg. Imensul orgoliu al lui Stalin, despotismul său asiatic, cruzimea fără margini, duplicitatea sa și crimele fără număr pe care le are pe conștiință, sunt recunoscute de tineretul maghiar și în persoana lui Rákosi, la fel de odios ca și Stalin;
- la 26 iunie 1956 izbucnește în Polonia revolta de la Poznań, care are un enorm ecou în Ungaria în rândul tinerilor și al lumii muncitoare;
- două zile după aceea, la 28 iunie 1956, are loc la Budapesta prima mare demonstrație publică; Rákosi era plecat la Moscova; între oratorii care au luat cuvântul au vorbit oameni care făceau parte din Cercul Petöfi și Asociația Presei; între aceștia, Márton Horváth, directorul lui „Szabat Nép“, declară că „*aplicarea rezoluțiilor congresului sovietic în Ungaria este o afacere a Ungariei însăși și în nici un caz a Moscovei și a Belgradului*“ (Tito se împăcase cu Moscova);
- urmează alte mișcări de stradă, la început mai timide, dar din ce în ce mai ferme; la una din aceste adunări ale „Asociației tinerilor intelectuali“ se cere în mod deschis demisia întregului Comitet Central al Partidului; Rákosi, care până atunci se făcuse că ignoră cerințele străzii, dă o replică dură; el interzice imediat asociația, exclude din partidul comunist pe scriitorii Tardos și Déry și arestează 450 de rebeli; dar Moscova nu privește cu ochi buni aceste măsuri;
- la Budapesta sosesc Suslov și e întrunit imediat CC al Partidului Comunist Ungar; între 18 și 21 iulie 1956, după 3 zile de dezbatere, este destituit Rákosi, omul cel mai urât din toată Ungaria; în locul lui este numit alt stalinist, Ernő Gerő;
- în presă încep să fie criticați Rákosi și regimul său, denunțați ca principalii autori ai mărasmului economic ungur; partidul face câteva reabilitări; între acestea Imre Nagy și

Zoltán Zántó; János Kádár, care era închis, este pus în libertate;

– oamenii își dau seama că stalinistul Gerö, complicele lui Rákosi, nu are alt argument decât să arunce vina pe acesta;

– la 19 octombrie, ziarul „Szabad Ifjúság“, organul central al tinerilor comuniști, scrie: „*Studentii maghiari duc o frumoasă luptă pentru libertate, comparabilă cu cea dusă de intelectualii revoluționari în urmă cu un secol*“ (aluzie la anul revoluționar 1848); în aceeași zi o mare manifestație cere alegeri legislative pentru primăvara lui 1957;

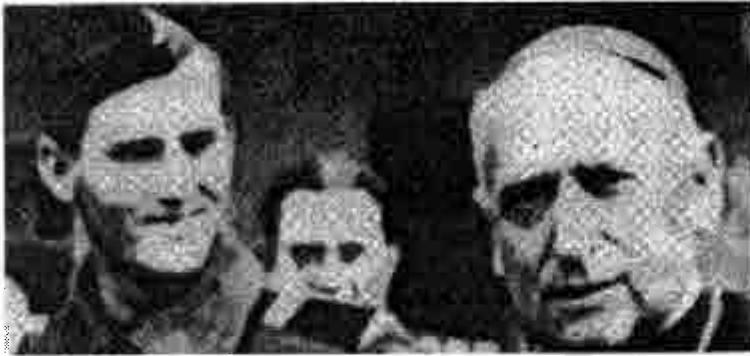
– la 20 octombrie 1956, 3000 de studenți ai Universității din Budapesta și Szeged demisionează din organizațiile comuniste și fondează o asociație independentă, cerând suprimarea cenzurii presei, abolirea pedepsei cu moartea și sanctiuni împotriva celor care au comis crime sub regimul Rákosi; este reabilitat Imre Nagy și arestat fostul ministru de război, Mihály Farkas, împreună cu fiul său Vladimir, sub culpa de „violare a legalității sociale“, implicați amândoi în procesul și uciderea lui Rajk; dar acțiunile guvernului sunt doar de fațadă;

– cererile tineretului se înmulțesc; studenții din Budapesta cer libertate academică fără nici o restricție, suprimarea limbii ruse din școli și, din ce în ce mai insistent, revenirea lui Imre Nagy ca prim ministru în locul lui Hegedüs; în acest timp Gerö – prim secretar al partidului – se află în vizită la Belgrad;

– la 21 octombrie, organul partidului comunist, „Szabad Nép“ scrie: „*Din sesiunea de vară a CC al partidului nostru, democrația nu a încetat să câștige teren în Ungaria.*“ Ziarul mai cere „*libertate pentru țară, să-și urmeze propriul drum spre socialism*“; Gerö se află încă la Tito și situația în Ungaria se agrava;

– 22 octombrie 1956: se aud primele focuri de armă; spre seară studenții încep să se adune în capitală și în provincie; unii la Universitate, alții la Școala Politehnică; studenții din Budapesta prezintă un caiet cu revendicările lor la sediul partidului comunist; li se promite că a doua zi revendicările vor fi publicate în presă;

– tot în aceeași seară, la Școala Politehnică din Budapesta, un orator strigă: „*Cu ce drept trupele rusești calcă în picioare pământul patriei noastre?*“; toată adunarea începe să strige: „*Afară cu rușii!*“ și „*Jos tirania sovietică!*“; la ora 22,30 este redactat ultimul punct al cererii studenților: „*Noi cerem plecarea trupelor sovietice staționate pe pământul nostru!*“; completându-se cu: „*Cerem revenirea emblemelor lui Kossuth pe ecusonul nostru național, în locul secerii și ciocanului sovietic!*“; se hotărăște în unanimitate ca a doua zi

Cardinalul Mindszenty – eliberat de insurgenți

să fie organizată la ora 15 o mare demonstrație de simpatie pentru poporul polonez, înaintea monumentului generalului Bem, eroul revoluției poloneze din 1848; adunarea se încheie cântându-se imnul național „Dumnezeu să binecuvânteze Ungaria“;

– 23 octombrie dimineața: Ernő Gerő se întoarce din Iugoslavia; de la aeroport se îndreaptă direct către Comitetul Central; el convoacă imediat Consiliul de război; la ora 13, radio-ul își întrerupe emisiunea și este comunicată următoarea informație oficială, semnată de László Piros, ministru de Interne: „Ca să asigure ordinea și pacea civilă, Ministerul de Interne nu mai autorizează, până la noi dispoziții, nici o adunare și nici o demonstrație publică“; acest anunț, în loc să calmeze spiritele, le-a incitat; studenții se adună în grabă la Universitate și muncitorii refuză să mai muncească; la orele 14,23, Radio Budapest anunță că „Tovarășul Ernő Gerő va vorbi în această seară la ora 20“; tot atunci se ridică interdicția proclamată dimineața la ora 8; dar deja manifestanții au început să se adune în diverse cartiere ale capitalei încă de la ora 14;

– străzile încep să se umple de manifestanți: în piața Petőfi, în piața Bem, în fața Parlamentului; peste tot se dă citire celor 16 puncte formulate cu o zi înainte; în piața Bem, de pildă, au asistat cca 200 000 de oameni; toate aceste demonstrații publice au fost la început pașnice și disciplinate;

– se apropiase noaptea și o parte din manifestanți s-au dus spre clădirea unde era Radio Național, cerând ca revendicările lor să fie difuzate pe post; clădirea însă era păzită de agenții Securității maghiare (AVO); i se permite unui delegat al manifestanților să intre în clădire, dar el se reîntoarce, deoarece conducerea Radio-ului refuzase difuzarea; manifestanții încep să forțeze intrarea; în acest moment securiștii de la AVO au deschis focul; a fost momentul începerii revoltei; pe jos rămân primii morți și răniți; revoluția izbucnise, dar revoluționarii nu aveau arme; primele arme pe care și le-au procurat au fost luate din două mașini sanitare, care încercau să intre în curtea Radio-ului, cu scopul evident de a aproviziona pe securiști; revoluționarii le-au găsit pline de arme și s-au înarmat cu ele;

– acest episod săngeros a rămas totuși singular; toată lumea în Budapest aștepta discursul lui Gerő de la ora 20;

– discursul lui Gerő a fost dezastrozus; el nu a știut să vorbească decât despre: „provocatori și hoarde fasciste care încercau să tulbure ordinea publică“; el a terminat zicând că nu se va abate în nici un fel de la linia politică a partidului; AVO a primit ordin

să nu dea nici un pas înapoi și să înăbușe revolta; atunci s-au văzut și primele blindate sovietice care au început să se miște;

– din acest moment evenimentele au început să se precipite; oamenii n-au părăsit strada; au apărut combatanți revoluționari deja cu armele în mână; o imensă mulțime s-a repezit în piața Stalin ca să demoleze statuia; neputând fi demolată de camioanele care o trăgeau, ea a fost aruncată în aer cu dinamită de muncitorii de la o pulberarie din apropiere;

– Budapesta se găsea deja în plină revoltă; lipseau însă conducătorii acesteia; fiecare grup de insurgenți lucra pe cont propriu, fără un plan de ansamblu bine determinat; unii au distrus muzei de interes național; alții au pus mâna pe tipografii și librării; se simțea lipsa armelor; căci peste tot securiștii de la AVO opuneau rezistență; la cazarma Kilián, unde armata poseda un întreg arsenal, mulțimea a cerut arme; locotenentul care comanda două secții de infanterie maghiară le-a cerut să se retragă; i s-a răspuns: „*Trageți, dacă faceți parte dintre călăii sovietici. Dacă însă sunteți un bun maghiar, dați-ne arme*“; ofițerul i-a lăsat să intre și a trecut de partea insurgenților; (câteva ore mai târziu locotenentul avea să moară); cam aşa vor proceda toți militarii unguri; în primele zile trupele ungare au rămas în adevar cu arma la picior;

– în tot acest timp securiștii de la AVO neutralizau micile grupuri existente;

– colonelul Pál Maléter (ulterior făcut general), care primise ordinul să despresoare clădirea Radio-ului, a luat poziție cu formațiile sale blindate, dar nu a dat ordin să se tragă;

– venise noaptea și insurgenții tot mai credeau că guvernul va cădea;

– 24 octombrie orele 4,30: Radio Budapesta a anunțat: „*Bande de insurgenti fasciști și reacționari au atacat ieri pe milițienii noștri... Miliția și poliția au ordin să intervină cu toată vigoarea împotriva celor ce contravin legilor*“; anunțul a fost însoțit de declararea stării de asediu în toată țara; între timp Comitetul Central al Partidului a decis să facă o concesie insurecției demîjându-l pe primul ministru Hegedüs, înlocuit cu Imre Nagy; astfel că primul act de guvernământ al acestuia a fost proclamarea stării de asediu și crearea Curților Marțiale însărcinate să execute pe loc sentințele capitale pe care le-ar fi pronunțat; dar toată lumea simțea că asta era pusă la cale de Gerö și aşa a și fost; pentru că, aşa cum s-a aflat mai târziu, Gerö, în virtutea Pactului de la Varșovia, ceruse intervenția Armatei Roșii împotriva proprietarilor concetășeni;

– miercuri 24 octombrie a început propriu-zis bătălia pentru stăpânirea capitalei; tancurile

Studentă în medicină Ilona Toth în momentul în care împreună cu alii insurgenți, asculta condamnarea ei în moarte. Odată cu ea au mai fost condamnați la moarte: Géza Balázs – 22 ani, László Toth – 43 ani, Zoltán Szasz – 27 ani, László Lengyel – 21 ani, Ferenc Komjai – 27 ani, Dezső Sík – 27 ani, Zoltán Nagy – 31 ani.

Într-un loc a avut 21 de acuzații.

Când a auzit sentința, iânărul László Lengyel a izbucnit în plâns. Un bâtrân din rândul publicului i-a strigat: „Nu plâng capitol meu!”. Bâtrânul a fost imediat scos din sală și arestat.

A doua zi, toți cei condamnați la moarte au fost execuțiați.

Acesta a fost primul mare proces dintr-o serie largă de procese spectaculare cu care regimul lui Kádár și-a inaugurat domnia, reinștând teroarea în Ungaria. Aceste procese au durat câțiva ani. Mult mai târziu săngherosul Kádár a început să se „decentralizeze”.

rusești au intrat în acțiune; ele au început să tragă în fiecare clădire unde li se părea că se ascund insurgenți; populația s-a mobilizat și ea la luptă; a fost o luptă disperată, cum rar se poate vedea. Copiii se aruncau înaintea tancurilor, încercând să le neutralizeze cu grenade sau cocteilei Molotov; mulți erau striviri de tanuri; tot orașul răsună de împușcături și mitraliere; în piața Parlamentului o uriașă multime asedia guvernul, apărut de polițiști, de tanuri rusești și de detașamente de trupe ungare; un șef din AVO a cerut colonelului comandant să deschidă focul; acesta a refuzat și a fost împușcat pe loc de securiști; la rândul său și securistul a fost executat de adjunctul colonelului; militarii s-au revoltat și au trecut imediat de partea insurgenților, împotriva agentilor AVO;

– dar nu peste tot armata a procedat astăzi. Armata stățea încă în marea ei majoritate cu arma la picior; clădirea Radioului nu reușise să fie cucerită de insurgenți; de acolo, la postul de Radio Budapesta, Imre Nagy îl invită pe patrioți să depună armele, promițând amnistie pentru toți cei care vor depune armele până la ora 14; apoi s-a mărit termenul până la ora 18; dar insurecția continua;

– în seara zilei de 24 octombrie, Radio Budapesta, grăbindu-se, a anunțat „*Insurecția poate fi considerată lichidată*“, somându-i pe fiecare să se ducă acasă și invitând personalul transporturilor publice să reia serviciul ca să asigure aprovisionarea capitalei; după acest comunicat insurgenții au pus mâna pe stația de radio; dar guvernul mai avea la dispoziție antena auxiliară și prin aceasta își transmitea mesajele;

– toată noaptea din spre 24 spre 25 octombrie luptele au continuat;

– în primele ore ale zilei de 25 octombrie, guvernul, dându-și seama că tancurile rusești n-au putut să rezolve situația, au luat măsura ca să-l sacrifice pe Gerö și în locul lui să-l pună pe János Kádár, un fost ministru al cabinetului Nagy, cunoscut ca un adversar al stalinismului; Kádár fusese arestat în 1951, pentru spionaj, înaltă trădare și tendințe titoiste; el avea mâinile mutilate de torturile suferite în captivitate; chemându-l la putere, guvernul spera să calmeze spiritele; dar, cum se va vedea, Kádár va juca rolul de trădător și de călău în folosul sovieticilor;

– la orele 15, Radio Budapesta a difuzat un apel către poporul ungar semnat Nagy și Kádár, invitând pe bunii cetățeni – fără să mai vorbească de provocatori și de hoarde fasciste – să înceteze orice rezistență;

– luptele totuși continuau cu succes fie într-o tabără, fie în alta; insurgenții au fost siliți de ruși să evacueze stația de radio; dar între timp ei reușiseră să străpungă centura

Părinți din Magyaróvár își plâng copiii ucisi.

sovietică din jurul capitalei și să restabilească comunicări cu restul țării și cu lumea liberă;

– primele unități ale armatei ungare trec de partea insurgenților; aşa s-a întâmplat în provincie la Györ, Pécs, Szolnok etc.; revolta era generală acum în toată țara;

– joi 25 octombrie, spre seară, rușii nu mai stăpâneau decât cartierul unde se afla Parlamentul, luptându-se cu încrânceanare cu insurgenții pentru cucerirea celebrului pod suspendat;

– se semnalau lupte pretutindeni în țară; la Baranya, Borsod, mare centru industrial din Est, la Szolnok, Magyaróvár, Györ, de-a-lungul frontierei iugoslave etc.; peste tot se formau consiliuri de muncitori și revoluționari; în uzine muncitorii încetaseră lucru; se răspândea fluturași cerând denunțarea Pactului de la Varșovia și luarea puterii de către armata națională, căci toată armata trecuse de partea insurgenților; din acest moment revoluția a devenit națională;

– vineri 26 octombrie: încep să se formeze în întreaga țară consiliile ale muncitorilor și revoluționarilor; greva generală paraliza țara; Imre Nagy remaniază guvernul, încorporând în acesta doi reprezentanți de dreapta, Zoltán Tildy și Béla Kovács (ultimul fusese deportat în Rusia în 1947 și revenise în 1956), precum și pe titoistul Ferenc Münnich și pe ideologul comunist György Lukács; dar insurgenții nu sunt mulțumiți, fiindcă cinci săsimi din Consiliul de miniștri erau tot comuniști; toți vorbeau de plecarea trupelor sovietice; la radio, Imre Nagy a anunțat: „*Ducem con vorbiri cu sovieticii ca să plece*“; el mai anunță desființarea poliției secrete; tot el a spus: „*Este fals să se credă că revolta e o operă contrarevoluționară; din contră, este o mișcare pur democratică, la care participă întreaga națiune dormică de independență, singurul fundament posibil pentru orice democrație socială*“; el mai proclamă restaurarea zilei de 15 martie ca zi de sărbătoare națională; J. Kádár, ajuns acum prim secretar al partidului comunist, declară la rândul său: „*Partidul meu este de acord cu reîntoarcerea la un regim democratic în care să nu mai existe un partid unic.*“;

– în ziua de sâmbătă 27 octombrie situația părea să se normalizeze; începuseră să se demoleze baricadele; jurnalele apăreau libere, fără cenzură; tinerii umpleau străzile cântând și răspândind afișe; se mai purtau lupte în fața unor sedii ale Securității; toată Ungaria dinspre Vest se găsea în mâinile insurgenților; la Györ, la Szolnok, Vác și Hatvan, municipalitățile se declaraseră libere; în capitală tancurile rusești nu încetau să asedieze cazarma Kilián;

– spre seară un anunț la Radio Budapest spunea: „*Insurgenți, ați câștigat. Vă conjurăm*

să puneti capăt acestui măcel. Mâine, duminică, vă vom satisface toate revendicările";

– duminică 28 octombrie: Moscova a anunțat că a dat ordin comandanților săi din Ungaria să evacueze Budapesta de îndată ce guvernul o va cere; aviația ungără răspândea fluturași dând un ultimatum trupelor sovietice; la radio, guvernul invită trupele sovietice să părăsească Budapesta până la 31 octombrie cel mai târziu; din fața cazărmii Kilián, în care 2000 de insurgenți au rezistat mai multe zile și nopți, blindatele sovietice s-au retras;

– în zilele care urmează – de luni 29 octombrie până pe 3 noiembrie (sâmbătă), revoluția părea că își desăvârșește victoria; vechile partide politice începuseră să se recompună și să-și proclame programul; în țară, în diverse locuri pe unde avuseseră loc lupte grele cu Securitatea, se începuse să se facă bilanțul morților și să fie îngropați cu onoruri; astfel, la Magyaróvár, în ziua de joi 25 octombrie, elevii școlii de agricultură, urmași de populația orașului, i-au atacat pe securiști, care au ripostat trăgând în plin; în câteva clipe au fost omorâți 102 oameni și au fost răniți aproape 200; la Györ, în ziua de 26 octombrie, revoluția a început prin eliberarea deținuților politici și distrugerea cartierului general al lui AVO; oamenii au fost îngroziți de starea în care au găsit pe deținuții politici și s-au răzbunat pe securiști; în orașul Vác, 1000 de prizonieri politici s-au eliberat singuri aruncându-se asupra gardienilor; au fost primiți afară de o mare mulțime și toată lumea intona imnul național, în vreme ce într-o aripă a Securității, securiștii trăgeau asupra mulțimii făcând numeroase victime; din micul sat Felsőpetény, unde avea domiciliul obligatoriu cardinalul Mindszenty, tineretul l-a eliberat pe acesta; un tanc al armatei l-a luat și l-a dus la Budapesta în strigătele soldaților „*Vi-I reducem pe primatul nostru.*”; la Budapesta el a fost primit în ovații, cu strigătele: „*Cardinalul la putere!*”; firește, acesta n-a primit; întreaga Budapesta îl aclama și pe generalul Pál Maléter ca pe un erou național, socotit eliberatorul capitalei, fiindcă refuzase să se alăture trupelor rusești care asediaseră cazarma Kilián; la 30 octombrie, din nou Kremlinul s-a declarat gata să-și retragă trupele din Ungaria, Polonia și România; a fost o declarație făcută lumii întregi, dar deja tancurile sovietice începuseră să se grupeze la răsărit de Budapesta; tot în acest timp Imre Nagy remaniase guvernul, numind pe generalul Maléter la Apărarea Națională și pe J. Kádár ministru de stat; noul Consiliu de Miniștri avea acum trei comuniști, trei socialiști, doi din partidul țăranilor și trei din partidul micilor țărani;

– joi 1 noiembrie Imre Nagy s-a întâlnit cu ambasadorul sovietic, cerând plecarea trupelor

Definuți din orașul Vác, așa cum arătau ei când a izbucnit revoluția. Ca la Auschwitz.
Acești definuți s-au eliberat singuri.

sovietice; seara, la radio, la ora 19,56 Imre Nagy proclamă „neutralitatea Republicii Populare Ungaria“; el cere Consiliului de Securitate al ONU să pună chestiunea ungără pe ordinea de zi; dar din partea ONU îl întâmpină o tăcere absolută;

– sâmbătă 3 noiembrie la orele 10,15 Radio-ul liber din Steinamanger anunță: „*De la Nord și de la Est noi formațiuni rusești au trecut frontieră. Ofițerii și soldații ruși declară că ei au venit să lupte împotriva fasciștilor. Lor li s-a spus că vin în ajutorul muncitorilor unguri pe care americanii vin să-i atace.*“;

– duminică 4 noiembrie la orele 5,5 dimineața un post de radio străin, dovedit ulterior că era situat în Slovacia, anunță: „*Noi, subsemnații, Antal Aprő, János Kádár, István Kossa și Ferenc Münnich, toți foști membri ai guvernului Imre Nagy declarăm că am rupt de la 1 noiembrie orice relație cu acest guvern și ne-am separat de el pentru a forma un guvern revoluționar al muncitorilor și țăranilor din Ungaria*“; este primul guvern de marionete care s-a pus docil în slujba sovieticilor;

– ziua de duminică 4 noiembrie 1956 se va dovedi cea mai sângeirosă zi a revoluției; toată lumea liberă află cu consternare că trupele sovietice au trecut la atac și capitala se află sub focul tunurilor sovietice; generalul Maléter, care trata cu sovieticii retragerea lor din țară, a fost arestat de către aceștia; parlamentarii unguri au fost și ei arestați în timp ce duceau tratative;

– invazia sovietică se desfășoară ca un tăvălug în întreaga țară; ea este condusă de generalul KGB Ivan Aleksandrovici Serov, urmașul lui Beria, om de o ferocitate extraordinară; între „ispravile“ acestuia cităm: asasinatele și deportările masive din Polonia în timpul ocupației sovietice, între 1939-1940; depopularea celor două provincii românești, Basarabia și Bucovina de nord, când au fost anexate URSS în 1940, și apoi încă o dată după 1944; tot el e cel care a înăbușit în sânge mișcările populațiilor din Țările Baltice; în 1955 el fusese numit de Hrușciov președintele serviciului de securitate sovietic, stăpân absolut pe tot aparatul polițienesc al URSS;

– sovieticii au atacat Budapesta cu 2000 de care blindate moderne și rapide de tipul T-54 (în toată Ungaria au acționat 4600 de tancuri; evaluare după agenția „United Press“); artilleria grea a fost plasată pe Înălțimea Gellert (Muntele Gellert), situată la Vest de Dunăre; ea ținea cu deosebire cartierul muncitoreasc socrat „roșu“ din Csepel, ai cărui locuitori, aproape toți muncitori, au rezistat 8 zile în mod eroic; opera criminală a artileriei sovietice era desăvârșită de 60 000 de infanteriști, în marea lor majoritate mongoli, care

s-au arătat de o ferocitate îngrozitoare, căci n-au cruțat nici femeile nici copiii; totalul trupelor sovietice în Ungaria a fost de 200 000 oameni („United Press“);

– spre seară, Imre Nagy anunță la radio: „Trupele sovietice au început atacul împotriva capitalei noastre. Ele vor să răstoarne acest guvern democratic. Adresez acest mesaj poporului ungar dar și lumii întregi“; apeluri desperate se succed la radiourile rămase încă libere; în unul din ele se spune: „Vă vorbesc în numele președintelui Nagy. El vă cheamă în ajutor. Parlamentul este sub focul tunurilor rusești. Nagy, guvernul său și poporul ungar vă strigă ajutor“; apelul lui Nagy e difuzat în limbile germană, franceză, engleză, rusă și ungără;

– ultimul apel în seara de duminică 4 noiembrie se termină cu cuvintele: „Trăiască Ungaria și Europa. Noi murim acum pentru Ungaria și Europa“; imnul național ungar încheie această emisiune care va fi ultima a celor din Budapesta;

– dar mai există câteva radiouri libere în țară care nu predau armele; la unul din ele se face următorul comunicat: „Situația devine critică, dar noi nu ne pierdem speranța. Unguri, nu tolerați ca trupele rusești să ne masacreze populația scumpei noastre patrii! Puneți mâna pe arme și luptați pentru cauza noastră scumpă! Și voi, popoare ale lumii, auziți-ne!, ajutați-ne! Popoare ale lumii, nava noastră începe să se scufunde, luminile se sting una după alta, tenebrele încep să stăpânească pământul Ungariei. Auziți strigătele noastre de disperare. Alergați în ajutorul nostru. Întindeți-ne mâna voastră frătească, salvați-ne, SOS, fiindcă vă salvați și pe voi. Dumnezeu să fie cu voi și cu noi!“ Dar popoarele lumii n-au auzit; guvernele occidentale au stat mute; mai importantă a fost criza Suezului – care tocmai izbucnise – și nu masacrul făcut de sovietici în Ungaria;

– ca să ne dăm seama ce masacru au făcut sovieticii acolo, vom cita acum din carteau James Mitchener „The bridge at Andau“: „Operațiile de „curățire“ ale rușilor s-au arătat de extremă brutalitate. Soldați care purtau aruncătoare de flăcări colindau străzile incendiind blocuri întregi fără să le pese că ucid prin ardere și asfixiere. În timp ce ei purtau însemnele Crucii Roșii ca să-și camufeze intențiile, se arătau necruțători cu ambulanțele și serviciile sanitare ungurești. Erau uciși copii, spitalele bombardate cu tunul și orice Tânăr era prins și împușcat pe loc.“

– REVOLUȚIA ÎN UNGARIA A DURAT 13 ZILE. Au fost 13 ZILE DE ADEVĂR. Așa ne spune un intelectual maghiar (citat de Ernest Halperin): „Revoluția noastră a fost o revoluție împotriva MARII MINCIUNI. Răul cel mai mare al regimului comunist n-a fost

Imre Nagy (stânga), și generalul Pál Maléter. Au fost execuțiați de János Kádár.

săracia, n-a fost lipsa lucrurilor de primă necesitate, ci faptul că regimul transformase existența fiecărui într-o singură și mare minciună, silindu-l pe fiecare să audă și să citească zi de zi și clipă de clipă numai minciuni, ba chiar obligându-l pe fiecare să se mintă pe el însuși.“ După care iar a urmat bezna comunistă.

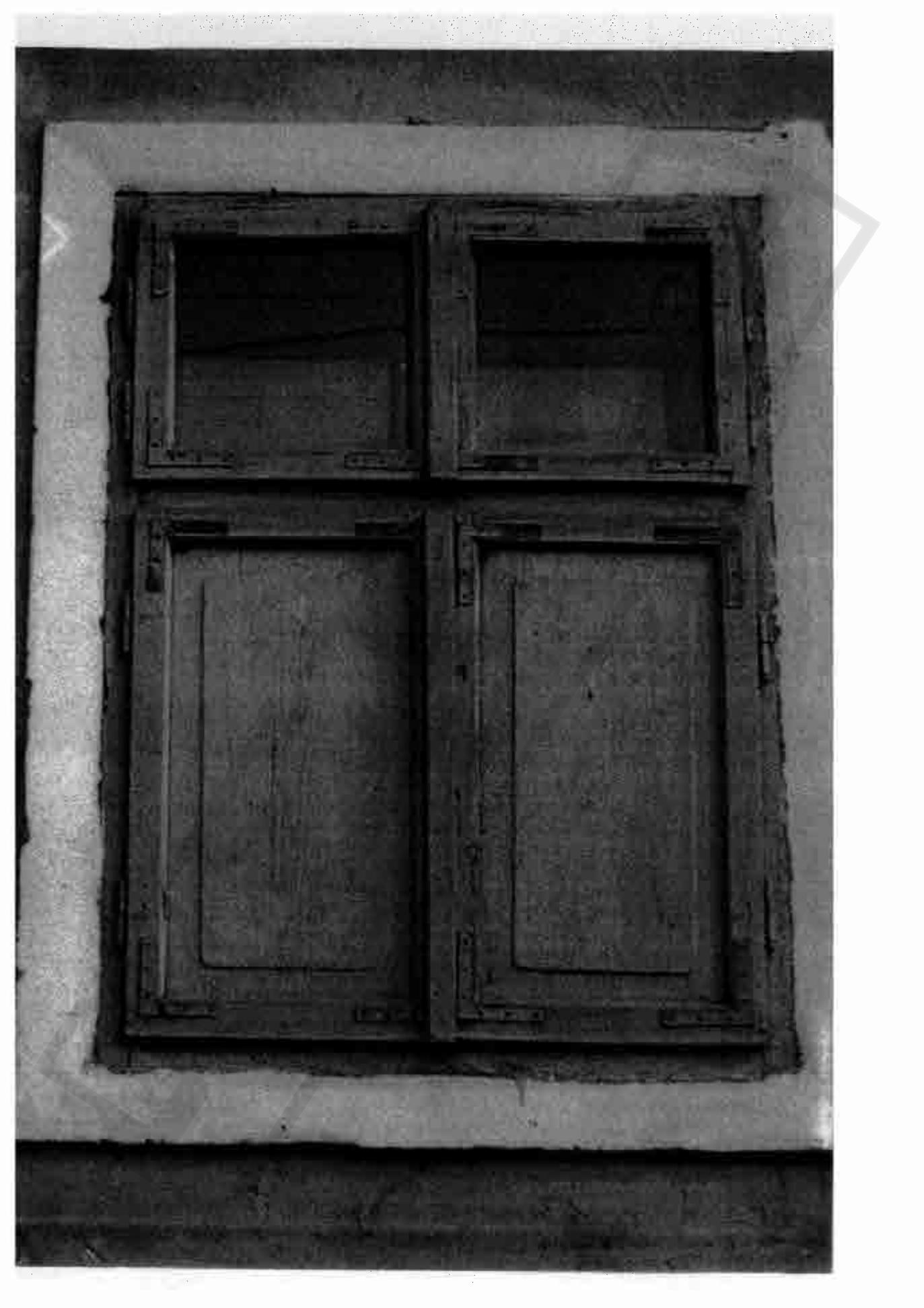
Imediat după „pacificarea“ Ungariei au avut loc represalii greu de descris: execuții sumare, la bunul plac al „pacificatorilor“; patrule rusești însoțite de securiști maghiari îi opreau pe străzi pe cei tineri și îi împușcau; procese sumare, terminate rapid cu condamnarea la moarte; unii conducători ai revoluției au încercat să se salveze, apelând la înțelegerea vechilor lor tovarăși comuniști; aşa a fost între alții Imre Nagy; dar Gheorghiu Dej, preasupusul Kremlinului, după ce l-a „cazat“ pentru scurt timp la București, l-a predat lui János Kádár, care i-a pus strelangul de gât; alături de el au fost spânzurați mulți alți colaboratori, vechi comuniști, care s-au trezit peste noapte din minciuna marxism-leninismului și, măcar pentru o clipă, au încercat să rostească adevărul. Răzbunarea însă cea mai cumplită a asupitorilor comuniști s-a exercitat cu o teribilă cruzime asupra poporului însuși; au fost deportați în Siberia aproximativ 120 000 de oameni, marea majoritate tineri, și mulți dintre ei nici nu s-au mai întors în Ungaria; asupra acestor represiuni postrevoluționare vom vorbi în alt număr al revistei. Să spunem acum că anii 1957-1958 au fost de fapt anii teroarei lui Kádár, dezlănțuită după un adevărat program. Ziarul „Sunday Times“ din Londra publică un articol la 23 iunie 1957, din care desprindem următoarea frază: „Toate rapoartele venite din Ungaria confirmă că arestările, execuțiile și deportările din momentul de față amintesc de epoca cea mai neagră a opresiunii staliniste și a dominației lui Rákosi.“

Să încheiem cronologia revoluției cu tulburătoarea constatare că *marile democrații occidentale nu au mișcat nici un deget ca să salveze Ungaria de comunism*. Dacă ar fi făcut-o, eliberarea întregii Europe de Est s-ar fi produs mult mai repede decât s-a întâmplat. Și altfel ar fi arătat și România acum. Fie aceasta o lecție pentru stârpirea oricărei tiranii încă din fașă, și nu abia mai târziu, când ea a prins forță.

*În numărul viitor al revistei vom publica mărturia unui cetățean român, scriitor de limbă maghiară **Dávid Gyula**, din Cluj, care a avut de îndurat ani grei de închisoare, pentru „vina“ de-a fi „pactizat“ cu revoluția ungără și nu neapărat cu arma în mâna, ci pur și simplu sufletește, moralmente. Cum a fost cazul și cu foarte, foarte mulți români.*

Amagiri
set
Wazuka
maru

DR. CONSTANTIN TRIFAN

La Salcia – colonia morții – am făcut chirurgie cu un cuțit de cizmărie

„Scoală-Te Doamne cu mintea Ta,
Scoală-Te împotriva urgiei dușmanilor noștri!“

Psalm 7/6

Noi am muncit ca sclavii, la roabă și pământ
de am clădit un dig, ce-a fost al nosr'mormânt
zidit ca în Egipt, cu sânge și sudoare
al unor vii fantome de-o stranie-arătare.
Lumina'u întuneric (Poem-strofă)
„Cruzimea opresorilor noștri este gloria noastră, a martirilor“.

Tertullian – Ad Scapulatum

Era pe la sfârșitul lui octombrie 1959, când vremea se răcise brusc și de mai bine de 8-10 zile ploua zi și noapte, o ploaie bacoviană plină de melancolie, ce se aşternea peste trista noastră stare sufletească.

Stratul de pământ, o clisă galbenă-lutoasă, se lipea de cazmale și cerea o muncă infernală pentru a curăța cazmalele și lopețile de noroi. Din timpul nopții se pomise un vânt șuirător și foarte rece, ce pătrundea odată cu ploaia în țoalele noastre în dungi, încă de doc, care abia în noiembrie ne-au fost înlocuite. Acest frig timpuriu, îngrozitor de deprimant – pe care nu-l uitasem de la tăierea stufului din noiembrie-decembrie 1958 – ne înfiora numai gândindu-ne la iarna grea ce se făcea simțită.

Mă descurcam tot mai greu, atât datorită eforturilor pe care le cerea munca, mai ales la căratul pe dig, la 15 m înălțime, când roata roabei derapa pe dulapi și se înfunda în clisa aceea blestemată, dar și din cauza herniei mele, ce coborâse mult sub abdomen și era tot mai dureroasă. La un moment dat am alunecat și am căzut, iar roaba plină s-a răsturnat pe mine, forțându-mi coloana vertebrală și provocându-mi o durere fulgurantă, cu radiații în piciorul drept. M-am ridicat cu greu, și deodată aud vocea locotenentului Iova, marele bătăuș și tortionar de la Salcia.

– s-a născut la 23 septembrie 1921 în orașul Buzău;
– după absolvirea liceului „B. P. Hașdeu“ (1932-1940), se înscrise la Facultatea de Medicină din București;
– între anii 1946-1958 lucrează ca medic de circumscriptie, medic secundar, medic specialist chirurg, medic primar chirurg;
– a fost arestat la 1 iulie 1958 și condamnat la 7 ani închisoare și confiscarea averii, pentru „crima“ de uneltire contra orânduirii socialești;
– a trecut prin următoarele închisori: Securitatea din Brașov, Codlea, Jilava, coloane de exterminare Grind-Periprava, Stuf, Colonia Morții-Salcia, Balta Brăilei;
– în Colonia Salcia a desfășurat oîndelungată activitate medicală, despre care vorbește și fragmentul alăturat;
– după eliberarea din detenție, ajunge în SUA, unde în octombrie 1978 obține azil politic;
– în ceea ce privește activitatea sa politică, în 1943 este membru al Partidului Național Tânăresc – tineret (atestat de Cornelius Coposu), membru al Partidului Republican din SUA din anul 1982, membru al Alianței Civice din New York din 1988; membru al AFDPR (București);
– între anii 1987-1990 colaborăază cu ziarul „Epoca“ din New York;
– a publicat lucrări literare (versuri și proză) în „România liber“ – Londra, „România democrată“, revista „România“ – Paris, ziarul „Opinia“ – Timișoara, precum și în diferite publicații din Franța, Germania, Spania etc.;
– în 1996 i-a apărut în editura „Europolis“ din Constanța, volumul „Lumină în întuierică“;
– în prezent locuiește în SUA (New York).

„Hei, mă banditule! Răstorni roaba, ca să nu văd că e umplută doar pe jumătate! Futu-ți dumnezeii mătii! Aia e norma ce-o faci tu?“ și în aceeași clipă m-a pocnit cu coada lopeții. Mă lovea cu furie și m-am ferit întorcându-i spatele. Una din lovitură mi-a atins zona rinichilor, unde aveam acea durere insuportabilă. Am țipat și am îngenunchiat și în același timp coada lopeții s-a rupt. Cu o privire de fieră, lova a urlat: „Marș la muncă, banditule! Mai stăm noi de vorbă!“ Cu bestia de lova am mai avut și alte două „reprize“. Torționarul venea mai în fiecare duminică turmentat și bătea zeci de deținuți, dar în special pe un croitor din Piatra Neamț, pe nume Antonescu, pe care îl întreba în mod stereotip:

„Să ce rudă zici bă că ai fost cu Antonești? Cu Mareșalul și cu ăla-lalt?“

„Domnule locotenent, v-am spus de zeci de ori – și m-ați bătut mereu – că nu am nici o legătură cu ei...“

„Spune, bă! Că te pisez cu cizmele până îți ies bojocii pe gură!“

Al doilea mare bătuș al acestei odioase colonii de exterminare era sergent major Andone. O brută cu cap și chip lombrozian, demonstra zilnic ultimile tehnici de tortură, aplicate atât cu mâinile cât și cu picioarele, când căuta să te lovească la testicole, dar și cu cei doi câini lupi, dresați să muște.

Cel de-al treilea mare torționar era serg. Grecu, un tip puternic, musculos și cu un zâmbet bestial în coțul gurii. Zbiera ca un apucat: „Bă, bandiților! Dacă nu bat 40 sau 50 de își până la prânz, nu pot să mănânc când vine nevastă-mea cu sufertașul!“ Si se ținea de cuvânt, uneori întrecând această normă.

Din nefericire, am căzut și eu în ghearele acestui călău nemernic. Se ascundeau după copaci și te trezeai cu el fulgerător, purtând în mâna nelipsita coadă de cazma sau lopată și lovea necruțător. Într-o zi, m-am oprit pe pantă digului să-mi trag răsuflarea și să-mi atenuez hernia, când a apărut lângă mine și a început să mă lovească cu o furie oarbă; cu o lovitură de picior în abdomen m-a îngenunchiat, în timp ce zbiera la mine:

„Di talane bătrân, mișcă bă, boala dracului, hop! hop! sus!“ și în acel moment m-a lovit peste frunte, deasupra sprâncenei drepte. Am simțit o durere violentă pe frunte și la ochi, care a început să lăcriteze. Aveam senzația că mi-a crăpat fruntea cu o lamă de otel. Mi-am dat seama că e vorba de o lovitură deasupra ochiului din care cauză îmi paralizase un nerv. Întors în colonie, m-am dus la dr. Orășeanu, care a fost de aceeași

părere cu mine și mi-a dat două aspirine! (era permis doar una). Nu am dormit toată noaptea, iar dimineața am fugit la infirmerie și l-am rugat pe dr. Orășeanu să-mi facă o infiltratie cu novocaină. Mi-a făcut-o și m-a scutit de muncă în acea zi.

Din nenorocire, scutirea medicală era iluzorie, căci regula era să te scoată din colonie la muncă în gospodărie, la bătut sorg. În timp ce munceam, s-a auzit vocea de tunet a serg. Bibanu: „Afară, puturoșilor! La poartă!“. Mai erau în acea zi încă 12 scutii medical, cu mine 13. La poartă era cea mai lugubră figură de călău, serg. major Buhuși, mare tortionar, transferat disciplinar de la Colonia Stoenești, unde bătuse până la moarte un învățător din Dâmbovița. Acest Buhuși era o stârpitură de om, de 1,40 m înălțime, cu picioarele în paranteze, cu un gât scurt și strâmb, care îi proiecta în sus figura de clovn, iar expresia feții era ca de maimuță, cu un cap mic ce dispărea într-un chipiu mare, ce-i cădea pe frunte. Era gângăvit și la două–trei vorbe înjura și scuipa.

Tanțoș și cu mâinile la spate, ordona:

„Ia pi-pi-pi shin-shin-și (era moldovean) și-si ti-ti-ține aaaproappel!“

Noi luam pe cinci și ne număra.

Într-o dimineață, după număr, apar pe platou cei doi călăi de la planificare, plut. maj. Pescaru și plut. Barbă–Lată, care au anunțat că norma va fi de trei metri cubi de persoană. Fiori de groază ne-au trecut prin trupurile slăbite. Această normă ucigașă a cerut zeci de suflete și trupuri, ce au plătit un tribut sacru, iar gropile în care au fost aruncați nu au nici azi o cruce la cap. În curte au intrat și cpt. Mălăgeanu, lt. maj. Ivan și Iova, anunțându-ne că din acea zi, brigada care nu și-a făcut norma (adică o placă de 30 m pe 25 m, tasată de tractor), va rămâne la poartă și va primi 20 de lovitură la fund peste un cearșaf ud, după care urlând că un animal, a spus:

„Ce mă, credeți că sunteți la pension! Iote bă! Au început să se îngraše putorile și să facă burtă! Vă slăbim noi, bă!“ Seara, când ne-am întors, într-o cameră lângă poartă erau deja 8 mese de scânduri. Acolo a început cea mai inumană umilință și degradare ce ne-a fost dat să o trăim. Opt călăi cu câte o cravașă în mâini, cu o bucurie bestială întipărită pe chipuri, au început tratamentul inuman. Cu pantalonii în vine, ne urcam pe acele eșafoade ale umilinței având grija să ne protejăm testicolele de lovitură.

Va putea oare cineva să realizeze prin ce am trecut sau să pătrundă în sufletele acelora care am suferit această degradare? Există oare cuvinte, care să poată exprima sau

zugrăvi realist această tragedie sau acel însășimantător spectacol, în care se puteau vedea chipurile desfigurate de teamă sau umilință ale unor fantome ce se îngheșuau să-si ia mai repede acea diabolică osândă, ca apoi să intre în curte, să-si spele puțin mâinile și să apuce acea nenorocită porție de arpacaș, înainte de a se da stingerea, după care nu se mai putea circula în curte?

Condițiile îngrozitoare de viață, de muncă și subalimentație au început să dea la iveau, pe chipurile multora dintre noi, apariția simptomatică a unei afecțiuni, numită *distrofia*, care a secerat sute de deținuți, în special pe cei vârstnici și pe cei cu afecțiuni cronice.

De comun acord cu toți cei din brigada mea și în mod secret, ne-am decis să reducem câte puțin din porțiile noastre, ca să le mărim acestora rația. De asemenea ne-am hotărât să-i căram cu noi la dig, încadrându-i în mijlocul celor două șiruri, unde îi duceam cu schimbul, susținându-i de subsuori, pentru a nu-i lăsa în curte, unde erau maltratați și puși să curețe dormitoare sau să care apa. Unii au fost găsiți morți pe sub paturi. Deși îi adăposteam în gropile unde lucram, turnătorii își desăvârșeau mărșava trădare, și ei erau descoperiți și bătuți până la leșin sau mușcați de cainii lupi.

Într-o dimineață au intrat în curte – maiorul Anton de la Centru Piatra, un căpitan, Ivan, și doi tineri locoteneni. Anton ne-a prezentat pe cpt. Nica, noul comandant. După 4-5 zile am aflat de la serg. Zaharia că lt. Iova, cpt. Mălăgeanu și un plutonier au fost arestați și judecați pentru crimă contra umanității!!! S-a dovedit că foile de alimentație zilnică fuseseră falsificate, apărând pe meniul zilnic fasole boabe cu came de vită, alimente pe care noi nici nu le zărisem urmă în zilnică noastră zeama chioară. Furtul a fost de circa 60000 kg de fasole și peste 5000 capete de vită.

După zece zile de la înscaunarea lui Nica, s-a sistat bătaia și s-a redus acea diabolică normă. Noi nu mai înțelegeam nimic și au început supozitiile. Dar sub o roabă s-a găsit o bucată de ziar, în care se anunța că la sesiunea din octombrie 1961 au fost primite la ONU toate țările din Estul Europei. Mai târziu, am aflat că principala obligație a guvernelor din aceste țări a fost îmbunătățirea condițiilor de viață pentru deținuții politici și eliberările acestora.

După epidemia de febră tifoidă din vară, care a făcut zeci de victime, s-a soldat cu internări în spitalul din Constanța (se schimbase atmosfera politică) și trimiterea la Gherla a purtătorilor de febră tifoidă, o nouă pacoste s-a abătut peste

noi. Mai întâi la Stoenești și apoi la Salcia și în alte colonii, o epidemie devastatoare ce a secerat sute de vieți, provocată de invazia a zeci de mii de șobolani și guzgani, diagnosticată de dr. Orășeanu și dr. Gordan de la Stoenești, numită, în termeni medicali, *leptospiroza ictero-hemoragică*. E o boală gravă, care atacă ficatul și ucide prin masive hemoragii interne. La Salcia mureau zilnic 2-3 deținuți și nimici nu știau nici azi unde au fost îngropăți acei nefericiți. La presunile făcute de dr. Orășeanu și de teamă de a nu se îmbolnăvi cadrele și ostașii din pază, s-a hotărât demolarea acelor șandramale, numite șerpării, unde s-au omorât într-o singură zi peste 4000 de rozătoare, după o luptă titanică în curte. și din brigada mea a murit un deținut, Simion Grigorovici.

Odată cu noile schimbări, a început și demolarea rețelei de turnători, al căror șef, la Salcia, era un farmacist, pe nume Dioghenide, un basarabean urduros, care avea sub comandă o adevărată rețea. Acest nemernic a fost bătut într-o noapte, de nu mai putea fi recunooscut. Ancheta a fost superficială, iar odiosul individ mutat în altă colonie.

Pentru ca tabloul supliciului fizic să fie complet, am fost supuși și celui psihic. La peste 90% dintre cei căsătoriți, n-au fost prezentate, pentru a fi semnate, sentințele tribunalelor care, în urma unui diabolic decret, au obligat pe soțiiile noastre să divorțeze. Cererile lor trebuiau aduse la cunoștința noastră. Mulți au plâns, alții și-au dorit moartea prin evadare prin cordonul de pază, alții au făcut depresiuni psihice.

Ploua de două săptămâni, iar mantăile noastre subțiri atârnau grele, pline de apă. Nu aveau timp să se zvânte, iar de două zile, un frig pătrunzător cu brumă și îngheț făcea ca mantăile să devină rigide, de gheăță.

Se apropia cel de-al treilea Crăciun din închisoare. Era cu vreo 10-12 zile înainte de Crăciun, când într-o noapte m-am trezit brusc din somn, retrăind cu ochii deschiși visul care mă trezise. Părea că deodată s-a aprins o lumină mare, în care am văzut două perechi de mâini, care mă trăgeau afară din groapa în care săpam, ridicându-mă ca pe un fulg. Am văzut parcă un cap cu părul alb și o voce blajină a spus: „Gata! Ai scăpat!“, după care m-am trezit.

A doua zi m-am dus la nenea Gogu, un bătrân de prin Galați, care răstălmăcea visele. El mi-a spus că ceva de bine se va întâmpla curând, ceva ce-mi va salva viața. Nu i-am dat prea mare importanță.

În 20 decembrie a nins toată noaptea și a doua zi, după care a urmat un ger mare, cu crivăț din stepele rusești. Munca

era un chin. Pământul înghețat se spărgea greu cu târnăcopul, iar bulgării înghețați trebuia să-i aruncăm, căci nu era permis să-i ducem pe dig. Mai erau câteva zile până la Crăciun, tristețea era tot mai adâncă, oamenii tăceau, nu se mai auzea nici o discuție, nici o veste. Pe chipurile noastre se citea oboseală fizică, dar și psihică. Mă simțeam foarte obosit, abia îmi mai mișcam picioarele; sănțierul ajunsese la 9-10 km de colonie, iar drumul prin zăpadă era îngrozitor, mai ales că toți aveam bocancii rupti.

Cei tineri se agitațau cu organizarea unui cor pentru noaptea de Crăciun. Se colectaseră mici bucătele de pâine, pentru a fi slujite de cei doi preoți, ca să ne cuminecăm în acea seară. Cu trei zile înainte ni se dăduse o bucătică de marmeladă și le-am promis că le voi face un tort cu felii de mămăligă, pâine și marmeladă. În ziua de Ajun, am fost aduși mai devreme cu 3 ore, probabil ca să dea un răgaz ostașilor din pază și cadrelor. Ne-am bucurat, căci ne-am spălat obielele și batistele. Seară, un student ingenios a cerut lui P. Dărășteanu, de la cizmărie, niște ceară și cu niște fire de bumbac deși rate dintr-un maieu, a făcut o mică lumânărică. Preoții au slujit bucătelele de pâine, am aprins lumânarea și, în genunchi, am ascultat cu toți o mică ectenie, după care ne-au dat cuminecătura. Băieții au început să cânte colindele strămoșești, noi le-am oferit câte o bucătică de „tort“. Unii s-au dus prin dormitoare, pe la prietenii. Eu am fost la dr. Orășeanu.

Obosit, m-am culcat în gând cu cei dragi de acasă, în special cu gândul la cei doi copii ai mei.

Să fi fost trecut de miezul nopții, când am simțit o lovitură de picior în spate (dormeam în patul de jos). Am sărit în sus, speriat. Era serg. Neagu, împreună cu un locotenent nou venit în colonie. Am auzit vocea serg. Neagu: „Scoal'mă și te-mbracă!“

Înspăimântat și cu gândul la cele ce se mai întâmplaseră – când unii erau ridicăți noaptea și execuții, apoi aruncați în sârme, spunându-ni-se că au vrut să evadeze și au fost împușcați de soldații din pază – o stare de leșin m-a cuprins și m-am rezemat de pat. L-am mișcat pe Gigi din patul de sus, care a văzut scena. Neagu striga: „Mișcă, mă, ce dracu ai?!”

M-am îmbrăcat și am dat să-mi iau mantaua, dar Neagu a zis: „Nu-ți trebuie, bă, mantaua. Las-o aici“. M-am uitat în ochii lui, dar n-am remarcat nimic pe fața lui. M-am uitat la Gigi Chirculescu, care era palid, și i-am șoptit că dacă mă împușcă să o anunțe pe soția mea, când se va elibera. Nici azi nu pot uita acele clipe de mare tensiune.

Când am ieşit afară, ofițerul m-a întrebat: „Tu ai fost doctor?“ L-am răspuns că am fost medic primar chirurg. Apoi am văzut că ne îndreptam către infirmerie. Parcă îmi venise inima la loc. Am intrat; în cabinet era dr. Orășeanu, lt. maj. Marcoci și felcerul medical de la Centru, Popa Mitică. Orășeanu mi-a relatat că are un bolnav de trei zile și crede că este o ocluzie intestinală, adică, aşa cum se spune pe înțelesul tuturor, o încurcătură de mațe.

Ne-am dus în camera unde pe un pat se agita un bărbat de 45-48 de ani, care tocmai vărsa. L-am examinat. Am fost și eu de acord cu diagnosticul dr. Orășeanu. Ne-am întors și am raportat: „Cazul necesită de urgență o operație pentru a-i salva viața“.

„Bine, dar cum să-i faceți aici o operație unde nu există nimic medical? a spus. Voi merge la tov. comandant să-i raportezi și el să decidă“. După 10 minute a venit Nica: „Ce operație, mă? Cu ce? Noi nu putem să-l transportăm la Brăila, căci Dunărea e plină de sloiuri și nu circulă nici un vapor“. Se întoarce către mine: „Tu crezi că s-ar putea să-l operezi aici?“. L-a întrebat și pe Orășeanu care a spus: „Nu avem totul ca la spital, dar vom face tot ce putem ca să-l salvăm“. S-a uitat lung la noi și n-a zis nimic. Atunci am raportat: „Domnule Comandant! Acest om are acasă 5 copii mici și prin această operație, care este unica lui șansă de a supraviețui, va putea să-și vadă copilașii! D-le Comandant, aveți și D-stră un copil. Vă rugăm să judecați, ca tată, această gravă situație. Nu aveți nimic de pierdut dacă ne dați aprobarea, dar recunoștința acestui om va întrece cele mai nobile aspirații ale unui om față de semenul lui“. „Mă, dar este o problemă. Eu nu pot singur să vă dau această aprobare, trebuie să anunț la Centru și la Minister“. A ieșit, iar noi am rămas să discutăm despre operație.

L-am întrebat pe Orășeanu, dacă are ceva instrumente. Mi-a spus că nu are bisturiu, căci regulamentul nu permite în interior armă albă, că are doar o foarfecă boantă și nu taie, câteva pense, novocaină și 5 fiole de ser fiziologic. Mai avea și puțină tinctură de iod. La această discuție asista și lt. maj. Marcoci și felcerul Popa Mitică.

După 30 de minute, cpt. Nica s-a întors și cu o mină bucuroasă a zis: „Măi, am obținut aprobarea și de la Minister și de la tov. M. Anton. Faceți ce puteți“ După care a plecat.

Atunci, după întrebarea lui Orășeanu ce facem cu sterilizarea, am expus un plan: vom cere de la P. Dărășteanu un cuțit de cizmărie mai fin, pe care să-l ascuță bine la tocilă, vom lua de la croitorie ace și ată albă de mosorel, vom lua o oală de la

bucătărie și o vom degresa frecând-o cu nisip și cenușe, vom tăia un cearșaf la mijloc ca să facem un câmp de operație, pe care-l vom fierbe împreună cu cele două halate care erau folosite, doar când aveau loc vizite simandicoase, de ștabii din minister. Vom dilua novocaina cu ser fiziologic. L-am rugat pe lt. Marcoci să meargă cu mine la Dărășteanu, să-mi dea cuțitul, căci dacă mă duc singur nu-mi va da, căci toate cuțitele erau închise seara într-un dulap, iar cheia era la serg. de serviciu de noapte. Dărășteanu și-a făcut cruce, dar mi-a dat un cuțit bine ascuțit; apoi m-am dus la croitorie și am luat ace și ată. Ne-am întors la baraca asa-zisă „spital“.

M-am adresat felcerului Popa și i-am spus că avem mare nevoie de medicamente după operație. Surprinzător pentru noi, acest om s-a dovedit un mare sufletist și s-a oferit să plece imediat cu un cal de la gospodăria anexă la Piatra și prin alt mesager să ne trimită rapid ce va găsi acolo în depozit, iar el s-a oferit să meargă personal la Brăila să aducă medicamente. L-am făcut o listă și a plecat. Între timp, am pregătit o oală degresată, am pus toate instrumentele, cearșaful și halatele la fier, pentru 45-50 de minute.

„Până aici toate bune, Constantine“, a zis dr. Orășeanu. „Numai că eu nu te pot ajuta în această operație, sunt internist. În colonie mai este un chirurg, dr. Octav Marinescu din Buzău“. Când am auzit numele, m-am bucurat, căci ne cunoșteam din Buzău, ca medici. Serg. Neagu a plecat la dormitor să-l aducă. Ne-am recunoscut imediat și ne-am îmbrățișat. L-am pus în temă cu ce aveam de făcut. Ne-am uitat amândoi la mâinile și degetele noastre, care erau aduse în palmă și pline de bătături, din cauza cozilor de lopeți și cazmale. Lt. maj. Marcoci a spus: „Ce veți putea face voi cu mâinile astea de săpători de pământ?“

„Vom face tot ce vom putea, căci în joc este viața unui om și sperăm să reușim cu ajutorul lui Dumnezeu“.

Am adus din „salonul 2“ o masă de lemn care se potrivea cu statura bolnavului. Aceasta se numea Petre Caval și era de lângă Caracal. Cam după o oră, am adus oala de la bucătărie, și am scurs apa cloicotită; în acest timp dr. Orășeanu a adus bolnavul cu două ajutoare.

Trăiam niște clipe extraordinare. Totul parcă vibra în mine, trăiam într-o maximă tensiune, dar cu mintea lucidă, încercând să domin situația. Înima îmi bătea cu putere în piept, de-i simțeam bătăile în urechi. Trăiam parcă senzația când, pentru prima oară, extern fiind la Clinica de Chirurgie – Cantacuzino, unde sef era regretatul maestru prof. dr. Basil Plătăreanu, intram la prima mea operație. La marea mea emoție ce o trăiam, că

după atâția ani puteam să-mi exercit din nou profesia, se adăuga aceea a marii responsabilități ce mi-o luasem, ca în acele mizerabile condiții să execut o operație destul de complicată, prin care trebuia să-i suprim bolnavului o porțiune a intestinului gros. Un lucru dificil, cu riscuri chiar și într-o clinică dotată. Dar aici? Dacă nu interveneam, moartea era o certitudine. Dar dacă interveneam, mai exista o minimă sansă de salvare. Ce să fac? Tot acest proces de conștiință se derula rapid în mintea mea și nu era deloc ușor să mă hotărăsc, căci gândindu-mă la consecințele posibile ale unui asemenea act chirurgical, temerile începeau să mă copleșească. Dar deja intrasem în joc.

La un moment dat, parcă împins de o putere nevăzută, am ieșit afară, și am îngenunchiat pe trepte. Era ora două dimineața, în ziua de Crăciun 1961. Mi-am împreunat mâinile, am ridicat capul spre cer și m-am rugat lui Dumnezeu și lui Iisus Cristos, a cărui zi de naștere era: „Slăvite și Mărite Stăpân! Fă ca în acest ceas greu al vieții mele și a acestui om, mâna Ta ocrotitoare și ajutorul Tău să fie peste capetele noastre“.

Nu credeam atunci că vreun alt chirurg ar fi avut în activitatea sa chirurgicală o problemă de rezolvat atât de tragică. Mai târziu, după eliberare, va fi să aflu că au mai fost și alții în situația mea. Cazuri rarissime, dar au fost. Ca, de exemplu, dr. Achile Sarri. Atunci însă mă simteam singularizat, dar și singur, parcă părăsit, forțat să rezolv rapid câteva probleme grave, de existență imediată. Astfel: una – aceea de salvare a unei vieți; a doua – de răspundere psihico-morală în urma unui eșec; iar a treia, amenințătoare, era ideia că, având de-a face cu oameni cu sufletele și mintile pervertite de comunism, le era foarte ușor să se disculpe și să arunce totul pe seama mea, găsindu-mă vinovat de eșec, și nu cauza reală ce a adus la această situație: detenția ilegală, inumană și dezonorantă, subnutriția, munca exterminatoare și lipsa celui mai elementar ajutor medical.

Numai după ce am cântărit bine întreaga situație sub impresia glasului rugător al acelui om în pragul morții, după ce am cerut ajutor puterii dumnezeiești, am luat hotărârea de a face operația. Nu cred că voi avea cuvinte și forță să exprim cele ce se petreceau atunci în mintea mea. Dar știu că totdeauna când m-am mai aflat în asemenea situații (și au fost multe; la eliberare am socotit peste 1000 de intervenții chirurgicale, mari sau mici), am avut certitudinea că o putere de dincolo de pământ ne ocrotește și pe noi, medicii, care am încercat să-i salvăm pe ceilalți, dar și pe ceilalți, salvați! Martorii sunt mulți – unii mai trăiesc, alții au decedat de curând. Aș numi aici familia dr. Boiangiu, tatăl și fiul, deținuți împreună, și salvarea tatălui din

ghiarele morții.

Am intrat înăuntru mult mai stăpân pe mine. Am fierit apa, făcând-o într-un fel sterilă, și în ea am fierit și halatele, ca întregă operație să decurgă cât de cât ca într-o sală chirurgicală. Ne-am spălat pe mâini 45 de minute, aşa cum învățasem de la profesorii noștri. Când am luat halatele pe noi erau încă umede și fierbinți. Aveam la îndemâna un anesteziant banal la ora aceea, soluția de novocaină despre care cred că au auzit toți. Căutam să imităm cât de cât o operație care ar fi avut loc într-un amărât spital de chirurgie. Efort zadarnic. În mâna mea se afla un cuțit ordinar, de cizmărie, pe care noi trebuia să-l întrebuințăm ca bisturiu.

Am tăiat pielea și m-am adâncit în interiorul abdomenului. Când am pătruns acolo a răbufnit un lichid de culoare brună – neagră, cu un miros insuportabil, de fecale. Totul era putred acolo. Pe multe porțiuni intestinul murise, nu mai servea la nimic. Tot ce era mort acolo trebuia scos și aruncat la gunoi. Îmi rămânea să aleg din tot intestinul părțile sănătoase și, punându-le cap la cap, să asigur căcar o minimă vitalitate acestui intestin aproape compromis. Nu știam dacă tentativa mea, a noastră, va mai putea să salveze bolnavul, dar altă soluție nu exista. Aveam să aflu câteva zile mai târziu, când bolnavul și-a revenit, că tot ce făcusem îi servise acestuia. Așa cum știe oricine, o operație poate fi reușită pe moment, dar se poate dovedi dezastruoasă în următoarele zile, când pot surveni acele complicații postoperatorii. Mai ales că noi eram lipsiți de acea protecție absolut obligatorie a antibioticelor.

Oricum, când am scos halatele de pe noi, eram uzi din cap până în picioare. Cred că și inima mea transpirase. În capul meu însă nu socoteam operația încheiată.

O datorie morală mă obligă astăzi să nu ignor ajutorul dat de câțiva securiști aflați atunci lângă noi. Nu mă feresc să le subliniez omenia și să le spun și numele: Ict. major Marcoci, care a stat tot timpul lângă noi, conform ordinului dat de cpt. Nica, de a rămâne lângă bolnav tot restul nopții. Mai trebuie să-l amintesc pe felcerul securist M. Popa care, imediat după operație, ne-a asigurat cu medicamente și tot ce a fost necesar ca să susținem viața pacientului nostru. Dacă printre securiști au fost marea majoritate ticăloși, îmi este imposibil să-l uit pe acest om bun la inimă, fiindcă el ne-a aprovisionat cu mult mai multe medicamente decât a vrut s-o facă șeful său direct, dr. Scurtu, medic-șef peste toate coloniile din Balta Brăilei. Acesta era o figură de autentic securist, care ne ținea la distanță și pe noi, colegii săi întru medicină; un om teribil de slugănic cu

șefii săi și tot atât de tiran cu noi și cu bolnavii. Am auzit despre el că nu și-a luat nici examenul de specialist în medicină internă la care aspira. O nulitate medicală care numai în serviciul securității mai putea să slujească. Personal, voi mai avea de furcă cu el câțiva ani mai târziu, și tot în probleme medicale, demonstrându-mi întreaga sa ignoranță. Nu știu pe unde mai este astăzi și nici dacă mai trăiește; dacă da, își poate aduce aminte de acest episod; nu mai știu însă dacă ar fi cumva capabil să-și facă cel puțin un minim examen de conștiință pentru câte amintiri urăte a lăsat în urma lui.

A doua zi, cpt. Nica mi-a ordonat să rămân lângă bolnav, să am grija de el, să nu mă mai duc la dig. Acest ordin mi-a salvat viața. Din acel moment am rămas în spital până la eliberare.

În după-amiaza zilei de după operație a venit și dr. Scurtu, care a zis: „Ați făcut probabil o acțiune de ne bunie sau de sabotaj. Ce v-a împins la acest act medical?“. L-am răspuns imediat: „Nici una, nici alta, d-le doctor. Doar sentimentul de umanitate și jurământul nostru medical. Acestea au stat la baza actului nostru, căci a lupta pentru a salva viața unui om nu poate fi un act de sabotaj, în nici o lege de pe acest pământ, decât probabil în cele comuniste“. S-a uitat lung la mine: „Vezi că vorbești prea mult și te poate costa“. L-am replicat: „Mai mult de 7 ani nu mă mai pot costa aceste vorbe“. A mers apoi în salon la bolnav, i-a luat pulsul, dar nu a scos o vorbă, deși bolnavul i-a mulțumit. S-a întors și a ieșit.

Evoluția bolnavului a fost excelentă, și din a 3-a zi a putut să aibă un tranzit intestinal normal. În a 4-a zi am început să-i dăm pe gură supe de zarzavat. Plaga era curată, fără nici o supurație. În acea zi era vindecat, dar noi l-am ținut încă două săptămâni în spital, apoi a fost scutit de muncă alte două săptămâni.

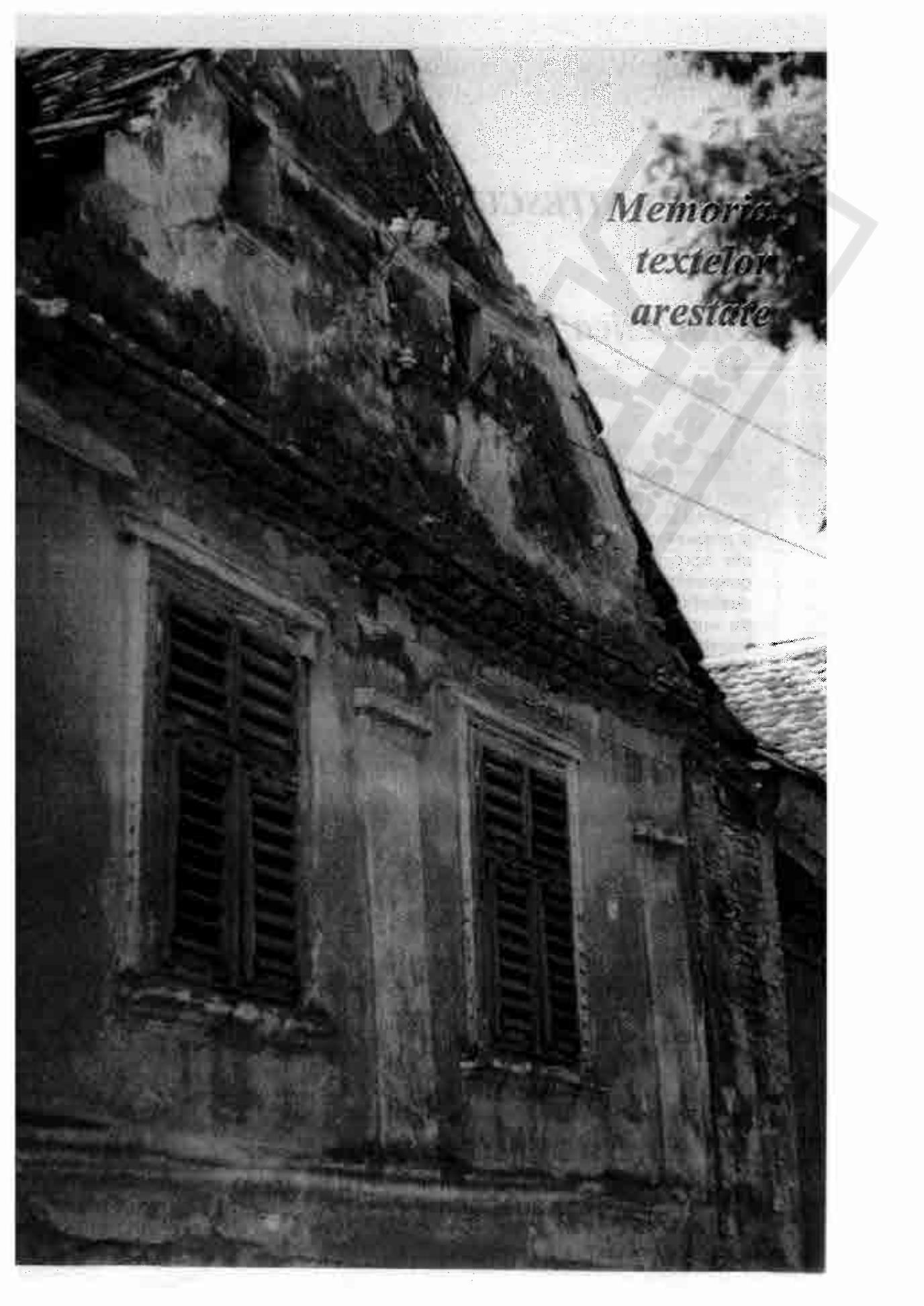
Petre Caval a plecat acasă în februarie 1962, când, prin decret, au fost eliberați toți țăranii închiși pentru rezistență la colectivizare. L-am rugat să ducă acasă un mic biletel pentru soția mea; cu greu a acceptat ca P. Dărășteanu să facă un mic loc în tocul de la gheata în care am băgat un mic petic de hârtie prin care o anunțam pe soția mea că sunt în viață. Din nefericire, acest om căruia i-am salvat viața nu și-a onorat promisiunea; spre rușinea lui și deziluzia mea. Îl scuz doar la gândul că i-o fi fost frică. Dar asta este viața și aşa sunt unii oameni.

Textul prezentat acum face parte din carteă „Lumină în întuneric“ – editura Europolis – Constanța – 1996. El e cuprins în ultimul capitol al cărții „Calvarul Salcia– colonia morții“.

Confruntat cu textul din carte el apare puțin modificat și acest lucru se explică prin faptul că apariția cărții a devansat cu câteva luni tipărirea acestui fragment în revista noastră.

Vîna ne aparține, fiindcă noi l-am primit în urmă cu un an dar, din cauza apariției capricioase a revistei, practic din cauza greutăților noastre financiare, a tot trebuit să amânăm tipărirea.

În speranța că autorul ne va înțelege, menționăm acest lucru.

*Memoria
textelor
arestate*

MARIN NIȚESCU

Dialectica Puterii

3

Satul

Nicăieri dezorganizarea, dezinteresul și apatia nu sunt mai mari decât în agricultură. Lucrurile sunt cunoscute și în parte recunoscute și în discursurile oficiale. Dar ceea ce nu s-a spus și probabil nu se va spune niciodată este un lucru pe care îl știe aproape toată lumea și anume, ruinarea de fapt a gospodăriei țărănești. Și aceasta înseamnă nu numai desființarea țărănimii ca o clasă socială, ci și anularea ei ca tip uman cu identitate morală și spirituală proprie, și transformarea într-o masă amorfă de lucrători agricoli, cu o fizionomie morală incertă, dacă nu de-a dreptul reprobabilă.

La început s-a vorbit și s-a acționat în numele întregii țărănimii, ca o clasă omogenă, pentru a se lovi în boieri și în moșiile care mai existau la sfârșitul ultimului război. Aceștia au fost expropriati și lichidați, iar pământurile date țăranilor mai săraci, sau transformate în ferme de stat. Dar curând după împroprietărire a început acțiunea de colectivizare. Pentru a se înfrângă rezistența țăranilor, adică refuzul lor de a renunța la pământ, aceștia au fost împărțiți – și în acest caz ca și în toate celelalte, după modelul sovietic – în trei categorii sociale: chiaburi, mijlocași și țărani săraci. Sloganul lansat atunci a fost: „Sprijină-te pe cei săraci, aliniază-te cu mijlocașii și lovește în chiaburi“. Drept urmare, chiaburii au fost declarați exploataitori, lipitorile satului, sabotori etc. și cei mai mulți au luat drumul închisorilor. Apoi a venit rândul mijlocașilor care formau majoritatea țărănimii. Cotele obligatorii de cereale, de carne, lână, lapte, ouă, fructe etc., impozitele grele, propaganda continuă și mai cu seamă tot felul de presiuni, de așa-zise „procese publice“, au fost mijloacele prin care, în cele din urmă, s-a realizat colectivizarea. Niciodată nu se vor putea cunoaște toate abuzurile, silnicile și umilințele la care a fost supusă timp de un deceniu țărănimea. Peste 80000 de țărași,

după dezvăluirile regimului însuși, au fost arestați, judecați și condamnați la muncă forțată la Canal, de unde mulți nu s-au mai întors niciodată.

Colectivizarea a distrus elanul celei mai numeroase categorii sociale din țara noastră. Împroprietărirea masivă din 1921, la sfârșitul primului război mondial, a scos țărăneștele din apatia ei seculară. Pământul primit atunci a dat țărăneștelui sentimentul de demnitate, i-a creat ambiiția de a se îmbogăți, de a se ridica la condiția unei vieți civilitate și libere. Nici o perioadă din istoria noastră nu a cunoscut o mai mare emulație, o mai mare revărsare de energii în viața satului, decât perioada dintre 1921 și colectivizare. Atunci s-a născut o nouă țărănește, dinamică și întreprinzătoare, din mijlocul căreia s-au ridicat la cultură mai multe nume decât în toată istoria noastră de până atunci. A fost perioada cea mai strălucită din viața satului nostru. Ar mai fi fost nevoie de încă cincizeci de ani pentru ca acest imens izvor de energii eliberate să prefacă întreaga noastră societate, să elimine tarele pe care ni le-a cultivat istoria și să ne creeze o altă psihologie.

Elanul ei a fost însă retezat în mod brutal. Izvorul energiilor și al sentimentului de independentă, *pământul*, i-a fost luat. Colectivizarea a readus letargia seculară, apatia, dezinteresul, a retrzit simțământul sclaviei fanariote. Aici este cea mai mare pierdere a noastră. Ce a urmat se știe și se vede. Nicăieri distrugerea formelor cu fond și instituirea forțată a unor forme hibride, lipsite de un fond real, nu este mai vizibilă și mai paralizantă decât la sat. O populație de zece milioane de țărani agonizează într-o situație mai mult decât precară, într-un provizoriat fără sfârșit, lipsită de identitate socială, profesională și spirituală. Nici ai satului, nici ai orașului, nici muncitorii, nici agricultorii. Zece milioane de țărani sunt practici pe drumuri, navetiști între sat și oraș, aproape în stare nomadă. Singurul lucru care le-a mai rămas e casa și un petec de grădină. Aici își întrețin încă iluzia miciei lor gospodării. E ultimul punct de rezistță al țărăneștelui, de rezistență sufletească, ultima firavă apărare a lui ca om. Dar sistematizarea satelor, care se anunță ca program, îi va luta și acest ultim loc sub soare și-l va înregimenta în turma blocurilor-cazărmi. Sistematizarea va desăvârși la sat sfârșirea formelor cu fond, adică a unei realități seculare, a unui tip deumanitate care a fost satul nostru și, ceea ce e și mai grav prin consecințe, va lega total și pe țăran, prin mii de fire economice și psihologice, de stăpânul absolut – partidul.

Odioasa „sistematizare“, eufemistic numită astfel, la care

partidul nu va renunța niciodată, va transforma satele noastre milenare în niște mici colonii sau lagăre de concentrare, amestec de pușcărie și cazarmă militară, îngrămădite pe o suprafață cât mai mică în câteva blocuri cubice, mizerie și uniforme. Oamenii vor mâncă la cantină și copiii vor fi crescuți de la naștere la creșă, pentru a nu mai ști care sunt părinții lor. Restul nu va fi decât muncă. În aceste „sate“ ale viitorului nu prea îndepărtat nu vor mai exista biserici și nici cimitire. Oamenii vor fi incinerăți pentru a nu mai ocupa terenul cu mormintele lor. În aceste așezări cenușii nu vor mai cânta cocoșii în revărsatul zorilor și nu vor mai lătra câinii. Țăranii vor fi transformați din *locuitori* în *locatari* și nu vor mai avea decât brațele lor de muncă. Astfel se va șterge identitatea milenară a unui popor și o dată cu ea se va încheia istoria lui, deschizându-se porțile erei devălmășiei internaționaliste, a visului contopirii popoarelor.

Nu trebuie să întrebăm care sunt rațiunile economice pentru care partidul pregătește „sistematizarea“ satelor. Asemenea motivări nu vor lipsi desigur din demagogia de rigoare, dar adevăratele scopuri rămân inavuabile și ele țin de dialectica puterii. E vorba și aici de nevoia degenerată, devenită program, de a stăpâni omul în totalitatea ființei lui. Fiind lipsiți de totul, nemaiputând avea nici măcar o capră, un purcel sau o pasăre, țăranii vor fi în întregime la discreția puterii. Aceasta e *scopul real* al „sistematizării“ care ni se pregătește.

Înainte curtea țăranilor era plină de vite, de oi, de porci și de păsări. Acum, își și colo dacă mai vezi câteva oi, o capră – numită înainte de colectivizare „vaca săracului“ –, sau un măgar. Astăzi copiii de la țară cresc fără lapte. E o realitate pe care, dacă cumva nu o cunoșc sau nu o cred, o pot verifica și tovarășii conducători.

Înainte oamenii munceau de dimineață până seara, fără a-i îndemna cineva de la spate. Acum, majoritatea bărbăților tineri se duc și lucrează pe diverse șantiere sau în fabricile din apropiere ca muncitori necalificați, mâna ieftină de lucru, iar cei rămași, copiii, femeile și bătrânnii muncesc în silă și de mândruială pentru venituri derizorii. A fi salariat, indiferent unde și cu ce salariu, a devenit visul de aur al țăranului. Hărnicia exemplară a acestor oameni, atunci când știau că rodul muncii e al lor, a dispărut. Munca a devenit pentru ei o silnicie, de la care caută să se sustragă cât mai mult. Nu știu să existe un popor mai muncitor, atunci când el știe că muncește pentru sine, dar nu cred să se afle un altul mai dezgustat de muncă în condițiile aduse de colectivizarea socialistă.

Înainte, țăranul aproviza piețele orașelor. Acum el e nevoit să cumpere pâine și alimente de la oraș, atunci când le găsește. Politica față de țărani este că se preferă ca porumbul și grâul sau fânul să rămână pe câmp nerecoltat decât să li se dea mai mult pentru a-i atrage la muncă. În locul unor stimulente, regimul preferă să folosească constrângerile, cum ar fi, de pildă, retragerea lotului ajutător atunci când țăranul nu prestează un număr de zile muncă la gospodăria colectivă. Si multe altele.

E drept că țărani nu mor de foame, dar nici nu au suficient pentru a nu se mai teme de ziua de mâine și pentru a lucra cu tragere de inimă. Este aceeași politică a strictului necesar care aici ia forme extreme. Dacă partidul nu îngăduie, din motive de dogmă și psihologie, bunăstarea, el nici nu-și poate permite să riste răscoale din cauza mizeriei.

Furtul din gospodăria colectivă a devenit la sat o practică generală, preocuparea de fiecare clipă. Fură toți, fiecare de unde poate și cât poate: câțiva porumbi, un buzunar de grâu, un ciorchine de strugure, o varză, câțiva cartofi, un snop de coceni sau un balot de paie. În fiecare zi oamenii aduc acasă câte ceva ascuns sub haină. Justificarea morală pe care și-o oferă – pentru că ei încă mai țin la acest lucru – este că iau din pământul și din munca lor.

Agricultura a rămas încă sursa principală din care statul realizează banii și devizele străine necesare industrializării. Peste 70% din valoarea exporturilor se realizează din agricultură. Restul de procente reprezintă produse ale industriei, multe însă vândute sub prețul lor de cost. Industria se realizează astfel pe ruina agriculturii. Dacă mica gospodărie țărănească s-a ruinat, marea agricultură e dezorganizată și ineficientă. Regimul a depus toate eforturile pentru a distruga gospodăria individuală, dar nu a fost în stare să creeze o agricultură nouă.

Acești 30 de ani au desființat țărăniminea ca factor economic, ca identitate morală și umană distinctă, au transformat-o într-o masă informă, fără un statut social precis. *Consecințele* cele mai grave ale desființării proprietății agrare nu sunt, în definitiv, de ordin economic, ci de *ordin moral și uman*.

Partidul și intelectualii

Puterea comunistă a debutat și s-a consolidat pretutindeni printr-un divorț radical cu individul de valoare, în general, dar mai cu seamă cu intelectualii. Aceștia au fost îndepărtați și în toate posturile de conducere și de control a fost așezată mediocritatea, docilă prin însăși condiția ei. Dacă înainte de a lua integral puterea partidul părea să facă curte intelectualilor, după instalarea la putere el a trecut în mod brutal, nedisimulat

și fără tranziție la războiul contra elitei intelectuale. Închisorile s-au umplut cu acei intelectuali care n-au înțeles să facă imediat actul de vasalitate către partid. Cine va putea să spună câte vieți, câte cariere și câte valori s-au distrus atunci și de atunci începând?

Între atașament politic și competență profesională sau talent, partidul nu a ezitat niciodată să opteze pentru cel dintâi, atunci când a fost vorba de promovarea în funcții a oamenilor, de distribuirea posturilor de răspundere. Este încă una din dilemele adânci ale regimului, a cărei nefirească rezolvare are consecințe negative în toate domeniile vieții noastre.

Cu câțiva ani în urmă s-a vorbit de desființarea serviciilor de cadre care aveau ca sarcină principală să întocmească dosare, să urmărească situația politică și viața fiecărui salariat și a tuturor rudenilor lui. În realitate, aceste servicii nu s-au desființat, ci doar s-au simplificat dosarele pentru funcțiile mărunte. Pentru cele importante însă lucrurile au rămas la fel ca până acum. Aceeași minuțiozitate în cercetarea biografiei și mai ales același criteriu de promovare – atașamentul politic total. Între un inginer membru de partid, cu un trecut „nepătat“, cu „origine sănătoasă“ și dovezi certe de atașament, și altul mai bine pregătit dar fără aceste atuuri, primul va fi întotdeauna cel preferat. Există, de altfel funcții care nu pot fi ocupate nici azi decât de membri de partid. Așa s-a ajuns la situații anormale, care se întâlnesc pretutindeni, când oameni cu pregătire superioară, capabili și serioși sunt conduși de șefi mediocri sau chiar de nulități. Niciodată nu s-a irosit atâtă capital de intelligentă într-un mod atât de condamnabil. Niciodată și nicăieri mai mult decât la noi nu au șomat, cu aparență de activitate, atâtea forțe intelectuale. Această neîntrecută mașină electronică, creierul omului de valoare, a fost și este utilizată, metaforic vorbind, să adune pe 2 cu 3 și să înmulțească pe 3 cu 7, când ea ar fi putut și ar fi trebuit să rezolve probleme de matematici superioare. Această mașină electronică, în care natura și societatea au investit un uriaș capital, se află la discreția mediocrităților, cărora li se oferă astfel satisfacția ordinată de a-i conduce pe cei ce le sunt superiori. Complexul de inferioritate a fost, în felul acesta, răzbunat la scară națională.

Așa-numita reformă a învățământului din 1948 a dus la scoaterea tuturor profesorilor din facultăți și înlocuirea lor cu cadre improvizate, lipsite de prestigiu și de pregătire, dar „profund atașate cauzei partidului“. Astfel, serii întregi de studenți au ieșit din facultăți fără o pregătire serioasă și au ocupat locurile care trebuiau ocupate aducând la rândul lor

prejudicii în economie, în învățământ, în cultură, în cercetare etc. Epurarea cadrelor din învățământul superior, ca și desființarea Academiei și înlocuirea vechilor ei membri cu ilegaliști anonimi, pentru a nu mai menționa și desființarea atâtorealte instituții de cultură, suprimarea tuturor revistelor etc., au constituit dovada peremptorie a idiosincrasiei partidului față de cultură și intelectuali, intoleranța cea mai gravă, cu urmări dezastruoase și de lungă durată. A fost dată astfel o lovitură mortală culturii, fiind anulată o tradiție care se formase și verificase timp de peste un secol. S-a distrus bunul cel mai de preț al acestei țări – elita intelectuală. Cel puțin cincizeci de ani se vor simți consecințele acestei măsuri, pornite din ură, din calcule și complexe de inferioritate. Procesul de autonomizare a învățământului și instituțiilor de cultură în raport cu factorul politic, proces care se realizase la noi și asigura continuitatea fără de care o cultură e paralizată, a fost retezat în mod irresponsabil și definitiv. Cultura a fost politizată și subordonată puterii, iar rezultatele se cunosc.

Partidul nu a avut nici la început și nu are nici acum încredere în intelectuali, chiar când aceștia devin membri de partid. De câte ori nu am auzit în rândurile partidului acuzația gravă de „intelectualism“ și „deviere intelectualistă“ sau expresia „intelectuali împuțiti“, care rezumă o mentalitate, o atitudine, o politică, disprețul și neîncrederea față de aceștia. Când a luat puterea, partidul a avut ca obiectiv principal imediat zdrobirea oricărei împotríviri reale sau posibile din partea claselor „reacționare“, dar și a intelectualilor, stigmatizați cu același epitet. Au fost aruncați în închisori nenumărați scriitori, artiști, profesori, medici, filozofi. Alții au fost dați afară din posturi și, încurajați de tăcere, au pierit în sărăcie și anonimat. Foarte mulți au luat drumul exilului de unde nu s-au mai întors nici până azi. *Ura împotriva intelectualilor și a culturii a fost mai adâncă și mai durabilă decât ura față de clasele „exploatațoare“.* Procesul deschis intelectualilor și culturii s-a extins și asupra trecutului și nu a ocolit nici pe cei mai mari scriitori și oameni de cultură. Si acest proces, deși în forme atenuate, mai puțin brutale, nu a încetat niciodată. Răfuiala cu reprezentanții regimurilor trecute, cu politicienii vechi a încetat, aceștia fiind „lichidați“ ca atare, dar răfuiala cu intelectualii, nu. Si astăzi intelectualii sunt supuși unei cenzuri riguroase. Si astăzi cultura e dirijată de semidocți și mai ales de însi care au făcut dovada lipsei lor de personalitate și a atașamentului politic necondiționat. Si azi prolektuiștii de ieri, adică acei satrapi ai culturii improvizati în dirigitorii ei, după epurarea intelectualilor

adevărați, mai ocupă posturi de răspundere. Cutare e şef de revistă, cutare – şef de catedră universitară, cutare – director de institut, ministru al învățământului, președinte al Consiliului Culturii, director de editură, redactor şef etc. Şi cei mai mulți sunt cu adevărat nulitați, lipsiți de orice valoare și de caracter, puși acolo în chip de figuranți. Nu există revistă literară sau științifică, editură sau institut de cercetare să nu aibă în frunte un membru de partid cunoscut pentru stagiul lui de supunere necondiționată și servicii în slujba partidului. Iar cei care sunt oameni capabili și ar dori să facă ceva pentru această cultură sunt legați de mâini și de picioare de tot felul de directive, teze și hotărâri, controlați de activiști de partid puși în posturi de control în ministere, în Consiliul Culturii, fără nici un merit real, dar tocmai de aceea devotați.

E greu de înțeles de unde vine această aversiune față de cultură și de intelectuali. E un fel de repulsie congenitală, instinctivă, o teamă superstițioasă față de miracolul inteligenței, al talentului, al personalității și mai cu seamă o spaimă în fața libertății conștiinței. Avaritia puterii, imperativul unității de voință sunt incompatibile cu independența interioară a omului de cultură. Partidul simte că aceștia reprezintă o forță mult mai subtilă, mai contagioasă, mai greu de controlat decât interesele materiale și cele de clasă, o forță pe care nu-și poate permite să o scape din frâu. În toate celelalte probleme se pot aranja compromisuri, pe plan intern și pe plan extern, dar în problema libertății de conștiință – nu. Setea irațională de a stăpâni omul în întreaga lui ființă, de a dispune în întregime de capacitatea lui de muncă și de creație, de voință și mai cu seamă de conștiința lui, nevoie atavică și profund antumanistă, aceasta este explicația atitudinii față de cultură și intelectuali, ca și față de credință. Ateismul lor nu are, cum am mai spus, explicații sociale și doctrinale, ci în primul rând această explicație psihologică. Omul trebuie să vadă în partid unica putere ocrotitoare și salvatoare. Credința în Dumnezeu e ultimul izvor de rezistență a omului căruia i s-a luat totul. A ruina această speranță, această rezervă de rezistență sufletească, iată explicația ateismului de stat, a cărui absurditate constă în lipsa oricărei justificări obiective și raționale. În definitiv, un credincios poate fi un cetățean, un patriot și chiar un constructor al socialismului cel puțin la fel de bun ca și unul care nu crede în Dumnezeu. Dar ce nu e absurd și irațional aici? Arta, literatura, muzica, folclorul și chiar Biserica trebuie să devină anexe ale uriașei mașini de propagandă a partidului, altfel ele nu ar avea nici o rațiune în dialectica puterii, ar fi de-a dreptul stânjenitoare.

Perspectiva intelectualilor și a culturii e dintre cele mai sumbre. În dialectica puterii nu există loc pentru intelectuali și pentru cultură. Victoria, desăvârșirea comunismului va însemna între altele și sfârșitul culturii ca activitate creatoare a spiritului, o dată cu orientarea învățământului spre scopuri exclusiv practice. Cultura va fi doar un apendice al activităților practice și al propagandei și se va desfășura la nivelul brigăzilor de agitație. Si o dată cu moartea culturii va muri și omul ca ființă, transformându-se într-un robot al puterii.

În 1964, după douăzeci de ani de mers obligat ca patrupedele, acceptat cu docilitate, începeam, cu timiditatea ce ne caracterizează, să reînvățăm mersul vertical. Mersul aplecat devenise o obișnuință, a doua noastră natură, și era, de ce să nu recunoaștem, pentru foarte mulți dintre noi, mult mai comod. Spatele nostru se obișnuise atât de mult aplecat, privirea – atât de mult cu un orizont de doi pași, încât, pentru a reveni la mersul vertical, ne-ar fi trebuit adesea eforturi și un îndelungat exercițiu. Habitidinea reticenței și teama au făcut din noi niște ființe uitate de lume.

În definitiv, ar trebui să ne întrebăm dacă intelectualii nu și merită soarta pe care o au azi. Așa-numita liberalizare din perioada 1964–1971, o liberalizare relativă și foarte atent controlată, nu poate fi privită sub nici un aspect ca un rezultat al acțiunii lor, ci al unor rațiuni politice mai greu de înțeles. Intelectualii au acceptat cu umilitoare docilitate toate servituitoarele ce li s-au impus. Unii au tăcut și s-au retras în anonimat, iar alții – și nu dintre cei de mâna a două – s-au grăbit să facă actul de subordonare și au devenit purtătorii de cuvânt ai regimului. Mulți au încercat, mai ales la început, sentimentul unei culpe neștiute. „Poate am greșit fără să vrem, poate am servit fără să știm cauze nedemne“. Acest sentiment de culpă, inculcat de propaganda oficială printr-o permanentă și metodică acțiune de *culpabilizare a conștiințelor*, a constituit una din cauzele supunerii lor. Dar cauza adâncă a fost și rămâne „cumintenia“ și „înțelepciunea“ noastră, lipsa de curaj, teama, frica de a nu ne pierde pâinea cea de toate zilele. Nici un protest, nici o împotrivire, nici un act de curaj și demnitate¹. Nu știu ca între cei aruncați în închisoare să fi fost vreunul care a făcut un act de împotrivire deschisă. Ei au fost închiși pentru „trecutul“ lor sau pur și simplu pentru intimidarea celorlalți. În cel mai onorabil caz, intelectualul român a practicat o rezistență pasivă.

Atunci când, după 1964, au început să fie retipărite în serii de „Opere alese“, ca niște tardive restituiri, unele din lucrările

¹Pasaj scris înainte de cazul
Paul Goma (nota autorului)

scriitorilor clasici, noi ne-am bucurat ca de un dar neașteptat și am uitat că timp de douăzeci de ani această favoare a fost rezervată doar autorilor ruși. Când au început să fie retipăriți cu zgârcenie scriitori ca Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Lucian Blaga, Ion Barbu, Vasile Voiculescu, Ion Pillat etc., am fost gata să uită că timp de douăzeci de ani numele lor nu a fost pomenit decât pentru a fi defăimat. În facultăți, profesori improvizati din rândul inginerilor fără diplomă și al dentiștilor îl prezintau pe Blaga ca pe un reacționar, iar *Spațiul minoritic* ca o lucrare cu iz legionar. Maiorescu era și el reacționar, reprezentant al ideologiei burgheze și moșierești. Am uitat, de asemenea, că nici în bibliotecile publice mari cei mai de seamă scriitori români și străini nu puteau fi citiți decât cu aprobare specială. După douăzeci de ani de ură manifestată contra a tot ce este valoare în cultura noastră a început, în 1964, să nu se restituie cu linguriță ceea ce ni s-a zmuls în mod brutal. Iar noi ne-am bucurat și am uitat și am iertat totul. Anul 1971 ne-a trezit însă, tot atât de brutal, din euforia noastră facilă. De atunci a reînceput ofensiva, pornită din *aceeași ură și teamă atavică împotriva culturii*. Stafia califului Omar care a incendiat biblioteca din Alexandria a revenit printre noi. Iar noi ne-am plecat din nou cu resemnare fruntea.

Răspunderea revine în primul rând intelectualilor de prestigiu care aveau și au *datoria de a apăra libertatea de conștiință*, de a ridica vocea împotriva cenzurii și a tuturor actelor anticulturale.

Scriitorii cei mai buni au încercat și încearcă, e adevărat, să strecoare, într-un limbaj voalat cu mii de precauții, o fărâmă de adevăr, crezând că în felul acesta și-au făcut, atât cât le-a stat în putere, datoria, dar mai demn ar fi fost să tacă, chiar dacă să ar fi găsit, cum s-a și întâmplat în realitate, sute de veleitari care să scrie. Dacă toți scriitorii de valoare ar prefera să tacă decât să accepte cenzura și autocenzura, demnitatea de scriitor ar fi salvată. Scriind în asemenea condiții, ei aduc fără să vrea un serviciu regimului care se laudă cu operele lor.

Unii spun cam așa: adevărul trebuie rostit în șoaptă, într-un limbaj încifrat, metaforic, cine știe să citească va citi printre rânduri. Întrebarea e dacă un astfel de adevăr, rostit cu gura mai mult închisă, mai este adevăr și dacă el nu servește mai curând *aparenței* de cultură, de care regimul are încă nevoie, decât adevărului și culturii. Nu cred că există valoare autentică acolo unde scriitorul se autocenzurează reflex, înainte de a fi cenzurat de instituțiile oficiale.

Scriitorii adevărați poartă o răspundere pe care vor trebui să o justifice în fața posterității, a acelei posterități ideale pe

care fiecare dintre ei o speră. Acela care nu poate privi cu conștiință liniștită posteritatea, sau care nici nu se gândește la posteritate, este un impostor. El scriu acceptând condiția adânc umilitoare a cenzurii. De peste treizeci de ani – cenzură și constrângeri, interdicții și tentații pentru a-i determina să accepte degradarea. Și, ei, scriitorii adevărați, o acceptă cu iluzia că servesc literatura, dar despre drama noastră a tuturor ei nu au putut și nu vor putea să scrie niciodată. Scriitorii ar trebui să blestemem sau să tacă. Restul nu e decât compromis. Iată de ce literatura care se scrie, mutilată de cenzură și de autocenzură, mi se pare o palidă comedie, o insultă pe care elita intelectuală o aduce oamenilor tăcuți, care au tăcut în toată istoria.

Participarea noastră la acest simulacru de viață intelectuală, culturală și artistică este o înselare a noastră însine și a generațiilor viitoare. Iată, vor spune acestea, în condițiile de atunci a fost totuși posibilă preocuparea de valorile spirituale, acele condiții și acel regim au fost totuși prielnice artei și literaturii. Și acest lucru va fi poate suficient pentru a răscumpără și salva memoria regimului. După treizeci de ani a devenit împede că acest sistem este, prin însăși natura lui, incompatibil cu o viață intelectuală și culturală adevărată, adică liberă. Este, cum îl numea savantul Saharov, „un sistem fundamental antiintelectual”. Dar e tot atât de împede că el nu poate renunța deschis la orice aparență de viață culturală, că are nevoie de un simulacru de cultură și artă. Iată de ce, scriind în asemenea condiții, participăm cu toții, cu fiecare rând al nostru, la opera de mistificare, de amăgire și înselare. Dacă cuvântul nu mai poate comunica adevărul, mi se pare o nelegiuire să-l prostituezi, făcându-l complice cu cei care l-au frustrat de prerogativele lui. Cuvinte și fraze bolnave – iată scrisul nostru. De ce nu tăcem cu toții, în loc să pătăm hârtia cu niște lucruri debile, timide, inutile? Nu vom însela niciodată vigilența stăpânului, zadarnic nutrim această iluzie. Facem culturalism sec, fastidios, în neputința noastră de a scrie adevărul. Ne mulțumim cu o bâlbâială incoloră și impotentă. Scrisul nostru pare afectarea unor preocupări care te dezgustă prin falsitatea lor. Unii scriu niște biete cărți mutilate, iar alții le analizează cu gravitate, cu seriozitate, le dedică studii și croniți ca în cea mai firească dintre lumi, fără a simți ridicoul situațiilor. Nu știu de ce, dar mi se pare o rușine ca scriitorii să mai încerce să facă literatură, ca și când ar vrea să spună că trăim într-o lume în care totul merge normal.

Nutrim iluzia deșărtă că ne-am făcut, atât cât a fost cu putință,

datoria. În realitate, suntem cu toții niște ratați. Operele noastre, ceea ce noi însine numim astfel, nu sunt altceva decât niște palide simulacre de opere. Un imens azil de mutilați. Înainte de a fi desfigurate de cenzura atotstăpânitoare, ele au fost degradate de noi însine, din teamă și lașitate, din dorința de a nu rămâne niște anonimi. Cu toții am mimat viața literară, am mimat rolul de scriitori, înșelându-ne cititorii și amăgindu-ne pe noi însine. Nu ar fi fost mai frumoasă, mai grăitoare, mai demnă tăcerea? Vă chem pe toți la o grevă a tăcerii pentru un deceniu. Aceasta ar fi cea mai nobilă operă pe care am lăsa-o celor ce vor veni. Din ea ar înțelege și ar învăța mai mult decât din tot ce am scris până acum. De ce nu încercăm să avem eroismul tăcerii, dacă nu-l putem avea pe acela al adevărului și al faptei? Ar fi să cerem de la noi însine prea mult. Nu numai că nu avem eroismul tăcerii, dar unii dintre noi nu au ezitat să înjosească și mai mult numele de scriitor, nu s-au rușinat să laude public cenzura. Pentru un scaun de director de editură, de revistă sau de simplu redactor, ei sunt gata să pactizeze cu regimului, să tie mai zeloși decat îl se cere. Cei mai odioși sunt acei lingăi cu suflete de slugă care, pentru a le fi lor bine, s-au întrecut și se întrec să se pună în serviciul puterii, să preamărească binefacerile partidului, să ridice osanale deșanțate stăpânului. Ce mai putem aștepta de la asemenea oameni? Nu merităm noi oare tot disprețul și toată degradarea ce ni se rezervă?

Prea multe cuvinte și prea multă răbdare. Ne-ar trebui cuvântul purificat de orice frică, de orice ezitare, cuvântul de foc. Dar cine, Doamne, să-l rostească?

Lumea se americanizează și se sovietizează

Nici o speranță din interior și nici o speranță din afară. La dialectica internă a puterii vine să se adauge o conjunctură internațională mereu favorabilă puterii. Oriunde ne întoarcem privirile nu aflăm decât neputință sau împotrivire. Un val compact de efeminare și ipocrizie, de lașitate și complicități s-a întins parcă peste lume. Notiunile de libertate, de valoare, de frumos și de umanism, de bine și de rău se relativizează și suferă o neîncetată degradare. Nu mai există granițe între bine și rău, între frumos și urât, între libertate și opresiune. Ideologia și politica devin religie de stat și-și aservesc cu brutalitate cultura, credința, filozofia, arta. Lumea se americanizează și se sovietizează și nu mai știm bine ce deosebire e între una și alta, nu știm dacă ne americanizăm în formă și ne sovietizăm în conținut sau invers; dacă americanizarea nu duce, pe o cale

„liberă“, tot la comunism, ori dacă acesta nu tinde, fără „democrație“ și celelalte accesori, tot spre americanizare.

Statele Unite ale Americii au negociat și au trădat cauza libertății țărilor din estul Europei, după cum se pregătesc probabil să-o trădeze pe aceea a Europei Occidentale. Ele au putut, dar n-au făcut nimic pentru aceste țări, în afară de cuvinte frumoase. Acum au renunțat și la asemenea cuvinte. Popoarele din Est s-au întrebat cu spaimă, înțelegând că viitorul lor era pecetluit, de ce Statele Unite au rămas cu brațele încrucișate atunci când rușii au zdrobit, în 1956, revolta eroică a poporului maghiar? Cu atât mai mult cu cât, la ora aceea, America nici nu ar fi avut nevoie să intervină direct. Ar fi fost de ajuns un avertisment energetic pentru ca rușii să stea cuminți deoparte. Poate că Statele Unite au nevoie de existență și amenințarea comunismului aici, pentru a determina Europa Occidentală să fie docilă, la fel cum au avut nevoie de Cuba comunistă pentru a speria celelalte țări din continentul american.

Comunismul a devenit astfel un instrument al dominației americane în lume. El și-a pierdut toate atuurile umanitare și libertate pe care teoretic le-a avut la început. Și, din acest punct de vedere, el nu mai reprezintă o amenințare pentru nimeni, pentru că nu mai reprezintă o atracție. Lumea cunoaște azi adevărată față a comunismului: o societate artificială, impusă și menținută cu forță și care *într-o singură săptămână de libertate s-ar destrăma ca o pânză de păianjen*. Statele Unite știu acest lucru și de aceea nu se tem. Dar comunismul reprezintă o amenințare militară. Și Statele Unite au nevoie de această permanentă amenințare. Dominația lor în lume nu ar putea fi concepută fără această amenințare. O mare putere civilizată și democratică, cum sunt Statele Unite, nu-și poate întemeia și menține dominația pe forță brutală, ci pe ajutorul împotriva forței brutale care aserveste, național și social. Din această situație decurge nevoia ca Statele Unite să se folosească, desigur în mod indirect, de forță și amenințarea pe care o reprezintă Uniunea Sovietică. De aceea Statele Unite, adică aceia care decid și fac politica acestei țări, sunt gata chiar să-i ajute economic pe ruși.

Incompetența și ambiiile de putere ale unor conducători, incapacitatea sistemului, lipsa de libertate, permanenta nemulțumire și stare explozivă sunt aliații constanți ai americanilor în interiorul țărilor comuniste. Cu sprijinul acestor aliați, pe care la nevoie i-ar putea încuraja și folosi, ei țin în frâu pofta de hegemonie mondială a rușilor, dincolo de limitele dorite de americani. Statele Unite știu prea bine ce uriaș

potențial exploziv uman s-a acumulat în aceste țări și care nu așteaptă decât un semn de încurajare pentru a arunca în aer întreg eșafodajul artificial al sistemului. Dar, deocamdată, Statele Unite nu numai că nu-i încurajează pe acești aliați, dar fac totul parcă pentru a-idezorienta, pentru a-i cumpăra și mai mult. Formal, ele dezaproba în cuvinte studiate expulzarea lui Soljenițîn și tratamentul la care sunt supuși dizidenții ruși, pentru că Statele Unite țin să se prezinte în lume cu o aureolă umanitară și liberală. Și astfel Soljenițîn va fi probabil uitat sau va deveni incomod, iar ceilalți intelectuali și dizidenți, ca și popoarele, vor trage învățătura amară că nu e nimic de făcut împotriva forței brutale a complicităților și a fatalității destinderii. Pentru că Statele Unite, după ce au ajutat comunismul să câștige războiul și să-și întindă stăpânirea asupra unei jumătăți a Europei, după ce l-au ajutat să devină o putere militară mondială, acum prezintă înțelegerea și destinderea cu el ca pe o fatalitate. Prin gura oamenilor ei politici America spune că destinderea cu rușii e lucru cel mai important, altfel lumea ar risca apocalipsul nuclear. Nu putem compromite destinderea cu Uniunea Sovietică din cauza invadării Cehoslovaciei, nici din cauza lui Soljenițîn sau a dizidenților internați în clinici de boli mintale, și nici din cauza Angliei. Destinderea e lucru capital, toate celelalte sunt de o importanță secundară în comparație cu destinul omenirii care atârnă de destindere. Se pune întrebarea de ce conducătorii ruși nu gândesc și nu se comportă ca domnul Kissinger, de exemplu? De ce ei nu se feresc să compromită destinderea, ci dimpotrivă, par să spună tuturor: dacă dorîți destindere dați-ne voie să vă ocupăm, sau cel puțin să instalăm la conducere partide comuniste în țările voastre? Oare rușii au prins slăbiciunea domnului Kissinger pentru destindere și acum îl șantajează, ori domnul Kissinger joacă cu cărțile măsluite un joc nedemn de o mare putere ca Statele Unite? Se află ei în situația de a dori acest lucru mai mult decât rușii? America este incomparabil mai bogată și mai puternică și ar putea să-i depășească și mai mult într-o cursă a înarmărilor. Și totuși, americanii se comportă ca și când ei săr afă într-o situație disperată, fiind gata să abdice de la principiile umanitare afirmate cu demnitate de ei însăși. Ce se ascunde în spatele atitudinii conciliante a americanilor? Aceasta e întrebarea pe care și-o pune orice om de bună credință și de bun simț, fără a fi nevoie să fie un expert în probleme militare.

S-a vorbit și se mai vorbește încă de „erori“ ale Statelor Unite și în general ale Occidentului în relațiile cu Uniunea Sovietică,

erori care durează de aproape patru decenii, de la 1940 încocace. Acesta să fie oare adevărul? Cum a fost posibil ca aceste „erori” să se repete și să se perpetueze atâtă timp? De ce un președinte nu a corectat „erorile” evidente ale predecesorului său, pe care le-a criticat foarte lucid în campania electorală? Legenda aceasta a „erorilor” pare mai curând o scuză comodă sau chiar o diversiune. Pentru că nu de erori poate fi vorba, ci de o politică conștientă de cedare sistematică în fața Uniunii Sovietice, echivalentă în fond cu o trădare nu numai a țărilor din Est, dar poate și a Occidentului. Oamenii lucizi și demni care au voit realmente să se opună expansiunii sovietice au fost înălăturați discret sau puși în imposibilitatea de a întreprinde ceva. Au fost în schimb promovați politicieni dispuși la compromisuri și cedări.

Începând cu revoluția din 1917, dar mai ales cu cel de-al doilea război mondial, politica americană a fost și a rămas duplicitar favorabilă rușilor și, în general, comunismului. Favorabilă sub aspect economic, politic și chiar militar, în ciuda unei declarate și aparente opozitii. Pe de o parte, Statele Unite dezaprobață comunismul, pe de altă parte, ele cedează pas cu pas în fața lui, începând cu Yalta, indiferent în ce parte a lumii, îl ajută chiar. Oare din stângăcie și credulitate politică, din calcul și complicitate, din interes negustoresc miop sau din cauza unor forțe oculte care subminează orice opozitie reală față de comunism?

În ultimul timp în Statele Unite își face loc tot mai mult ideea capitulară și rușinoasă că e mai bine ca americanii să accepte comunismul decât să piardă într-un război atomic. Aceasta înseamnă că Statele Unite au fost de pe acum îngenunchiate, că Uniunea Sovietică a câștigat de fapt bătălia pentru instaurarea comunismului mondial. Restul nu mai e decât o chestiune de timp. De ce oare în Uniunea Sovietică nu și-a putut face loc ideea că e preferabilă acceptarea democrației și a capitalismului decât alternativa distrugerii atomice? Poate că țelul Americii este comunizarea întregii Europe, dar dacă oamenii ei politici cred că marșul comunismului se va opri la Finister, ei se însală grav. Da, „barbarie cu chip uman”, dar o barbarie foarte bine organizată și echipată atomic.

Va urma

Capitolul „Dialectica puterii – eseu politologic“ (1975, 1988) este reprodus din volumul M. Nițescu Sub zodia proletcultismului – Dialectica puterii, apărut la Editura Humanitas, în seria „Document“, 1995.

*Memoria
țăranului
român*

Într-un număr anterior al revistei (nr. 14) am vorbit despre deportarea șvabilor din Banat (documentar semnat de William Totok). Aceștia însă au fost dislocați cel puțin în țară, în Bărăgan, și nu înstrăinați.

De data aceasta vom vorbi despre deportarea în URSS a sașilor. Vorbim de ei la această rubrică, fiindcă în marea lor majoritate au fost țărani. Și, chiar dacă sunt de naționalitate germană, noi îi socotim tot țărani români. Cum s-au socotit și ei mereu. Fiindcă aici, în România, și-au dus ei viața.

În cele ce urmează, cititorii vor da față cu mărturii directe ale unora din cei care, străbătând calvarul deportării, au reușit – numai Dumnezeu știe cum – să supraviețuiască. Ba chiar să-și mai și revadă locul din care au fost smulși de mâna necruțătoare a comuniștilor, ruși și români.

Toate mărturiile pe care le publicăm acum sunt ale unor oameni care mai locuiesc azi în comuna Saschiz, la 20 de km depărtare de Sighișoara. Nici ei nu mai arată acum ca atunci când au fost smulși de la casele lor și nici satul nu mai e același. Cândva înfloritoare, comuna Saschiz, pe atunci așezare tipic săsească cu o populație aproape în exclusivitate germană, arată azi mutilată ca toate lucrurile care au trecut prin „binefacerile comunismului“. Astăzi, în această comună numărul sașilor nici nu depășește cifra o sută. În rest, puțini români și mulți țigani. Dar țigani mai altfel decât prin alte locuri, adică oameni cu frica lui Dumnezeu. E și de înțeles, fiindcă totdeauna contactul cu acești germani, locuitori de secole pe pământul României, a fost benefic pentru oricare aproape al lor, român sau neromân.

Deportarea lor nu le-a produs numai lor suferință, ci și nouă, românilor. Dacă deportarea lor poate fi pusă pe seama sovieticilor, nu e mai puțin adevărat că responsabilitatea acestei crime cade și asupra autorităților comuniste românești. Istoria României din ultimii 50 de ani nu va putea să facă niciodată abstracție de o astfel de crimă. Ea va rămâne mereu o pată neagră, de neșters, pe obrazul țării noastre. Cum tot o pată neagră, acuzatoare, va rămâne și deportarea evreilor dincolo de Nistru sub influența altui regim nefast, hitlerismul.

În neputință azi să mai reparăm ceva, socotim că e de datoria noastră să nu ne ferim să le consemnăm. În ideea că niciodată astfel de odioase crime să nu se mai petreacă. Nici la noi și nici în alte locuri.

DEPORTĂRILE SAȘILOR DIN ROMÂNIA

Smulgerea din sânul familiei

SARA THEIL

Era în ianuarie 1945, pe ziua de 15. Au venit acasă cu o listă de la Sfat un jandarm cu un militar rus și un român în civil. Au venit să ne ia pe sași, că rușii au cerut muncitorii din România, și românilor ne-au dat pe noi pe 5 ani, să îndreptăm ce-a stricat războiul în Rusia. Au luat oameni de la 19 la 45 de ani. Dar erau în sat și bărbați care veniseră din concentrare și mulți din ei s-au ascuns. În locul lor au luat femei, chiar dacă lăsau 4 copii mici acasă, sau băieți de 16 ani. Dar trebuia să le iasă lor la număr. Ne-au dus la Sighișoara în mașini mari cu prelată și ne păzeau rușii. Luasem cu mine ceva haine și mâncare. Ne-au dus în vagoane de vite și ne-au încuiat. Eram 45 în vagonul nostru. Eram aşa de îndesăti că nu ne puteam întoarce nici pe-o parte nici pe alta. Un bărbat a făcut cu o secure mică o gaură în vagon, că n-aveam WC. Ușa nu s-a mai deschis până n-am trecut dincolo de graniță.

DOROTHEEA GUTOVSKI

Era noapte când au venit rușii și au căutat peste tot în case și în curți. Era frig foarte mare. S-a știut imediat pentru ce au venit, ca să ne ia pe toți sașii să ne ducă în Siberia. Am fugit toți din casă. Tata a căzut pe jos de supărare. Era și bolnav. Eu am stat o noapte ascunsă la o femeie bătrână, a vrut să mă ascundă, că zicea că aici nu te caută nimeni, dar eu nu am vrut. Și am aflat că o să-l ia și pe fratele meu și atunci am ieșit din ascunziș. Ne-au spus să luăm cu noi haine și mâncare, altceva nimic. Am lăsat acasă vitele și tot ce aveam. La gară m-a despărțit de fratele meu. Era jale mare.

ANDREI ZIKELI

Era ora 4 dimineață când rușii au bătut la noi la poartă. Mi s-

a spus ca într-o oră să fiu echipat, cu hrană și îmbrăcăminte groasă, de iarnă. Mi-am pregătit o bucată de slăină, carne friptă, pâine și haine și m-am dus la școală săsească. Acolo, în sală, eram mulți bărbați, femei, fete. Femeile plângneau. Șeful postului de jandarmi m-a întrebat ce caut eu acolo. Păi, am zis, am fost pus pe listă. El a zis du-te acasă. Am vrut să plec, dar rușii nu m-au lăsat. În curtea școlii ne păzeau români și țigani cu furci și cu bâte, de parcă eram niște criminali; ni s-a făcut percheziție la toti. Rușii mi-au luat mașina de tuns, o foarfecă și un briceag. După aia ne-au dus la gară, la Sighișoara, în vagoane de animale care aveau pricuri suprapuse și în mare murdărie. Ne-au separat, femeile într-o parte, bărbații în alta. A trebuit să facem o gaură în podeaua vagonului pentru WC. Până în Rusia, timp de două săptămâni, nu s-a mai deschis vagonul. Am mers așa, fără mâncare, că se terminase. Stăteam mult prin gări. A fost tare rău.

SARA SIFT

În vagonul meu erau cca 100 de oameni. Nu toată lumea își luase haine groase sau pături. Era groaznic. Drumul până în Rusia a fost foarte lung.

SARA KLEMENS

Când au venit la noi, eu m-am ascuns, ca să nu mă ia și am stat pitulată în șură, sub acoperiș, la bunicul meu acasă. Dar a venit mama și a zis că îl vor pe băiatul cel mare, fratele meu. Când am auzit asta, am ieșit, că mă gândeam să nu-l ia pe tata sau pe mama. De acasă m-au dus niște pre militari la școală germană din Saschiz. Când ne-au urcat în mașină să ne ducă la Sighișoara, au venit rușii. Erau soldați ruși care ne-au dus așa cu trenul până în Donbas. Drum lung. Eu am avut ceva mâncare, dar se terminase. În Rusia, în unele gări am mai primit mâncare de la ruși. Ne dădeau apă cu niște gogonele verzi și ceva arpacăș.

DOROTHEEA HERTEL

Pe mine m-au luat de aici, din Saschiz, dar pe fratele meu, care era la pre militară la Chitila, l-au luat chiar de acolo și l-au dus direct în Rusia.

Cu o seară înainte de-a mă lua, tata fusese plecat cu caii până la Sibiu. El a fost prinț acolo, cu alții sași, din alte comune. Dar l-au lăsat să vină acasă, că era mai bătrân decât aveau ei nevoie la lucru. Când a venit tata acasă, eu și cu mama dormeam. Și tata ne-a trezit și a spus: „De ce v-ați culcat

devreme, că mâine dimineață o să vină să te ia pe tine ca să te ducă-n Rusia.“ Tata a zis că vrea să mă ascundă. Aveam în fundul grădinii o groapă unde ascunsesem ceva mobilă, când au venit rușii în țară. M-au băgat acolo. și au venit să mă ia și au zis că dacă nu mă duc eu îi iau pe tata și pe mama. Atunci am ieșit afară. Am pus într-un rucsac ceva haine și mâncare și am mers în coloană până la biserică. Apoi ne-au dus la școală, unde era o comisie de doctori. Dar nu s-au prea uitat la noi. Doar mamele cu copii de tată au rămas acasă. Apoi ne-au dus la Sighișoara și ne-au băgat într-un tren de marfă. În vagonul meu era și o sobă și ceva lemne. Trenul a plecat spre Brașov. În gara Mizil ne-au dat jos pentru apă. La Râmnicu Sărat am schimbat trenul. Din comuna Saschiz eram 95 de femei și bărbați. La Bacău am stat trei zile și trei nopți că liniile erau ocupate de trenuri care tot veneau și se duceau în Rusia. Mai departe, ne-au mai dat o dată drumul afară și apoi deloc. A fost greu drumul, un chin.

Viața și moartea în lagărele comuniste

SARA THEIL

S-a oprit trenul și ne-au dat jos. Am aflat repede că locul se numea Donbas. Ne-au dus la o casă mare, de zid. Camerele erau pline de priciuri, dar nu erau gata. Într-o altă casă de lemn, alături, erau prizonieri de război, nemți și români. Erau foarte slabici, fără putere. Puteam vorbi cu ei. Eram toți într-un lagăr înconjurat cu sărmă ghimpată și păzit în patru colțuri.

A doua zi ne-au dat niște fețe de saltele murdare și au zis să mergem la un colhoz din apropiere să le umplem cu paie. Cei care lucrau în mină primeau galosi și salopete, dar nouă nu ne-au dat de la început. O lună și ceva am fost într-o grupă care trebuia să meargă la colhoz, să aducă alimente. Până la colhoz trăgeam un butoi de motorină. La colhoz era o groapă de siloz și de acolo scoteam cu furca varză tocată în groapă și gogonele. Asta era pentru mâncarea noastră. Le aduceam la cantina noastră din lagăr. Erau aruncate în niște cazane și fierbeau. Nu aveam ulei. Uleiul îl mâncau ofițerii și comandanții care ne păzeau. După aia m-au băgat în mină, la împins vagoanele cu cărbuni. Le împingeam cu spatele. Aveau 500 și 800 de kilograme. Era

tare greu. Timp de doi ani am mai lucrat la aducerea de lemn în galerii. Lemnele erau de stejar și erau foarte grele. Mi-au apăsat ficatul. Galeria avea vreo 80 de metri și eu trebuia să arunc 15 lemn, asta era norma mea. Mă urcam sus și luam un lemn în spinare și mă târam cu el în mină. Nu puteam să merg drept, ci doar pe coate și pe genunchi.

După doi ani ne-au mutat într-un lagăr mai mare. Era prin 47, iunie-iulie. Acolo primeam o cartelă pe care o plăteam din munca mea zilnică. Eu aș fi cumpărat numai pâine, fără mâncare, dar nu ne dădeau voie. Era acolo un fel de magazin unde veneau și conserve, dar scumpe de tot, 21 de ruble cutia. Dar cine putea să le cumpere? Mâncarea bună pleca la ofițeri. La început eu mai aveam de acasă ceva haine și am tot vândut din ele, ca să am de mâncare. Am mai cumpărat așa câte un litru de lapte, rar, la o lună. Sau un pahar de făină de mălai, pentru o mămăligă. Tare greu am dus-o cu mâncarea.

Ne-au spus că putem să scriem acasă, dar nu mult. Una din noi a descoperit că scrisorile noastre ajungeau la coșul cu hârtii. Eu am avut odată adresa unei rusoaice cu care lucram și pe adresa ei am scris scrisoarea și cam în două săptămâni am primit răspuns. De două ori am scris așa. Dar nu era voie.

Rușii s-au purtat bine cu noi, mai bine ca români, când ne-au luat din Saschiz. Ei s-au purtat ca dușmani și doar nu le făcusem nimic rău, n-am fost nici partizani, cum erau mulți pe la noi, și nu i-am contrazis cu nimic.

În Rusia, cât am stat acolo, era tare greu cu mâncarea. O duceau rău și rușii care trăiau prin împrejurimi și nu erau ca noi, deportați. Într-o zi, când am avut liber de la mină, m-am dus în apropiere, unde se facea o casă, cu o prietenă a mea. Am mestecat acolo cu picioarele lut și paie ca să facem cărămizi. Îl călcam desculțe. După o zi de muncă ne-au plătit cu mâncare, lapte cu mămăligă. Ofițerii și soldații care ne păzeau primeau aceeași pâine ca noi, dar mai multă. Era o pâine foarte proastă, de secară, udă ca mămăliga. Dacă o scăpai pe jos rămânea lipită de pământ. Cu pâinea asta ne-am mai ținut.

La început ne păzeau soldații, dar pe urmă, când au văzut că ne purtăm bine, ne-au mai dat drumul. Unde era să fugim? Au fost doi care au fugit. Ei lucrau la reparat de drumuri și au câștigat bine. Au aranjat să fugă peste Prut. Granița au trecut-o clandestin și s-au dus la români, că au crezut că o să fie primiți bine. Dar români i-au băgat în închisoare. Dacă fugea cineva, nu mai ieșeam la lucru nici unul un timp, apoi iar se linișteau lucrurile și ne trimiteau la lucru.

Foamea, asta ne omora pe-acolo. După 45 n-au mai fost

cartele în Rusia și era mare aglomerație la acele magazine, cu bătaie. Mai mergeam câte o dată la piața din sat, unde puteam să cumpărăm puțin ulei și făină ca să facem rântaș cu doi, trei cartofi pe care îi furasem de pe câmp, făceam o ciorbă. O dată pe săptămână mâncam de ne săturam. După primii doi ani eram tare slăbită. Am pierdut și menstruația. Am avut și puroi în burtă, apoi multe furuncule pe picioare. Dacă ne îmbolnăveam, nu erau medicamente.

Tare greu a fost în mină. Lucrau acolo cam trei mii de oameni și în fiecare zi era câte un accident. O femeie care avea în țară patru copii, o femeie din Măieruș, a fost zdrobită de un vagonet. Au adus-o în lagăr în camera noastră, dar ce să-i facă, a murit. O altă femeie nu a auzit când venea vagonetul și i-a tăiat piciorul de sus, alta era într-un vagonet care a sărit de pe linie și i-au trecut roțiile peste mâna și i-au tăiat-o. Prietenă mea cea mai bună a avut aprindere de plămâni și eu n-am avut ce să-i dau. Era așa de slabă că nu i se acopereau dinții. Dar a rezistat și pe urmă au trimis-o la colhoz. În toamnă au trimis-o în țară, dar în țară n-au mai primit-o și au trimis-o în Germania, în Germania Democratică. Pe drum ea s-a îmbolnăvit și în Germania aia era sărăcie mare și am aflat după aia că a murit acolo. O altă prietenă a mea a murit de tifos. Eu am avut zile și m-am întors iar în Saschiz.

DOROTHEEA GUTOVSKI

Pe drum, când am intrat în Rusia, de la trenul nostru se tot desprindeau vagoane și le lăsau acolo și trenul nostru mergea mai departe. Eu mă gândeam la fratele meu, dar vagonul lui a rămas în urmă. Vagonul cu mine l-au dus până la Răznoi, noi ziceam Răznaia. Au fost ultimele vagoane. Am lucrat acolo la Răznoi, împreună cu prizonieri, la niște șosele stricate. Armata exploda un deal cu dinamită până l-a făcut praf. Noi trebuia să așezăm pietrele mari. Era tare frig. Când ni se dădea un scurt timp de repaos, noi fetete ne adunam roată, ca să ne ținem de cald și ne împingeam una într-alta. O prietenă a mea a zis: simt acum că-mi îngheată inima. Eu am râs și am spus: vai, dacă ne îngheată inima, atunci suntem gata. Luam pietrele cu mâna și le așezam în mai multe locuri. Ne-au dat câte un topor mare, de 5 kilograme, cu care să sfărâmăm pietrele mai mari în bucăți mai mici, cu care ei pavau străzile lor. Nu pot să spun că paznicii au fost răi cu mine, nu m-au bătut.

După un timp m-au luat de acolo și m-au adus într-un alt lagăr, mai încoace, la Hancionkova. Am aflat că fratele meu era la Buroz, un lagăr mai mic. A aflat și el de mine, s-a cerut și el la

Hancionkova și am rămas împreună.

Am mai fost și într-un alt lagăr, unde m-au băgat în mina de cărbuni. Eu am fost sănătoasă când am plecat din România, de-aia m-au și dus la mina de cărbuni. Acolo însă am răcit rău, căci curgea apă de ușa salopeta până ajungea apa în galoși. Veneam înghețată de la lucru de bocăneau pantalonii între picioare când mergeam. Tare era greu să lucri la două sute de metri sub pământ. Mâncarea era proastă de tot, primeam ciorbă de caș, ciorbă de castraveti murați, de arpăcaș și uneori ne dădeau pești mici sărați pe care îi puneam pe plită. Femeile mâncau mai puțin, dar bărbații mâncau mult și beau apă multă și unii s-au îmbolnăvit, aveau picioarele umflate și mulți au murit. M-am îmbolnăvit și eu, de era să mor. Am fost dusă la spital. Era acolo un doctor rus Tânăr care făcuse școala în Germania. Bun doctor. Și bun la suflet. M-a întrebat dacă a fost sora să-mi facă injecții. Nu fusese. Și el a luat atunci gamela unde era siringa și acele de injecții și s-a dus la bucătărie și le-a fieră și a venit la miezul nopții să-mi facă injecții.

După ce m-am făcut bine m-au trimis și în alte locuri la muncă, la colhoz, la fabrica de prefabricate pentru construcții. Am lucrat la un cupitor unde se uscau prefabricatele. Pieselete erau mari, greu de ridicat. Fetele aveau câte o tablă de gât pe care puneau cărămizile și mi le aduceau mie, la cupotor. Eu le așezam în cupotor, închideam ușile și dădeam foc ca să se usuce.

Am mai fost și în altă parte, la Nijnakrimka, unde căram în vagonete *slipă*, adică mortar. Îl duceam la zidar cu gălețiile. Iarna făceam foc lângă vagonet să nu înghețe mortarul. Dar primăvara tot mortarul cădea jos, că era deja înghețat când îl aruncau zidarii pe zid.

Am învățat acolo și rusește, că ne scriau rusoaicele pe nisip cum se spune aia, cum se spune ailaltă, și aşa am învățat. Fratele meu a învățat mai repede, în vreo două luni, și după ce a venit acolo a fost *tălmaci*, adică traducea dintr-o limbă în alta.

Am mai lucrat un timp la croitorie, la femeile de ofițeri. Eram cu încă două fete. Făceam rochiile, bluze, fuste, de toate. Apoi m-am îmbolnăvit tare, am avut *pleuritis* și am stat mult la infirmerie în lagăr. Când am fost un pic mai bine m-au pus pe lista de transport ca să mă trimită la mină de cărbuni. Mina era departe de lagăr, drumul era tot apă și zăpadă. Pentru mină ne-au dat pantaloni, bluză și galoși. Mâncarea era foarte proastă, tot gogonele sărate, sau varză acră. La un cazan mare dacă puneau o litră de ulei, nici nu se vedea. Să facă un rântaș, ceva, asta nu. Puneau apă, făceau un terci și gata. Eram flămânzi ca lupii. Lucram toată săptămâna în ture și tot a 7-a zi eram liberi,

dar era doar o vorbă, că tot ne duceau la lucru prin alte părți. Nu ne dădeau voie să scriem acasă. Numai în al doilea an ne-au dat voie. Cât am stat eu acolo, 4 ani și jumătate, o singură scrisoare am primit de-acasă. Dacă se îmbolnăvea cineva îți dădea un singur fel de medicament, tabletă sau praf, orice boală aveai.

Tare greu a fost acolo și ce iarnă grea. Când s-au schimbat banii la ruși, în noiembrie 1947, ne-au dat și nouă bani, că la cantină noi plăteam mâncarea. Ne dăduseră voie să ieșim din lagăr, să ne ducem la piață, la bazar. Dar nu prea aveam ce cumpăra, că rușii erau mai săraci ca noi. În lagăr se gătea de trei ori pe zi, dar rușii care se zicea că sunt liberi nu aveau nimic, numai cine lucra avea ceva. Dar o mamă, un tată bătrân nu primea nimic.

SARA SIFT

Când am ajuns în Rusia eu am avut un mare noroc. Chiar în prima zi, m-am întâlnit în curte cu un om și l-am auzit vorbind românește. Mi-a spus că e prizonier și a învățat și rusește, așa că a venit la noi ca tălmaci. L-am rugat să mă ajute că sunt o fată săracă și am avut serviciul la grădinița de copii din Saschiz și nu sunt obișnuită cu munca grea. El mi-a spus că mâine o să vină o comisie, dar să nu spun că am vorbit cu el. Era un om intelligent și bun și datorită lui am avut noroc. Am fost trecută pe listă ca muncitoare categoria a III- a, adică nu la muncă grea. Dar aveam și mâncare mai puțină, aveam talonul de categoria a III-a și primeam o jumătate de kilogram de pâine pe zi, proastă, grea, necoaptă. Trebuia să fac curat în lagăr. Munca nu era prea grea și nu pot să mă plâng de ruși, s-au purtat frumos.

Într-o zi comandantul mi-a spus: „Hai s-o salvăm pe micuța asta și s-o trimitem la colhoz.“ Mi-era frică ce va fi acolo. Eu nu eram obișnuită să muncesc la câmp. M-a ajutat o prietenă foarte mult, dar comandantul rus și-a dat seama că prietena mea trebuia să facă muncă dublă. Acolo oamenii tocmai siloz pentru vite, dar foarte primitiv, fără mașini, aveau o groapă de 4 metri adâncime. La un moment dat a venit un om cu un taur enorm. Întâi m-a băgat pe mine în groapă cu o scară. Apoi a băgat și taurul ca să calce silozul. La început mi-a fost frică. Taurul se numea Mișa. Mi-a dat și un bici, dar nu l-am folosit că mi-era frică. Animalul era foarte linistit. Când taurul nu mai vroia, îl lăsam să plece. Dar îl bătea un rus și-l aducea înapoi. În nas avea o verigă și seara îl duceam la grajd. Acolo primeam o jumătate de litru de lapte, ceea ce era foarte mult pentru mine.

Când s-a terminat acolo, comandantul mi-a spus să stau

acasă. Dar a doua zi m-a trimis pe miriște cu 26 de porci, să-i păzesc. Am alergat toată ziua după ei. Nu mai aveam bocanci, mi se furaseră, și eram desculță. Seara am venit plângând, cu picioarele zgâriate, îmi curgea sânge. Rusul mi-a spus să stau acasă. Eram tare speriată că nu știam ce-o să mă aștepte. M-a luat după aia și m-a dus la două grăjduri mari de porci, unde erau scroafe de prăsilă. M-a pus paznic de noapte, de la 6 seara la 6 dimineață. Dacă o scroafă făta purcei trebuia să-i pun într-o ladă. Cam la trei ore trebuia să-i duc la scroafă ca să sugă. Dar scroafele – să mă mănușcă, că nu mă cunoșteau. Cu timpul s-au obișnuit cu mine. Nu mai mi-era atât de greu. Si rusul a spus să fiu mulțumită, că asta era o muncă usoară. Așa am stat aproape toată vara și toată iarna, având grija de purcei. Mâncarea era puțină și nu prea bună. Ciorbă de varză tot timpul, și vara și iarna. Eu, fiindcă am fost categoria a III-a, nu primeam felul doi, care era o lingură de cașă. Cineva a spus că americanii au dat sovieticilor praf de ouă. Alții au primit câte o lingură, dar eu nu am primit.

Când a fost ziua lui Stalin, toată lumea se gândeau la o mâncare mai bună, dar trebuia făcută normă dublă. Mi-a fost bine la colhoz. Mâncam din mâncarea de la porci și noaptea mă mai duceam pe câmp și smulgeam morcovi și mai mâncam. Acolo m-am mai îndreptat, nu mai eram aşa slabă.

A venit însă ordin să plec la mină. Am fost foarte speriată, că nu aveam îmbrăcăminte. Dar m-a ajutat Dumnezeu, fiindcă am fost foarte credincioasă. A venit la mine un rus și-a zis: hai cu mine și dacă ai o prietenă cheam-o și pe ea. Aveam o prietenă de la Sighișoara, Ani. Rusul ne-a dus la uzină, unde se foloseau cărbuni. Noi luam cărbunii cu o targă și-i duceam la uzină. Am muncit bine și rusul spunea: mai încet, mai încet, nu vă grăbiți. Eram foarte bucuroase că n-a trebuit să intrăm în mină.

Rușii s-au purtat frumos, depindea și de noi cum ne purtam. Pe unii i-au bătut, dar pe mine nu m-a bătut nimeni. Ofițerul nostru era un om bun. Îmi spunea mereu că o să ajung acasă. Când a fost un transport cu bolnavi, el mi-a spus: ce să fac cu tine, că în transport sunt oameni bolnavi, pe moarte, și tu arăți bine. M-a trecut însă și pe mine pe listă ca să mă prezint la comisie. Când a venit comisia, el mi-a spus să nu stau în primul rând, să nu stau dreaptă și să mă leg cu baticul, ca rusoaicele. Comisia a trecut în fugă și nu m-a observat și aşa am trecut. Nu eram eu prea sănătoasă, sufeream cu rinichii.

Abia ajunsă acasă, am făcut malarie. Dacă mă prindea boala în Rusia, nu mai îmi vedeam casa.

SARA KLEMENS

Când am ajuns în Rusia, am văzut lagărul care era numai ziduri. Paturi nu erau. Le lucrau atunci niște meșteri din scânduri verzi și erau umede și reci. A doua zi ne-au trimis la un colhoz să aducem paie pentru saltele. Unii au lucrat întâi la o grădinărie, ne păzea armata, nu ne era frică. Noi n-am avut probleme cu rușii, să ne bată sau ceva, nu. Erau oameni buni. Cel mai rău a fost când ne-au luat de-acasă. Eu am fost luată împreună cu fratele meu și un timp am fost împreună. Apoi ne-au despărțit. Eu am lucrat mult timp la construcții, unde am slăbit de eram numai piele și os. După ce terminam munca la construcții mai mergeam în sat la ruși să săpat la grădină. Ei ne dădeau mâncare pentru asta și mai plecam de-acolo cu ceva făină de mălai. Rușii aveau foarte puțin de mâncare, dar ne dădeau din puținul lor. Am răbdat în Rusia aşa foame, cât nu doresc la dușmanul ăl mai mare.

Am lucrat și în mină trei ani de zile. Acolo am răbdat mult de frig. Lucram la vagoanele care ieșeau cu cărbuni afară. Au murit mulți aici, în gangul pe unde se scotea cărbunele, că dădea câte un vagonet peste ei.

Au murit mulți de tifos în Rusia. Numai de aici, de pe strada noastră, din Saschiz, au murit 9 oameni.

DOROTHEEA SCHEEL

Eu am stat în Rusia 5 ani. Am lucrat 4 ani în mină și 11 luni la colhoz. Era tare greu în mină. Lucram 8 ore. Câte o dată veneau de la birou și ne trimiteau acasă ca să venim la prânz înapoi. Eu am înjurat o dată că de ce ne spune la ora 8 să plecăm și să venim iar la 12. Și n-am vrut să mă mai întorc la mină. De la lagăr la mină erau trei kilometri de mers pe jos. Era o mină rea, curgea apa din tavan într-o una, de nu rămânea nici o ată uscată. Și mâncarea era foarte proastă. Apă, gogonele și arpacaș negru. Nu-i de mirare, că nici rușii nu aveau ce să mănânce. Ei erau oameni liberi, dar i-am văzut cum stăteau la pâine la rând, câte trei, patru sute de oameni. Se împingeau, se înjurau și dacă unul cădea nu se mai scula de-acolo. Noi, care lucram în mină, nu trebuia să stăm la coadă, primeam aceeași pâine ca și rușii, un kilogram, dar dacă strângăi pâinea în mâna nu mai rămânea nimic din ea, fiindcă curgea apă, că nu era coaptă. Era parcă un aluat încălzit și scos afară repede, ca pâinea să rămână grea, să iasă la kilogram. Rușii își mai punea pe lângă casă două, trei cuiburi de cartofi, dar se și prădau. Era un ungur venit acolo cu noi pe care l-au prins furând câțiva cartofi și i-au dat în cap

până l-au omorât.

Am lucrat și în casă la călărit peste toate minele din Donbas. Își adusese soacra acolo, în casă nouă. Era doamnă mare și rea. Mă înjura mereu. El tot spuneau că nu sunt doamne mari în comunism, dar astăzi nici ciorapul nu și-l trăgea singură, de doamnă ce era.

Am mai lucrat la drumuri, unde trebuia să cărăm pietre mari din carieră. Era greu, dar măcar eram afară, la aer. Lagărul în care stăteam era plin de ploșnițe și păduchi.

La colhoz era mai bine. Santinela se ducea cu fetele și ne lăsa singuri. Ne duceam și noi în sat, cu fetele și cu feciorii ruși. Odată a venit sentinela după noi cu pușca și a zis să plecăm imediat la lagăr că o să ne spună la milиtia și o să ne încuie. Dar băieții ruși care lucrau cu noi au zis să nu ne fie frică că nu-i lasă ei să ne încuie. Când ne-am întors în lagăr ne-a chemat comandantul și ne-a zis: am auzit că v-ați găsit fiecare câte un cazac. Și noi am răspuns că am găsit chiar mai mulți. Dar nu ne-a pedepsit, ne lăsa în fiecare duminică să mergem în sat. Băieții cazaci care lucrau cu noi erau oameni foarte buni. O cazacă avea patru băieți și noi îi spuneam „mămica“. Și întotdeauna o sărutam când ne duceam la ea. Niciodată nu ne-a lăsat să plecăm fără să ne dea ceva de mâncare. Avea un băiat la Berlin unde facea armata, și zicea: eu dau aici și poate că și acolo dă cineva băiatului meu.

Băieții cazaci nu ne-au făcut niciodată ceva rău sau să vorbească urât cu noi. Acolo, la colhoz, ne-am mai îngrășat, fiindcă erau pepeni. Dar munca nu era ușoară, fiindcă pe la prânz, de la 12 la ora 3, era atât de cald că lucram în chiloți și sutien. În lagărul nostru a venit și o trupă de teatru în nemțește. Asta s-a întâmplat cu puțin înainte de-a ne duce acasă. Când ne-au spus că ne lasă acasă, noi n-am crezut. Ne-am dus la „mămica“ noastră să-i spunem că plecăm, să ne luăm rămas bun. Tare a plâns după noi și noi am plâns, a fost tare bună cu noi.

KATHARINA MAURER

Am lucrat în multe locuri în Rusia. Am lucrat cu targa la cărat pietre, la sapă, am curățat coceni de pe câmp, am lucrat mult sub cerul liber. Rușii puneau porumbul fără să are pământul, dar după ce-am venit noi au început să are. Pe mine și pe o prietenă m-au pus să trag la plug. Eu am zis că la noi caii trag la plug, nu nevestele. După ce am terminat de arat, ne-au plătit; cu banii puteam să ne mai cumpărăm câte ceva. Dar n-ajungeau. Trăiam uneori cumpărând ceai cu o copeică. Mâncarea cu varză

costa 2,80 ruble. De obicei ne dădeau terci și varză. Dar aşa trăiau și rușii liberi, unde ne trimiteau pe noi să muncim. Ne-am înțeles bine cu rușii liberi. Mai găseam de lucru la ei. Eu am tăiat lemne, am făcut năframe rusești, coșuri, scaune și mese din nuiiele. Am făcut și o fântână la care am lucrat două săptămâni. Mai vindeam și eu ce mai aduseseam de pe-acasă, o rochie, un sveter, și cumpăram cu banii făină de mălai. Apoi m-am îmbolnăvit și m-au dus la colhoz. Era tare frig, sufeream toți de foame și de frig.

JOHANN KLEMENS

Eu sunt din Saschiz, dar nu m-au luat odată cu sașii de acolo, fiindcă eu căzusem prizonier încă în 1943. Eram soldat în armata română. Când m-au luat prizonier rușii am spus că sunt sas, dar n-au vrut să-nțeleagă, au zis: cum stați voi nemții acolo în România? Si eu am răspuns că stăm de sute de ani. Pe 2 februarie 1943 am căzut prizonier. Ne tot retrăgeam prin zăpadă mare și frig groaznic, fără mâncare. Eu aveam o infecție la un picior și era tare umflat. Eram toată compania. Rușii ne-au înconjurat într-o noapte. A venit unul adus de căpitanul rus, unul de la Sibiu. Căpitanul rus știa nemțește. El ne-a salvat. Noi eram 30 de însi și am pus armele jos și ne-a dus la o casă unde am găsit și niște cartofi. Am mâncat pentru prima oară după 6 zile. Pe mine m-au dus la spital și pe urmă m-au dus cu o mașină la Leningrad, într-un spital mai mare. Când m-am urcat în mașină, mi s-a spart umflatura. Aveam cizme de filți și cizma s-a umplut de puroi. La spital m-au tăiat de trei ori și în cinci săptămâni m-am vindecat. Apoi m-au dus la lucru într-un lagăr. Rușii de acolo erau mai buni decât cei de pe front, nu ne mai băteau. Dar când ne plângeam că ne e foame, ei ne arătau că la marginea lagărului erau 2000 de ruși îngropăți. În lagărul în care eram stătuseră înaintea noastră rușii, din ăia care căzuseră prizonieri la nemți. Stalin îi pedepsise că de ce au căzut prizonieri. Din lagărul de acolo mai duceau oameni și-n altă parte, la muncă mai grea. Mă trecuse și pe mine pe listă să plec, dar era un om din Cehoslovacia la spălătorie care se înțelegea pe rusește și a spus că îi trebuie neapărat omul asta, adică eu. Asta a fost norocul meu. În două, trei luni am mai pus ceva pe mine că luasem legătura cu bucătarii și le spălam hainele și îmi dădeau ceva în plus.

Am stat acolo până în 1946, apoi ne-au mutat la Leningrad, la lucru, la clădiri. Ne dădea numai frunze de sfecă, ca la porci. Odată, când lucram la un acoperiș, am găsit alături o magazie unde erau cartofi. Am desfăcut podeaua și în fiecare zi furam

de acolo câte zece cartofi. Ca să nu ne pârască vreunul dintre noi, trimeteam în fiecare zi pe un altul ca să fure. Dar tot s-a aflat, că bătrânul rus care era comandantul a văzut cum ies aburi din locul unde firbeam cartofii. Brigadierul nostru i-a explicat că ne e foame și rusul n-a mai zis nimic.

În 1947 am lucrat în mină. Acolo am mai câștigat un ban. Dar trebuia să am la lucru 24 de zile pe lună. Eu m-am îmbolnăvit o dată și îmi lipseau două zile. Dar brigada mea își făcuse planul. Să atunci brigadierul a luat câte 5 ruble de la fiecare și mi-a dat și mie salariul care era 200 de ruble pe lună. Așa era: te plăteau dacă făceai normă, iar dacă nu, nimic.

Întoarcerea acasă

SARA THEIL

Când am venit acasă, în România, nu mai aveam nimic. Pământul nostru îl împărțiseră la români și la țigani. Nu ne-au văzut bine că ne-am întors. Ce ne facem dacă vin și ăilații, aşa ziceau ăi care ne luaseră pământul. Eu am luat pământ în parte, am început să mă duc la fermă. Aveam cartelă și mai cumpăram și peste, că nu ne-ajungea. Mama nu mai lucra la fermă, că era bolnavă. Noi lucram pământul în parte, dar de pe pământul ăla țiganii tot furau. Unii dintre ei fuseseră servitori la sași mai înainte și mai învățaseră de la noi câte ceva. Dar alții veniți din alte locuri nu știau nimic.

Când s-a pornit colectivizarea, eu eram în Rusia; dar am aflat că primii pe care i-au băgat la colectivizare cu forță au fost sașii.

În 1983 am ieșit la pensie. Ultimul meu salarî fusese de 850 de lei. Eu am cerut să-mi socotească și 5 ani de mină, că rușii ne dăduseră hârtie pentru cartea de muncă, dar românii n-au vrut să țină seama, au zis că îmi lipsesc două luni. Am scris să atunci în Rusia, la Ministerul Afacerilor Interne de acolo și ei mi-au trimis adresă c-am lucrat 5 ani, dar nici aşa românii n-au ținut seama.

În 1991, când s-a spus că avem voie să cerem 10 hectare, m-a învățat un domn ce să fac. Mama singură avusese 35 jugăre și tata 10 jugăre și două jugăre fac mai mult ca un hektar. Să mai conțează și ce fel de pământ e. Sașii au avut pământ bun și tot pământul e acum la fermă și l-au luat țiganii și spun că-i al lor.

Asta e acum.

Eu m-am întors acasă, dar alții au pătit-o mai rău. Cumnatul meu Kischner mi-a spus că atunci când au intrat în țară i-au dus

pe unii la Hunedoara, pe alții în mină și pe alții în lagăr. Pe unii i-au trimis în Germania de Est, iar de-acolo i-au trimis în România, dar primarul de aici a primit primul transport din Germania, dar după aia n-a vrut să-i mai primească; el a spus: bine c-am scăpat de bărbați, o să scăpăm acum și de femei și copii.

DOROTHEEA GUTOVSKI

Eu n-am venit din Rusia direct la Saschiz. M-au trimis cu alții în Germania de răsărit, prin Polonia. În Germania ne-au băgat tot în lagăr, făcut de zid, ca în Rusia. Eram multe într-o cameră, cu prijuri ca în Rusia, pe trei etaje. În lagăr erau ploșnițe. Unele femei aveau și păduchi. O domnișoară din Sighișoara avea un păr frumos și creț și a trebuit să se tundă zero. Și a avut și râie și era tare supărată.

În Germania eram liberi, dar nu se găsea chiar nimică. Berlinul era împărțit în patru și noi treceam în Vest. Nu era zidul atunci. În Vest se găseau de toate, dar era scump. Dădeam patru mărci de Est pentru una de Vest. Am fost și într-un orăsel frumos, Lichtenrade. Am cusut la o femeie care era bucătăreasă acolo, în lagăr. Mi-a adus o mașină faină și-am lucrat. Coseam la ofițerii ruși, dar unul pe altul erau invidioși și trimeteau un soldat să vin la el să cos pentru soție și copii. În Germania coseam la o familie capele, că ei nu se pricepeau. Ne plăteau de două ori pe lună, un avans și-o lichidare.

Când am venit eu acasă din Rusia, în iulie 1948, în Saschiz nu era colectiv, era numai firma. Eu am început să lucrez la fermă ca să câștig ceva. Casa noastră fusese o casă mare cu pivniță, grajd, sură, grajd pentru oi, altul pentru porci. La 16 ani eu am fost servitoare în București, apoi servitoare la Brașov, dar pe urmă am venit acasă și am lucrat pământul. Când m-am întors acasă din Rusia n-am mai găsit nimic, nici un fel de pământ, în casa noastră au intrat țiganii și n-au plecat de-acolo decât mai târziu, în 1948, că nu le plăcea să muncească câmpul.

Eu însă mulțumesc lui Dumnezeu că m-am întors, fiindcă unii n-au mai apucat să vadă Saschizul. Au murit mulți în Rusia. Pe mort îl puneau într-un sicriu, îl duceau până la groapă și acolo îl scoțeau din sicriu și îl băgau în pământ. Aduceau sicriul înapoi pentru altul care murea. Avusesem un preot al nostru, dar el a venit mai repede acasă. Și a mai fost unul din Sighișoara, dar și el s-a dus cu un transport cu bolnavi în Germania. Nu mai aveam preoți, dar l-am avut mereu pe Dumnezeu.

DOROTHEEA SCHEEL

Când am plecat din Rusia aveam pe mine doar o salopetă.

Grupul nostru a intrat pe la Sighetul Marmației. La granița rusească ne-au scos pe toți afară. Noi am crezut că ne împușcă. Dar ne-au citit după liste și ne-au urcat în niște vagoane de vite pe care le-au încuiat. Ne-au dus până într-o gară și când am văzut tricolorul am știut că suntem în România. La Sighet ne-au dat foi de drum și ne-au spus că suntem liberi. Am luat trenul de persoane până la Sighișoara, apoi la Mureni, apoi pe jos.

Acasă era mama cu sora mea. Nu mai aveau nimic, nici pământ, nici vite, nimic. În casa noastră erau niște români. Până la colectivizare românilor mai rămăseseră cu ceva pământ, dar sășii nu. Eu m-am angajat servitoare la preoteasă, n-am vrut la fermă, dar până la urmă tot acolo am ajuns. Am mai lucrat și la grădiniță de copii.

Acum, după revoluție, s-a dus un sas să ceară pământ și la primărie i-a spus: du-te și adă *felderă* (măsură de capacitate pentru cereale, echivalând cu 20 kg., n.n.), să-ți dăm pământ. Eu i-aș fi dat una peste față, să-mi spună mie aşa ceva.

De-aia aproape toți care au fost în lagăr în Rusia și s-au mai întors în Saschiz au plecat în Germania și nici că mai vor să se întoarcă.

JOHANN KLEMENS

Când s-a apropiat timpul să ne dea drumul acasă, a venit un ofițer rus care a zis că ei nu mai au prizonieri, ci numai crimașii de război. Asta a fost ca un foc pentru noi. Cum să fim noi crimașii de război? Fusesem pe front ca soldat, trimis de țară. Dar ăla a avut dreptate. Când ne-au adus în țară, la Sighet, am văzut vagoanele noastre înconjurate de armată cu puștile îndreptate spre noi. Așa ne-au predat rușii: crimașii de război. Românilor ne-au dus la Jilava. Era în 1951. Eu am stat acolo 4 luni, în barăci. Ne-au fotografiat ca pe crimașii. Mi-au trimis fotografia în sat la Saschiz și s-au interesat ce fel de om am fost. Au aflat de la un vecin că n-am făcut nimic rău. La Jilava milițienii ne-au bătut, așa, din senin, nu ne lăsau să vorbim între noi, eram la secret.

În drumul spre casă n-am crezut că ajung la Saschiz și până n-am văzut cetatea Sighișoarei n-am crezut, atât ne înșelaseră până atunci.

Când m-am întors, mi-am găsit acasă părinții. Ne luaseră casa și acolo stătea un fost servitor al nostru, care ținea la noi. El și-a adus copiii să stea aici de formă, să nu vie altii. După aia a stat în casa noastră un notar, în două camere.

La colectivizare ne-a luat tot pământul. Eu am lucrat în zootehnie din 1952 până în 80 și ceva. Acum, în 1996, pensia

Mărturiile de mai sus au fost înregistrate pe casete audio, cu prilejul taberei de creație „Memoria”, ediția a II-a, în iulie-august 1996, în comuna Saschiz.

Înregistrările au fost făcute de studenții de la Academia de Arte din București – membrii Fundației Memoria. Aceste casete audio au intrat în Audioteca Fundației Memoria, care a sporit într-un mod impresionant, servind peste timp, istoriei.

Să mai spunem că, tot cu acest prilej, s-au făcut numeroase fotografii (pentru Fototeca Memoria) și s-au înregistrat pe casete video oameni și aspecte ale acestui loc de suferință, casete depuse la Videoteca Memoria.

mea este de 34 de mii de lei. Vai de ea. Dar mai are și nevasta pensie, o pensie specială, că a fost și ea în Rusia.

KATHARINA MAUER

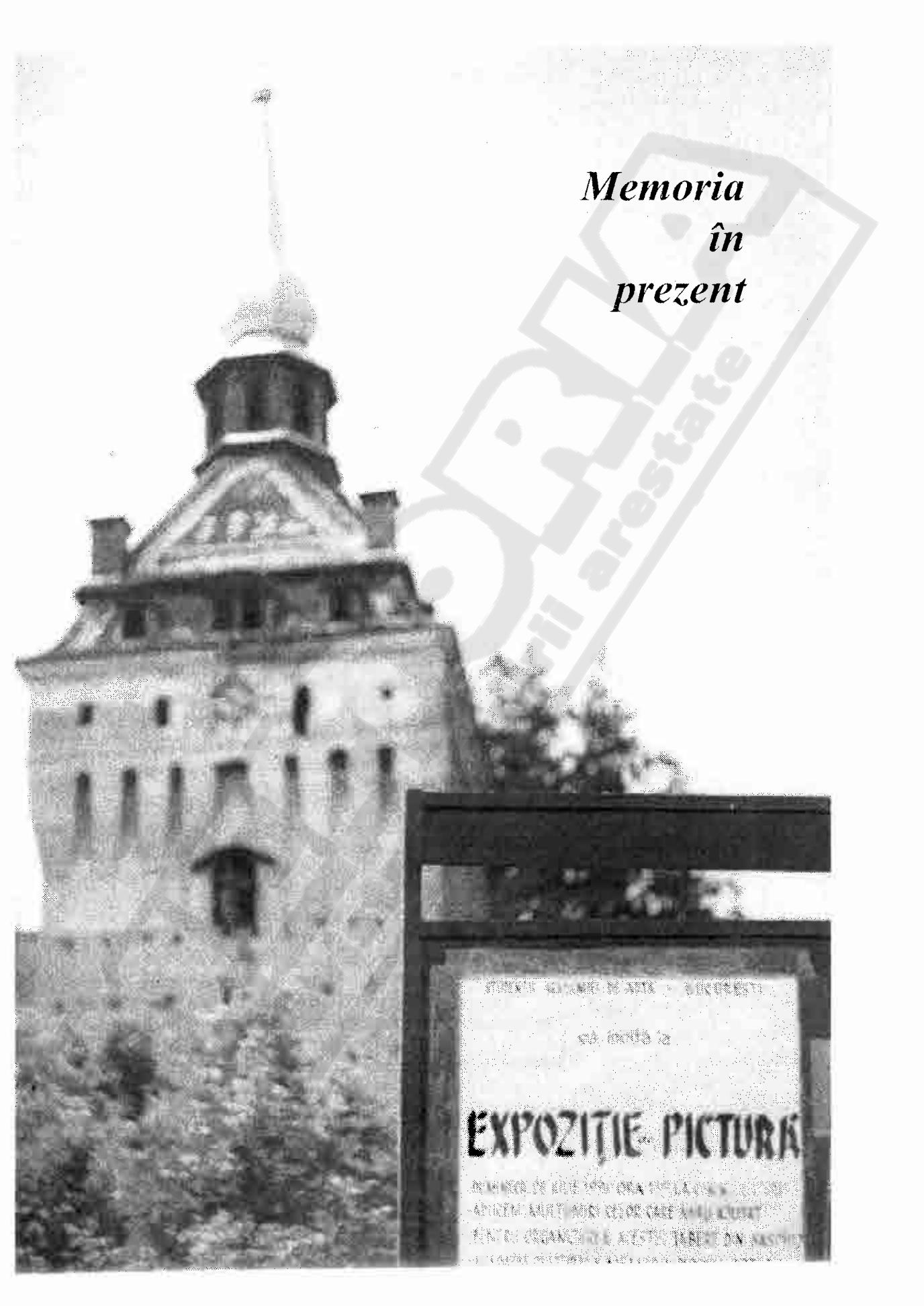
Am stat trei ani și jumătate în Rusia și după aia am venit la Saschiz. Noi am avut 6 case, dar n-am mai găsit nici una. Stăteau acolo muncitorii de la Gostat. Ne luaseră tot pământul. Am vrut să-mi dea și mie măcar un lot, dar n-am primit nici cinci bani. Din prima zi m-am dus la lucru. Copiii mei lucrau la sapă, la plug. Acum copiii mei sunt în Germania, au plecat, că s-au săturat de comuniști. Eu am rămas că mi-a fost drag locul. Am acum 83 de ani și mă descurc cum pot, că am o grădină mare. Mai vin copiii din când în când să mă vadă.

SARA SIFT

Am venit în țară tot cu un marfar. Rușii ne-au dat o dată pe zi de mâncare, ceea ce era mare lucru, dar românii nu ne-au dat. Și am făcut aproape o lună pe drum. O să vă întrebați cum am rezistat. Când trenul stătea prin gări eu mai coboram și mai era câte un soldat, un om milos, și ne mai dădea câte o bucată de pâine. Așa am coborât la Cluj în gară și un ofițer se uita lung la mine. M-a întrebat de unde venim și ce-am făcut pe acolo. M-a întrebat dacă avem de mâncare, bani. De unde să avem noi bani? A zis să merg cu el acasă că are pâine și unt. Mie mi-era frică, că în Rusia nimenei nu s-a atins de mine, nu m-a batjocorit, și aici în România să mă duc cu un ofițer acasă? El a văzut îndoiala mea și a zis hai la impiegatul de mișcare să vedem cât stă trenul aici. Pentru mine asta a fost o dovdă de încredere. Am mers cu el. Eram atât de murdară, dar nu mi-a spus să mă spăl. Mi-a tăiat pâine, am uns-o cu unt și am mâncat o felie mare și pe urmă mi-a mai dat și-am mâncat pe săturate. După aia m-a adus înapoi la gară.

Când am ajuns la noi în Saschiz, mama mă aștepta, că auzise că venim, mă aștepta în piată împreună cu o prietenă a cărei mătușă avea baie. Ne-am dus acolo și-am făcut baie și ne-a dat pâine bună cu marmeladă și ceai, cum vroiam eu. Mama mi-aducea aminte cum făceam mofturi când eram mică, să nu fie pâinea groasă. Dar acum vroiam să fie felia cât de groasă.

A fost tare greu în Rusia. Am făcut muncă tare grea toti. Toți am suferit de foame, de frig și de boli și muncă foarte grea. Mulți au rămas pe-acolo, nu-i mai știe nimenei. Noi am fost dintre cei norocoși, care am putut să ne întoarcem în Saschiz. Și uite, ne-au apucat bătrânețile aici și acum ce să facem? Așteptăm și noi să ne sfârşim zilele aici pe pământul în care au stat și moșii și strămoșii noștri, ca să ne îngropăm și noi lângă ei.

*Memoria
în
prezent*

Am vorbit în numărul anterior al revistei (nr. 17) despre expoziția pe care Fundația Culturală Memoria a organizat-o în Germania, în perioada 10 iunie – 10 iulie a. c., cu lucrările unor studenți la Academiiile de Artă din țară (majoritatea din București), lucrări realizate în vara anului 1995 în Bucovina, cu ocazia *Taberei de Creație Memoria – ediția I*. Cu aceste lucrări, au fost organizate două expoziții în țară, prima la Câmpulung Moldovenesc (iulie – august 1995), a doua la București (noiembrie 1995). Ambele expoziții s-au desfășurat sub emblema „*Construcții filocalice*”, tematica lucrărilor axându-se pe construcțiile bisericesti și monahale din Bucovina. Stimulați de succesul acestor expoziții, care au întrunit elogii unanime din partea criticiilor noștri de artă (din păcate puțin mediatizate în țară), și văzând interesul filialelor din Germania (Berlin și Aachen), conducerea fundației Memoria a luat hotărârea să facă itinerantă expoziția, trimițând tablourile în Germania. Despre periplul acestei expoziții am mai scris în numărul anterior. Venim acum cu unele precizări. Astfel, la Berlin expoziția a durat 10 zile, tablourile fiind expuse la *Galerile de artă Fantom*, una din prestigioasele galerii berlineze. Ea a fost vizitată de un numeros public, iar ziarele din Berlin, destul de reticente cu expozițiile străinilor, au publicat articole elogioase. Unele lucrări au fost chiar achiziționate. De la Berlin, expoziția s-a mutat la Köln, unde, sub patronajul filialei noastre din Aachen, în asociere cu *Rumänisches Forum*, a fost găzduită la *Euro Akademie* (directorii John Lewis și Thomas Austin). Gazdele noastre din Köln s-au arătat deosebit de încântate de prezența lucrărilor unor tineri plasticieni români și le-au oferit toate facilitățile. Conducerea fundației noastre socotește că e de datoria ei să aducă și în mod public mulțumiri acestor generoase gazde care ne-au asigurat și în viitor de tot sprijinul lor.

Pentru cei trei studenți care au însoțit tablourile, această deplasare n-a constituit numai un prilej pentru scoaterea în lume a unor lucrări artistice (ale lor și ale colegilor), ci și o fericită ocazie să viziteze Germania. Ei au putut să colinde instituții de artă din Berlin, Köln, Aachen, Bonn etc., să vadă locuri istorice ale Germaniei etc. și să lege prietenii cu mulți plasticieni germani, precum și cu mulți plasticieni români, rezidenți acolo, care sunt grupați îndeosebi în zona Köln. În aceste deplasări, de mare ajutor le-a fost doamna Elena Săvulescu, o româncă ce nu și-a uitat țara. Tinem să-i mulțumim acestei distinse doamne, aflată la conducerea *Rumänisches Forum* din Köln.

Bazată pe experiența anului trecut în legătură cu studenții plasticieni, Fundația Memoria a organizat și anul acesta a II-a ediție a ceea ce numim „*Tabăra de Creație de vară Memoria*”. De data aceasta, ne-am ales ca areal zona Sighișoarei, acolo unde se găsea cândva, mai exact înaintea celui de al doilea război mondial, o compactă populație săsească. Stîm toti ce influență benefică au avut aceștia asupra civilizației și culturii noastre. Ne-am orientat spre acea regiune nu numai dintr-o simpatie firească, ci și pentru că așezările săsești din acea zonă au o mare importanță în arhitectura României. Sunt clădiri de o frumusete aparte, a căror arhitectură nu stîm dacă se va mai repeta vreodată. Acesta a fost motivul pentru care am ținut să consemnăm acest model, interesant, credem noi, pentru istorie.

În consecință, Fundația Memoria a trimis acolo același grup de studenți care cu un an în urmă lucrase în Bucovina. Fundația a suportat toate cheltuielile acestei tabere de creație care a durat aproximativ o lună. Conducător a fost același inimous Mircia Dumitrescu, profesor de grafică la Academia de Artă din București și apropiatul nostru colaborator, vicepreședinte al fundației, permanentul grafician al revistei, care ne ajută să scoatem revista în foarte bune condiții grafice, admirate în lumea întreagă.

Centrul taberei a fost fixat în comuna Saschiz, la 20 km distanță de Sighișoara. Rodul muncii lor va fi arătat marelui public la expoziția programată să aibă loc la București în noiembrie a. c. la Goethe Institut.

Asupra taberei de la Saschiz vom reveni în numerele următoare ale revistei.

Dintre acțiunile întreprinse de fundația noastră în vara acestui an, menționăm o deplasare a președintelui fundației Banu Rădulescu în Germania, în perioada 10 august – 10 septembrie. Au avut loc discuții cu membrii celor două filiale Memoria – din Berlin și Aachen – pentru impulsivarea acțiunilor fundației pe acele meleaguri. Nu insistăm asupra acestor lucruri, fiind vorba de niște probleme interne ale fundației. Vom spune însă că în urma acestei vizite, s-au pus bazele unei noi filiale Memoria, la Köln. A avut loc o adunare generală, care a desemnat drept președinte al filialei Köln pe doamna Elena Săvulescu, cea care conduce și *Rumänisches Forum*.

În afară de aceste acțiuni, dirigate de „centru“ (să-i spunem aşa), au mai avut loc și alte acțiuni, a căror inițiativă a apartinut în exclusivitate filialelor noastre. Ne bucură acest lucru. De fapt, aşa cum am și stabilit la ultima noastră adunare generală, fiecare filială e liberă să inițieze orice acțiuni, cu singura condiție să respecte statutul. Căci nici președintele, nici comitetul director al fundației nu poate fi suveran statutului. *Statutul fundației ne conduce pe toti.*

Înțelegând acest lucru, ținem să consemnăm următoarele acțiuni ale diferitelor noastre filiale:

Una din cele mai active filiale ale noastre, *filiala din Cluj* (președintă d-na Doina Cornea), și-a programat o serie de acțiuni, în perioada octombrie 1996 – mai 1997, organizând o suită de conferințe. Scopul acestora fiind *reconsiderarea adevărului istoric în perioada comunistă*. Prima conferință din acest ciclu a fost organizată vineri 4 octombrie la Cluj, dedicată figurii profesorului și fostului ministru Alexandru Lapedatu (1876-1953), mort în închisoarea de la Sighet. Au luat cuvântul: prof. univ. dr. Pompiliu Teodor, membru corespondent al Academiei, dr. Ioan Opris, Victoria Macavei, fizica profesorului Al. Lapedatu. Manifestarea a avut loc în sala Ion Mușlea de la Biblioteca Centrală Universitară.

Asemenea manifestări urmăresc readucerea în atenția tinerilor a marilor personalități ce au ghidat istoria României spre realul său destin, cel european.

O bună activitate are și *filiala noastră din Slatina* (președinte dl. Atanasescu), care, în cadrul statutului nostru, se zbate pentru a impune atenției publice din acea zonă a țării – o zonă încă „rosie“ – dezideratele fundației Memoria. El o face nu numai în mod direct, ci și prin intermediul publicațiilor: „Anotimp Magazin“ și „Scurt Circuit Oltean“

Filiala Râmniciu Vâlcea a Fundației Culturale Memoria a colaborat strâns cu filiala Vâlcea a AFDPR, cu „T.V. Vâlcea“ și „Radio Vâlcea“ pentru realizarea unui ciclu de emisiuni: „*Restituiri din istoria confiscată*“, conținând mărturii ale foștilor prizonieri în URSS, deportați, strămutați, detinuți politici anticomuniști. Printre aceste mărturii menționăm pe cele ale acad. prof. G. Tepelea, Arhimandrit dr. Chesarie Gheorghe, Dumitru Preotu și alții. Realizatorul acestei emisiuni: prof. Alexandru Cosmescu, redactor Gh. Stănescu, președintele filialei *Memoria din Râmniciu Vâlcea*. S-au realizat până acum 53 de emisiuni radio și 82 emisiuni TV. Toate acestea, înregistrate pe casete-audio și video-casete, au intrat în Audioteca și Videoteca Memoria, sporindu-ne zestrea centralizată la București.

Filiala a mai înălțat o cruce-troiță la Schitul Tigănia – Bistrița, pe groapa comună a luptătorilor anticomuniști din grupul „Arnota“, oficiindu-se o slujbă de pomenire a acestor eroi-martiri.

Urmează ca în toamna acestui an să se înalte o cruce memorială la Ocnele Mari, la fosta închisoare comună.

În perioada 24-30 octombrie a.c. câțiva membri din conducerea Fundației Memoria (Banu Rădulescu, Dinu Băcăuanu, Mîrcia Dumitrescu) s-au deplasat în țară, în vizită la câteva filiale precum: Orăștie, Deva, Cluj, Beclean, Câmpulung Moldovenesc. Au avut loc întâlniri cu membrii

filialelor respective, stabilindu-se unele acțiuni în perspectivă. De asemenea, au fost făcute câteva înregistrări audio și video, abordându-se cu precădere oameni în vîrstă, martorii direcți ai unor evenimente importante din timpul regimului comunist. În orașul Câmpulung Moldovenesc a avut loc la liceul din localitate o întâlnire cu elevii din ultimele clase. Cu acest prilej s-a putut constata deosebitul interes pe care-l arată tinerii în legătură cu trecutul părinților și bunicilor lor care au fost săliți să-și ducă viața în regimul comunist. Cei trei din conducerea fundației s-au deplasat și în comuna Vicovalul de Jos (comună în apropiere de Mănăstirea Putna), unde au stat de vorbă cu tăranul George Motrescu, om implicat în rezistența armată din Muntii Bucovinei și al cărui frate a fost executat de comuniști. Asupra acestor deplasări vom mai reveni. Fiindcă unul din scopurile acestor deplasări este nu numai impulsionarea activității filialelor noastre, dar și descoperirea unor martori direcți ai suferinței românești sub regimul comunist, ca și descoperirea unor locuri pe unde zac osemintele, cunoscute, sau rămase încă necunoscute, ale victimelor acestui regim nefast pentru țară.

Fundația Culturală Memoria a suferit o grea pierdere, prin decesul la 6 noiembrie a.c. al președintelui filialei Memoria din Orăștie, general (r) Viorel Cugerean. El a fost una din personalitățile de primă mărime a armatei noastre, a culturii noastre, a societății românești. Om de un caracter impecabil, model moral pentru oricine l-a cunoscut; cetățean de onoare al municipiului Orăștie, veteran de război, cavaler al ordinului Mihai Viteazul, cea mai înaltă distincție a armatei române, președintele „Astrel” din Orăștie, profesor la vechea școală de război, el a fost mai presus de toate un luptător neobosit pentru Dreptate și Adevăr.

La trista ceremonie a înhumării sale a participat o mare multime de oameni, în frunte cu personalitățile și oficialitățile din Orăștie. Garnizoana orașului i-a dat onorurile cuvenite unui adevărat erou, fiindcă în mod cert el a fost și va rămâne un erou al neamului nostru.

Din partea conducerii centrale a fundației au participat domnii Banu Radulescu și Dinu Bacăuanu.

La data de 9 noiembrie a.c. filiala Fundației Memoria din orașul Hunedoara, filială recent înființată a ieșit în fața publicului hunedorean cu o primă manifestare a sa: expoziția de artă „Zombart“, expoziție cu lucrări plastice ale celui care este chiar președintele filialei, nimeni altul decât artistul Constantin Zgâmbău.

Vernisajul s-a bucurat de participarea unui numeros public, cu deosebire tineret.

La vernisaj au participat din partea conducerii de la București domnii Banu Rădulescu și Dinu Băcăuanu.

Prinț-un gest de o mare generozitate, cum atât de rar mai aflăm în lumea noastră de astăzi, Fundația Culturală Memoria a primit din partea familiei general Dumitru-Miță Todicescu – familie mult vitregită în regimul comunist – o casă (vezi fotografia), spre a servi dezideratelor fundației în esență culturale și umanitare.

În consecință, se preconizează să se organizeze în această clădire următoarele obiective: o editură, o librerie-club cultural, o bibliotecă deschisă tinerelui, cu cărți privind universul concentraționar, un centru de inițiere în informatică pentru copii, ateliere pentru tinerii plasticieni, o microtipografie și o cantină care să-i servească pe bătrâni neajutorați, foști detinuți politici.

În momentul de față însă, clădirea comportă reparări capitale, destul de costisoare. Pentru a le putea efectua, ne adresăm tuturor membrilor fundației noastre din țară și străinătate, precum și altor simpatizanți ai noștri, să contribuie pe măsura posibilităților, astfel ca proiectul să prindă viață. El o pot face oferind bani fie direct la actualul sediu al fundației (str. Intrarea Nopții nr. 7, București 1 – 78159), sau la sediul revistei (calea Victoriei 133, București 1 – 71102), fie la Banca Comercială Română (BCR) filiala sect. 1 București în cont lei 4510101253 sau cont valutar 472131600160 cu mențiunea „Pentru amenajarea Casei Fundației Memoria“. Toți aceștia, socotuți ei își acordă tot de cultura, vor fi nominalizați în „Cartea de Onoare“ a Fundației Culturale Memoria, carte ce va constitui, alături de actul de donație, documentul de temelie al edificiului. Lista o vom publica număr de număr în revista Memoria.

Mulțumindu-le încă o dată din tot sufletul doamnelor Lucreția Carp-Todicescu și Maria Groșescu-Todicescu, moștenitoarele generalului Dumitru-Miță Todicescu, care ne-au făcut această prețioasă donație, le asigurăm că vom cinsti cum se cucine gestul lor.

Dând curs proiectului nostru, deschidem de pe acum lista donatorilor, listă care va rămâne mereu deschisă. Vom menționa: numele donatorului, adresa, suma depusă (în lei – dar și echivalentul în dolari, tocmai pentru că valoarea leului fluctuează în momentul de față), și data depunerii.

Noul sediu al fundației Memoria, Intrarea Polonă nr. 1 – București

Internationala
Revista literaturii
vol. I, nr. 1, 1901

Editor: Ion I. Popescu

Știm bine că, oriunde s-a instalat regimul communist, prima instituție căreia i s-au pus imediat bazele a fost poliția represivă. Modelul există: CEKA. Ea a fost înființată de Lenin imediat după ce bolșevicii, o minoritate în Duma rusească, au usurpat puterea în octombrie 1917, printr-o lovitură de stat. Misiunea acesteia: TEROAREA.

Pe măsură ce comunismul a început să se extindă în lume, „modelul CEKA“ a proliferat. Sub diverse denumiri – și la urma urmelor denumirile nu mai contează – aparatul represiv al fiecărui regim comunist, în fiecare țară pe unde a fost el plantat, a reprodus modelul cu o mare exactitate. Aceasta era o stringentă cerință, impusă de „internaționalismul proletar“, destinat de Moscova să cucerească planeta. Dușmanul de moarte: DEMOCRAȚIA.

La noi, în România, regimul communist și-a îndeplinit dezideratele sale malefice prin brațul său executiv: Securitatea. Conform modelului sovietic, ea nici nu putea să aibă altă misiune decât TEROAREA. Aceasta s-a exercitat sub multiple forme. Scopul: stârpirea oricărora forme de democrație, astfel ca tot românul să stea în genunchi și, obedient, să urmeze neabătut indicațiile partidului, practic indicațiile unor indivizi dușmănoși nației noastre, grupați în clica de profitori a nomenclaturii. În serviciul acestora se afla Securitatea și nicidecum (așa cum încearcă s-o mai arate unii acum) o instituție în serviciu țării. Ba chiar eliceață cu nerușinare drept instituție „patriotică“. S-o spunem limpede: inamicul public numărul 1 al Securității, forța represivă a p.c.r., a fost întreaga spiritualitate românească; chiar dacă lui Ceaușescu îi plăcea să fie asemuit cu Decebal, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul etc., dându-se drept român, mare „patriot“, el tot comunist a rămas, șef de necontestat al acelei „noi clase“, nomenclatura, care a vlăgit țara. Spațiul nu ne permite să trecem acum în revistă toate metodele teroriste la care a recurs Securitatea. Vom spune doar că au existat nuanțe, cel puțin în aparență, între Securitatea existentă sub Dej și cea de sub comanda lui Ceaușescu. Astfel, Securitatea dejistă s-a năpustit de la început peste țară cu o brutalitate fără margini, exercitându-și teroarea în mod fățis, fără nici o mască. Ea chiar ținea la o atare înfățișare, fiindcă spaima trebuia inoculată în sufletul fiecărui român. Sub Gheorghiu Dej *duba neagră* era instrumentul teroarei. Fără nici un preaviz, securiștii lui Dej îți intrau în casă în miez de noapte, îți răvășeau casa, te brutalizau în fața întregii familii și te luau cu ei. În urma lor, spaima rămânea implantată pe vecie în întreaga familie și n-o mai puteau face să dispară nici țipetele nouului născut și nici lacrimile bătrânilor. Pentru cel ridicat în miez de noapte calvarul avea o rețetă precisă: bătăi cumplite la Securitate fără să fi fost întrebăt nici măcar cum te cheamă; urmau anchete interminabile, presărate cu torturi cum nici evul mediu nu le-a cunoscut; apoi victima era pusă să semneze tot ceea ce dorise anchetatorul. Totul se încheia cu un proces în care – pentru judecători nemaicontând decât ancheta Securității – verdictul era dinainte cunoscut: condamnarea la moarte ori la ani grei de temniță. La o privire fugitivă, calea părea legală: anchetă, proces, pedeapsă. Cazurile erau clamate public, ziarele comuniste tipăreau „procesele“, unelele partidului, aşa-zisa clasă muncitoare, nu se sfiau să ceară condamnări la moarte.

Când Ceaușescu a luat puterea, în 1965, el a devenit șeful aceleiași Securități.

Deși a rămas credincios acestei opresive instituții, practic adept al teroarei, lui nu i-au mai plăcut metodele prin care se acționa. El a ordonat o retragere a Securității în umbră, învăluind-o într-o perdea de aparențe, „democratice”, „umane”, care i-a înșelat pe mulți; Securitatea devenise o instituție „în slujba țării” (ideea asta stupidă se mai vehiculează și astăzi de mulți foști slujbași ai ei), când ea era de fapt în serviciul tiraniei și al tiranului-șef. S-a reușit o cosmetizare, care a schimbat doar formele, nu și fondul. Dacă sub domnia lui Dej însărcinata *duba neagră*, sub Ceaușescu însărcinata *dosarul*. Securitatea ceaușistă nu mai bifa în scrierile ei „deținuți politici”, căci n-ar mai fi căzut bine în ochii străinătății ca la cartea de vizită a lui Ceaușescu să figureze aşa ceva. Nu dispăruseră însă toți adversarii regimului comunist și toți aceștia erau bine cunoscuți de Securitate. Cum proceda Securitatea ceaușistă cu aceștia? Metodele erau foarte variate și ne-ar fi imposibil acum nouă să le însirăm pe toate (o vom face în alte numere ale revistei, apelând la cazuri concrete). Ce putem spune acum, e că nici o metodă criminală n-a lipsit din arsenalul Securității ceaușiste. De pildă, victimă, adversar politic evident, era culpabilizată pentru un delict de drept comun. Sau, mergând pe stradă, era poftită de doi vlăgani într-o mașină și dispărerea în beciurile Securității; apărea într-un proces în care era etichetată huligan, vagabond, hoț etc.; sau nu mai apărea de încă, căutat zadarnic de familiile; sau era descoperit undeva mort, dar în nici un caz ucis de Securitate fiindcă...se „sinucisese”; sau murise într-un accident de mașină; sau, iradiat în ascuns cu substanțe radioactive, prin acea „metodă Radu”, dragă lui Ceaușescu, murea de cancer, cum mor atâția; sau...sau...; oricum, în arhivele Securității lui Ceaușescu ar fi greu de găsit datele vreunui proces politic. Ceaușescu a ținut să nu aibă deținuți politici și nu i-a avut. De adversarii cât de cât cunoscuți străinătății se descotorosea aruncându-i afară din țară, în exil (cazul Goma, Calciu-Dumitreasa etc.); sau le trimitea adversarilor din străinătate ucigași plătiți (vezi Monica Lovinescu, Vlad Georgescu etc.). De adversarii cu mai puțină notorietate, aflați aici în țară se descotorosea în diverse moduri, care mai de care mai drăcești (cazul inginerului Ursu; conducătorii minerilor din Valea Jiului – 1977; etc.). Și nu se poate spune că Securitatea a dus lipsă de creiere inteligente, pline de o imagine malefică, care l-ar fi uimit și pe Satana. Totul se petrecea însă în umbră, fără zgromot. Brutalitatea Securității ceaușiste era mascată perfid, nu mai avea cinismul Securității dejiste de a-și scoate metodele la vedere.

S-a vorbit mult despre crimele lui Dej. Numai că acelea erau cel puțin crime comise pe față. Cu ele au și început să se întocmească statistici. Despre crimele lui Ceaușescu însă nu s-a vorbit decât foarte puțin. Multe, în mod sigur cele mai numeroase crime comise de Securitatea ceaușistă, ne-au rămas până astăzi ascunse. Noi cunoaștem doar câteva, ilustrative totuși pentru perfidia cu care s-au comis. E absolut sigur însă că abjecțiile Securității vor apărea în continuare. Istoria timpului întunecat al regimului comunist nu s-a scris încă. Suntem departe încă de a ști ce s-a petrecut cu fiecare victimă a comunismului. Vorbim noi azi, dar un glas mai puternic decât al nostru îl au cei morți. Suficient să fim atenți să-i auzim. Căci **ȘI CEI MORTI VORBESC.**

În articolul care urmează veți afla câteva amănunte în legătură cu uciderea studentului Marius Neagoe, victimă a Securității ceausiste.

În 1985, anul uciderii, Marius Neagoe era student în anul V al Facultății de medicină din Cluj. Abia împlinise 24 de ani. Descendent din mai multe generații de intelectuali transilvăneni de elită, cu rol foarte important în istoria poporului nostru. Excelenta educație obținută în familie era dublată de o modestie și gentilete native, care îl impuneau imediat atenției celor ce-l cunoșteau. Student exceptionál la învățătură, intrase la medicină al 7-lea din 1700 de candidați cu media 9,56; terminase anul IV cu media generală 10. Performanțele sale la învățătură, dublate de calitățile sale umane, îi creaseră un mare ascendent asupra colegilor. Dar asemenea însușiri nu erau omologate la Securitate. Acolo conta obediencia față de partidul comunist, cel care ne ducea spre „cele mai înalte culmi ale civilizației și culturii“. Și studentul Marius Neagoe comisese „blasfemia“ să refuze să intre în UTC. Mai mult chiar, el pusește bazele unei organizații anticomuniste studențesti pe care o și conducea. Fireste, aceasta activă în clandestinitate; numai că Securitatea, cu numeroșii ei delatori, a aflat. Marius trebuia pedepsit și prin pedeapsa lui trebuia să intre spaimă în toti colegii săi. Așa se explică de ce suprimarea sa a avut loc cu 11 zile înainte de conferința pe țară a studenților comuniști, programată la Cluj. E evident că suprimarea unui student ca Marius Neagoe, notorietate între studenții mediciniști din Cluj, nu putea să nu fie comentată între studenți, chiar dacă doar pe șoptite și cu teamă. Nu e greu să înțelegem nici ambiguitatea pe care Securitatea a lăsat-o să plutească asupra dispariției: crima sau sinucidere? Si nici de ce. Nu e oare suspiciunea mult mai chinuitoare decât adevărul? Din articolul pe care-l publicăm în continuare îl lăsăm pe cititor să judece.

Articolul e scris chiar de tatăl său, dr. Valer Neagoe, un chirurg renomut în zona Hunedoara, care a practicat până nu demult medicina, în orașul Simeria, la spitalul CFR. Un om extrem de iubit, la cabinetul căruia se facea coadă. În ochii Securității însă avea și el un „păcat“: fusese în tinerețe legionar. Numai că, oricât s-a silit Securitatea să-i găsească vreun motiv pentru încarcerare, n-a fost posibil. L-au apărat cu îndârjire muncitorii ceferiști. Să fi plătit oare fiul său, Marius, păcatul tatălui său? Azi dr. Valer Neagoe e pensionar, om în vîrstă. Lacrimile lui n-au secat, cum nu au secat nici lacrimile soției sale, Elena-Steluța. Ei își duc viața într-o casă în care tăcerea stăpânește și unde camera cândva ocupată de fiul lor Marius își păstrează obiectele neatinse, mereu în așteptarea acelui unic copil ce nu va mai fi să apară niciodată.

Al
doilea
cerc
al
suferinței

Al
doilea
cerc
al
suferinței

Al
doilea
cerc
al
suferinței

VALER NEAGOE

Ei, securiștii ceaușiști, ne-au ucis copilul

Fără vreun semn prevestitor sau cea mai vagă presimțire, în 30 aprilie 1985 avea să se consume tragedia vieții noastre, prin pierderea unicului nostru copil Marius. Abia împlinise 24 de ani pe 7 februarie 1985.

Moartea lui enigmatică într-un accident feroviar a fost etichetată în mod bizar, de către anchetatorii Miliției feroviare a gării Cluj și ai Procuraturii Clujului, drept „sinucidere”. Ancheta acestora, nefondată și incredibilă, n-a reușit însă să înlăture suspiciunea de crimă, desigur ordonată. Prin cele ce urmează încercăm să dovedim infamia.

Fiul nostru a telefonat din Cluj, în seara de 30.IV.85, ora 19,30, că va sosi acasă seara târziu, având libere zilele de 1 și 2 mai. Scăpase trenul obișnuit de la ora 16, dar n-a specificat cu ce va pleca din Cluj. N-a sosit însă după cum ne-a anunțat, ceea ce ne-a provocat o amară decepție, fiind aniversarea căsătoriei noastre la care era și el așteptat. Ba chiar, pentru acest eveniment, comandase de câteva zile unei pensionare din casă un buchet de garoafe, pe care le-ar fi adus mai greu de la Cluj.

A doua zi, 1 mai, neprimind nici un alt telefon explicativ de la el, am dat noi câteva telefoane.

De la Căminul Hașdeu 7, unde locuia, ni s-a spus că plecase în seara precedentă, la ora 19, cu două bagaje. Îi spusese portarului că merge acasă la părinți.

De la gara Câmpia Turzii am aflat de aducerea unui cadavru la morga spitalului din localitate: un Tânăr neidentificat, călcăt de tren. Alergând la Câmpia Turzii, spre stupoarea noastră, am găsit corpul neînsuflețit al fiului nostru, Marius.

Milițienii gării Câmpia Turzii ne-au informat că, în seara precedentă, Tânărul „s-a aruncat” în fața unui tren care mergea spre Cluj. „Accidentul” s-ar fi petrecut în apropierea Haltei Ploșcoș, la 12 km de Câmpia Turzii, spre Cluj.

Sufrageria familiei Neagoe, la 9 ani de la moartea fiului lor, Marius

Această versiune ne-a descumpănat complet. Actul sinuciderii ne-a apărut mai îngrozitor decât decesul înșuși. Îl știusem un copil echilibrat, devotat studiului și educat în spiritul dogmelor creștine, moștenit de la generații anterioare de preoți din genealogia familiei.

Abia în zilele următoare au apărut semne și fapte care lăsau să se întrevadă unele necunoscute în tragedia noastră.

A doua zi, 2 mai, aflând că autopsia va avea loc în 3 mai din cauza zilelor de sărbătoare, am plecat spre casă abătându-ne la Ocna Mureș, unde am găsit pe mecanicul trenului care ne călcase copilul. Acesta, un bărbat Tânăr de la Depoul Războieni, Sângerean Gheorghe, era foarte impresionat de cele întâmpilate. Ne-a relatat cum, la lumina farurilor locomotivei, i-a apărut pe șine corpul unui om culcat cu fața în jos, care la semnalizarea sonoră a locomotivei n-a schițat nici o mișcare. Locul faptei se afla la câțiva zeci de metri, după o curbă fără vizibilitate, astfel că încercarea de a opri trenul ar fi fost inutilă și păgubitoare, provocând deraierea.

Mecanicul ne-a repetat: „*Omul nu a sărit în fața trenului, era culcat pe linie*“. Astfel am observat o primă contradicție față de spusele militienilor din Câmpia Turzii și, ulterior, ale anchetatorilor din Cluj.

Mecanicul ne-a mărturisit că nu și-a schimbat prima declarație, spre a nu falsifica adevărul. În ianuarie 1991, obținând permisiunea de la Procuratura Generală București de a consulta dosarul 331/P/1985 referitor la ancheta decesului fiului nostru, dosar secret până atunci, ne-am convins că acest mecanic curajos și de caracter nu și-a modificat declarația amintită. „*Victima era culcată pe linia ferată și nu a sărit în fața trenului*“.

Încep să apară personajele care aveau misiunea de a modifica realitatea, alcătuind un dosar fals.

Adjunctul Miliției Feroviare a gării Cluj a fost prezent la ridicarea cadavrului de pe calea ferată, a asistat la autopsie și a condus ancheta alcătuind un dosar. El a sugerat milițienilor din gara Câmpia Turzii versiunea aruncării în fața trenului, versiune falsă, împărtășită și nouă, cu ocazia autopsiei din 3 mai. El aflase la Cluj, după ridicarea cadavrului, identitatea victimei asupra căreia nu s-a găsit nici un act și nici un bagaj. De la cine a primit ordinul să conducă ancheta în aşa fel, încât din probele de la dosar să rezulte „sinuciderea“? Cine poate ști!

Primul colaborator, în acest scop, l-am găsit în persoana *medicului legist de la Institutul Medico-Legal din Cluj*.

La autopsia din 3 mai, cu greu am fost admis în calitate de fost medic feroviar, cu experiență în accidente de cale ferată, și ca părinte al victimei. Abia intrat în morga spitalului, după un tur în jurul mesei cu cadavrul, medicul s-a și pronunțat: „*Aici este vorba de o sinucidere*“. Acest diagnostic grav, implicând o mare responsabilitate, l-a formulat înainte de a examina cadavrul și a verifica leziunile. La solicitarea subsemnatului de a discuta unele semne și natura leziunilor, s-a mărginit doar a spune: „*Are semne care atestă că era în viață când a fost lovit de tren*“.

Autopsia s-a efectuat în grabă și superficial. Dacă s-ar fi dat importanță cuvenită unor leziuni semnificative, nu s-ar fi putut invoca diagnosticul sinuciderii. Medicul legist n-a ținut seama că pe cadavru erau două categorii de leziuni: *unele discrete, cauzate de tortură, iar altele net vizibile, datorate trenului*. Le-am detaliat în memorile adresate autorităților, dar nimic nu a fost luat în considerare.

Reproduc, în cele ce urmează, omisiunile și denaturările anchetei oficiale privind leziunile corporale ale victimei. Mi-am dat seama de toate acestea încă din iulie 1985, când șeful Miliției Feroviare Cluj ne-a primit cu greu, rece și ostil, pretinzând că fiul nostru era un handicapăt psihic, obsedat de idei pesimiste, după cum reiese din niște notițe găsite la cămin. L-am rugat să mi le arate. S-a făcut că nu aude, ieșind pentru moment din birou. A revenit apoi cu un dosar din care ne-a arătat doar fotografiile și raportul medico-legal de autopsie, care omite unele date și denaturează altele, după cum urmează:

1. Legistul n-a menționat: „fractura izolată falangei I a degetului index – mâna stângă“. Această fractură, deși minoră, atestă ca evidentă o încăierare cu un agresor care, prințându-i degetul, l-a întors dorsal, fracturându-l.

2. La antebrațul stâng s-a scris doar: „fractura antebrațului stâng”, lăsând să se înțeleagă că fractura ambelor oase ale antebrațului a fost cauzată de tren. Această situație nu a fost confirmată ulterior, pentru că la transferarea cadavrului în cavoul familiei (25.III.1986), deschizând sicriul am găsit doar fractura osului cubitus, acela care este lezat în caz de agresiune, când se ridică instinctiv brațul, rezultând aşa-numita „fractură de apărare”. Aceasta confirmă *maltratarea înaintea episodului feroviar*.

3. Coapsa dreaptă amputată de tren, în 1/3 mijlocie, pune probleme deosebite. În 1985 avea la gleznă o curea (de 30-40 cm, cu o lățime de 2 cm) care atârna în afara mesei de autopsie. Nu a fost menționată în procesul verbal de autopsie și a dispărut cu acea ocazie. Dar în iulie 1985 se afla la dosar o fotografie care reprezenta coapsa amputată și cureaua susținută vertical de o mâna căreia i se vedea și antebrațul. Această curea a derutat pe cei doi colonei ai Gării Cluj, care s-au contrazis asupra ei. Noi am considerat-o *corp delict*, cu care ucigașii au fixat victimă pe linia ferată.

Mentionată de subsemnatul în memoriu din 1985, fotografia inclusă din neatenție la dosar a dispărut, nemaigăsindu-se printre celelalte fotografii la consultarea dosarului, în 1991. În schimb era în dosar fotografia unei coapse mai mici (părea de femeie), cu amputația 1/3 inferioară, imediat deasupra genunchiului. Acest fapt denotă că fotografia cu corpul delict trebuind să dispară, anchetatorii au înlocuit-o cu alta pe care o aveau la îndemână.

4. *Fractura cu înfundare a calotei craniene este o denaturare a realității*. Ea nu a existat la autopsie și nu se observă pe fotografiile de la deshumare din 14.XI.1992. Medicul legist n-a trecut-o ca atare în raportul din 1985, când i-a fost deschis craniul, găsindu-se doar o fisură temporală vizibilă în interior. A intenționat medicul să agraveze situația printr-o leziune profundă cauzată de tren?

5. Există o controversă în mențiunea „deformare a umărului drept”. Legistul nu precizează natura acestei deformări, care ar fi dus la adoptarea unui diagnostic corect. Provocat de memoriu subsemnatului, el răspunde echivoc, neștiințific, afirmând 3 posibilități de deformare: o luxație, o dezinsertie de mușchi și, în fine, un hematom. Deformarea avea o formă rotundă (n-a fost fotografiată), consistență moale, elastică, depresibilă, deci cu conținutul lichidian, provenind desigur din sânge acumulat din fractura humerusului, în 1/3 superioară. Dimensiunea deformării, cam de 12-15 cm, a necesitat timp

mai îndelungat ca să se formeze. Or, într-un accident de tren, cu secționarea corpului peste mijloc, moartea survine în 10-15 secunde. În acest scurt interval, circulația încetează și un hematom de dimensiunile celui în cauză nu mai are timp să se formeze. El s-a format tot înaintea contactului cu trenul, prin agresiune. Deformarea aceasta era, de fapt, un hematom, „leziune vitală”, dar medicul legist n-a găsit necesar să intre în amănunte.

Semnatara articolelui care urmează, dr. Ligia Bochișiu, în prezent șefa laboratorului

Policlinicii din Deva, este mama lui Alexandru Viciu, bunul prieten al lui Marius Neagoe. El a fost unul dintre cei dintâi care, imediat după revoluția din 1989, s-a alăturat eforturilor părinților lui Marius, cerând cu insistență redeschiderea anchetei asupra

“misterioasă” volegăinii său. Se păre că acest demers l-a costat viața.

Stand de vorbă cu această distinsă doamnă, care nu face nici un secret din faptul că a fost membră p.c.r., am întâlnit o mamă care, rămasă văduvă de pe vremea când unicul său copil avea patru ani, și-a propus să-și trăiasă copilul cât mai departe de politica p.c.r., asumându-și ea calitatea de membru de partid, calitate fără de care – ne spune – i-ar fi fost aproape imposibil să-și crească copilul. Ea ne-a mărturisit: „Poate că educație pe care i-am dat-o i-a și adus moartea. Fiindcă, fiind săracă, n-am putut să-i dau altă zestre fiului meu decât să-l cresc ca pe un om de caracter. Si Sandu meu a fost un caracter.”

Astăzi, rămasă absolut singură, într-un mic apartament din Deva, ea își încheie fiecare zi în rugăciuni și lacrimi. Nu mai are nici o altă dorință decât să afle *adăvăratul* în legătură cu moartea fiului său.

A existat și un epilog. Iată-l: În 1988, fostul coleg al lui Marius, Viciu Alexandru, din Deva, ne-a căutat informându-ne că Marius a fost răpit din stradă de către o mașină ARO a Securității. A fost torturat într-o pădurice de lângă Cluj, apoi l-au asezat pe linia ferată pentru a acoperi crima. *Acest coleg și-a pierdut și el viața în octombrie 1991, fiind călcat de o mașină...*

Las acum cititorului libertatea să judece. Fiindcă și eu și soția mea, părinții lui Marius, suntem siguri că judecata cea mare, a lui Dumnezeu, a și început.

LIGIA BOCHIȘIU

Si pe fiul meu tot Securitatea ceaușistă l-a ucis

Fiul meu și Marius Neagoe au fost foarte apropiati. Mai mult, știu că fiul meu făcea parte dintr-o organizație anticomunistă pe care o conducea Marius Neagoe.

Încă din anul 1984, și anume la 28 februarie, fiul meu a fost pus sub urmărire de către Securitate. La data amintită, a fost chemat pe strada Traian, la sediul Securității, unde a fost brutal anchetat timp de 8 ore de căpitanul Medan și colonelul Velea. Motivul anchetei e lesne de înțeles: se căuta relații în legătură cu această organizație anticomunistă – din care fiul meu făcea parte – și despre care eu, pe atunci, nu știam mare lucru. Datorită absolutei discreției a fiului meu, nu le cunoșteam nici obiectivele, nici strategia.

Începând cu acea dată, chemările la Securitate s-au înmulțit, timpul de anchetă durând între 3 și 8 ore. De asemenea, eram verificate telefonic aproape zilnic.

În luna martie a aceluiași an, am fost și eu convocată la Securitate de aceiași colonel Velea și căpitan Medan. M-au întrebat despre timpul liber al fiului meu, încercând să afle de la mine care îi sunt prietenii apropiati, cu cine se întâlnește mai des, ce discută. Bineînțeles că nu le-am spus nimic.

Nu după mult timp, am fost chemată la Decanatul facultății prin adresa 2590/ 27.IV.1984, unde în prezența securiștilor am purtat discuții cu profesorul Doroftei și doctorița Macavei despre „conduita morală neloială regimului“ a fiului meu și am fost amenințată că îl vor da afară din facultate.

Înfricoșată de ce i s-ar putea întâmpla, am încercat să-l temperez. Sigur, și el era stăpânit de aceeași frică, deoarece mi-a mărturisit că nu se va mai duce la facultate și va încerca să treacă frontieră, acesta fiind unicul mijloc de a scăpa de Securitate.

Trebui să mențion, în sprijinul celor afirmate, că la unul dintre „blândelete“ interogatorii, Al. Viciu a vrut să se sinucidă, încercând să sără peste balustrada scărilor interioare din sediul Securității.

Nu a reușit.

Anul 1984-1985 a trecut în tensiune și spaime. Până la 30 aprilie. Data morții lui Marius Neagoe. O moarte care pentru fiul meu a însemnat punctul culminant al tragediei pe care o trăia deja.

Evident, împreună cu un grup de colegi, a participat la înmormântarea lui Marius și a observat, între sutele de oameni care formau cortegiul funerar, ochii vigilenți ai „băieților“. Interesant de remarcat este că la această înmormântare nu a fost delegat nici un cadru didactic, nu a vorbit nimeni înaintea înhumării, iar la rectoratul facultății nu s-a arborat – aşa cum cere creștinescul obicei – drapelul negru. Toate acestea spun mult... Un alt fapt ciudat (care se poate verifica): în catalogul anului, numele lui Marius Neagoe a fost tăiat cu o cruce, iar în locul lui a fost trecut fiul meu... Să fi fost oare o simplă întâmplare? Ceea ce s-a întâmplat mai târziu cu familia lui Marius avea să ducă mai departe suferința, iar pentru noi, eu și fiul meu, spaime și teroarea. De mai multe ori am fost agresați – mai ales el – de către persoane necunoscute...

Au urmat apoi anii de stagiu – la Spitalul Județean Târgoviște – unde a fost luat imediat în colimator de securistul instituției.

Terorizat și urmărit pas cu pas, fiul meu a clacat, a cedat nervos. A început să bea din ce în ce mai mult, încercând astfel să reziste presiunii psihologice la care era supus. După evenimentele din decembrie 1989, fiul meu a început să facă

afirmații incriminatoare la adresa Securității și, mai mult, a lansat un apel și a încercat să adune cât mai multe semnături pentru redeschiderea „cazului Neagoe“.

După trimiterea la Procuratura generală a primului memoriu, au început telefoanele de amenințare. Răspuns la acest memoriu nu am primit vreodată... Cu puțin timp înaintea accidentului de mașină care a stins viața fiului meu, acesta mi-a spus: „Trebuie să mă duc la familia Neagoe. Trebuie să le spun cum a murit Marius!“

Accidentul fiului meu s-a petrecut spre seară, și este temporal și situațional bine amplasat. Eu nu mă aflam în țară, iar logodnica lui nu se afla în localitate.

Concluzia Poliției din Deva a fost: „accidentul nu putea fi evitat“. Am insistat să se revizuiască această concluzie, pentru că mi s-a părut că accidentul a fost analizat și cercetat foarte superficial. Două declarații ale unor martori – cei care îl văzuseră ultimii pe fiul meu – erau total contradictorii în ce privește ora întâlnirii.

Apoi, la fața locului, parcă în așteptare, se afla o „Dacia“ albă care a rămas până în ziua de azi neidentificată.

Este foarte important să se facă lumină și să se știe dacă moartea lui a fost un „banal accident“ sau o crimă bine regizată.

Consider că cercetarea pieselor din dosarul întocmit de Securitate fiului meu, a cărui existență civică s-a împălit cu aceea a lui Marius Neagoe, este singurul fir care ar putea să ducă la adevăr!

Rugăm orice cititor să observe – în mod special pe medici – că acest document olograf, scris de victimă cu o săptămână înaintea uciderii lui, nu poate fi în nici un caz scrisul unui alienat mental, practic al unui schizofrenic, așa cum au avizat unii anchetatori ai cazului. E un scris ordonat, perfect logic, sistematizat de o minte absolut lucidă. Ca să nu mai punem la socoteală și faptul că studentul Marius își anunță părinții că vine acasă peste o săptămână la sărbătorirea unui mare eveniment.

Curs nr. 11

23 IV '85

- 1) AVC - 60% d: AVC
- modific. genit. varo - arterioscleroză
- AS
- articulară
- emboli - cardiol.
- ruptura genit. varo (nu varo în întregime)
- spasm varo nu AVC transitoriu
- anev. car. cerebral - pri. arter. slăbit
- hiperplazie vasculară
- articulară
- AS, etc
- HTA

Cu dispariția lui Marius Neagoe, Securitatea nu-și încheiașe încă socotelile. Mai trebuiau să dispară câțiva dintre prietenii lui apropiati. Și toți au dispărut în mod foarte ciudat. Despre ei vom vorbi în continuare.

Mai întâi însă să spunem că, *înaintea uciderii lui Marius*, cu o lună, în martie 1985, a fost dat dispărut un Tânăr profesor din Miercurea Sibiului, pe nume *Silviu Sasu*, cunoscut cu Marius. În vreme ce el se afla la orele de curs cu elevii, în clasă au intrat securiștii care l-au invitat să-i urmeze. La puțin timp după aceea el a fost găsit alături de o linie ferată lângă Simeria – subliniem, *lângă Simeria* – decapitat; dar nu tăiat de tren, ci pur și simplu decapitat cu toporul. Cazul e cunoscut de toată lumea din zonă și a fost comentat de toți, desigur în șoaptă, fiindcă teroarea domnea. Nici cazul acesta nu s-a limpezit încă.

După dispariția lui Marius Neagoe l-au mai urmat în moarte și alți colegi ai săi. Astfel:

Dan Hriste, mort în 1987; era din Galați; abia ieșise medic; era un om vesel; colegii îl socoteau cel mai hazliu din anul lor; aflându-se într-o vizită la niște cunoșcuți ai săi din Cluj, a fost găsit spânzurat în baia acestora; ancheta a stabilit că e vorba de... o „sinucidere”. Adică... dacă intenționezi să te sinucizi, te duci într-o vizită la prietenii și...te spânzuri în baia lor(?).

Silviu-Emanuil Beu, mort în ianuarie 1988; era din Sibiu; băiat de medic și el însuși proaspăt medic; mort tot aşa prin... sinucidere.

Alexandru Viciu, Tânăr medic, mort în octombrie 1991; era fiu de medici; a murit călcat de o mașină, deci..., „accident”; mașina l-a călcat chiar în fața spitalului din Deva, loc în care se știe că toate mașinile au restricții de viteză; mărturia mamei sale, dr. *Ligia Bochișiu*, atât putut-o citi mai sus.

Radu Mureșan; era din Cluj; Tânăr medic; abia se căsătorise și avea și un copil; fusese șef de promoție la medicină. La slujba Învierii din 1992 unde participa cu familia, a dispărut pur și simplu de lângă ai săi; de ce? – nu se știe; la 27 aprilie 1992 a fost găsit mort în hotelul Sarmis din orașul Deva; cum a ajuns el de la Cluj la Deva? – nu se știe; la recepția hotelului nici nu se înregistrase; ancheta a stabilit...sinucidere.

Așa cum oricine poate observa, există între acești morți asemănări stranii. Să le notăm:

1. Toți făceau parte dintr-o organizație studențească anticomunistă.

2. Toți erau buni prieteni.

3. Toți erau medici.

4. Toți au murit prin... sinucidere sau... accident.

Despre această suită de morți prin „sinucidere” sau „accidente”, este imposibil ca un om de bun simț să nu-și formuleze suspiciunile. Dacă asupra celor morți *înainte de revoluție* (Marius Neagoe, Dan Hriste și Silviu-Emanuil Beu), e de înțeles că ancheta a fost condusă în asemenea mod încât să nu se ajungă la adevăr – totul fiind atunci pe mâna Securității – rămâne de neînteleș de ce și în cazul celor dispăruti *după revoluție* se menține același mister.

Misterul însă începe să se risipească, când aflăm că *acum, după revoluție, toți cei dispăruti au cerut cu insistență să fie redeschisă ancheta asupra morții colegului lor, Marius*. Să fi fost acesta motivul suprimării lor? Mai mult, asemenea cereri au venit și din partea unor ziariști. Îi cităm: Octavian Hoandră publică în „Tribuna Ardealului” la 14 mai 1992 articolul „*Noi dezvăluiri în cazul uciderii lui Marius Neagoe*”, tot el în revista „Nu” – nr. 76/1992 – articolul „*Alexandru Viciu: simplu accident sau victimă a Securității?*”; ziarul „România Liberă” – 19 februarie 1994 sub semnatura lui Virgil Lazăr publică articolul „*Un strigăt de*

disperare: Cine l-a ucis pe Marius?“; pe aceeași temă Victor Isac, un cunoscut luptător anticomunist, a publicat o carte cu titlul „*Marius, o jertfă a conștiinței*“ – Casa editorială „Cuget, simțire și credință“ – București, 1993. Rezultatul: toți aceștia au început să primească telefoane de amenințări, cu comanda să înceteze să mai abordeze tema aceasta, fiindcă altfel...

Așadar, există cineva interesat să acopere aceste dispariții și, pentru ca oamenii să tacă, acel cineva (cu siguranță mai mulți cineva) uzează de cea mai elementară metodă de înfricoșare (metodă tipic securistă), amenințarea cu moartea la telefon (anonim, desigur, căci aşa le stă bine securiștilor).

Nu pot fi însă înfricoșați chiar toți. În primul rând nu mai pot fi înfricoșați părinții celor dispăruti care nu încetează să caute cu disperare ADEVĂRUL. Ei nu se pot mulțumi cu explicații de mânătuială, improvizate. Așa, de pildă, unul din ultimii procurori solicitați să limpezească dispariția lui Marius Neagoe aduce drept argument suprem că Marius suferea de *schizofrenie*. Ca să-i demonstrăm acestui domn procuror că diagnosticul său e aiurea, publicăm acum un facsimil al studentului luat la ultimul său curs de facultate, la neurologie; textul e scris cu câteva zile înainte de a fi ucis. (vezi fotografia din pagina 93). Orice medic, privind asemenea text, extrem de sintetic și de ordonat, ar înălțatura imediat un astfel de stupid diagnostic. Se știe foarte bine că nici un schizofrenic nu mai e performant și nu mai poate da randament în munca sa. Or, Marius era un excelent student, fruntaș în anul său. Nu mai insistăm acum asupra altor argumente „justițiare“, la fel de aberante, invocate de diverși anchetatori care, evident, încearcă să instituie tăcerea asupra acestor cazuri.

Pentru aflarea adevărului sunt interesați și mulți colegi ai celor de mai sus. Iată, de pildă, câteva spicuri dintr-o scrisoare pe care dr. Roxana Opriușu, ultima șefă de grupă a lui Marius, o adresează la 28 ianuarie 1994 părinților lui Marius: „*Sfârșitul tragic al lui Marius, simțit și presimțit de noi toți*.“, adăugând că acesta „*A fost victimă unei agresiuni premeditate cu o culoare bine cunoscută*“. Se simțea aşadar printre studenți că Securitatea își pregătea crima. Scrisoarea colegiei lui Marius se încheie cu dorința de „*a se reabilita adevărul*“.

Este și dorința noastră. Publicând cele de mai sus, revista Memoria se asociază părinților celor dispăruti, bătând acum la poarta justiției (și nu vom înceta să revenim) cu somația: VREM LUMINĂ ÎN CAZUL DISPARIȚIEI LUI MARIUS NEAGOE ȘI AL COLEGIILOR SĂI! VREM ADEVĂRUL! Pretindem acest lucru măcar pentru a răspunde acelei întrebări pe care o mână necunoscută, la puțin timp după înmormântarea lui Marius Neagoe, a scrijilit-o pe piatra lui de mormânt: CUM PIER MIȘEII, DACĂ CEI BUNI MOR ASA?

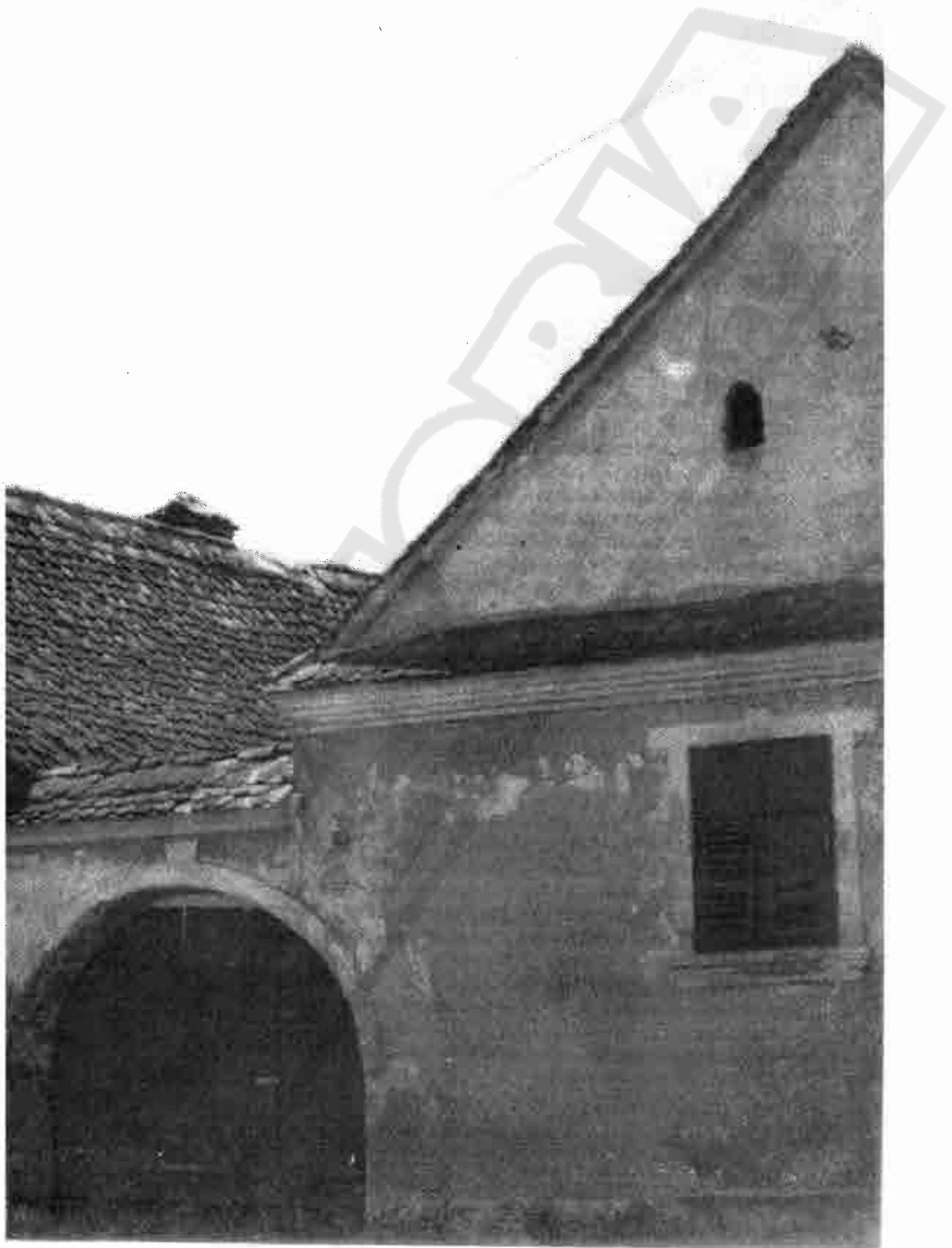
Rugăm pe toți cei care cunosc câte ceva în legătură cu cei de mai sus, fie și cel mai mic amănunt, să ni se adreseze.

Apelăm și la cititorii nostri medici, ca să lectureze cu atenție articolul dr. Valer Neagoe – real protocol medico-legal – și să ne spună și părerea lor.

Și mai facem apel și la cei implicați direct în această suită de crime. Poate că, cine știe?, s-o mai găsi printre ei vreo conștiință gata să mărturisească. Dacă va fi să apară un asemenea om și nu va vrea să-și spună numele, îl asigurăm că de numele său ne putem dispensa. Important e ca MĂRTURIA SĂ FIE ADEVĂRATĂ. Căci doar ADEVĂRUL va mai putea să bată la ușa unor nefericiți părinți, în locul copiilor lor duși pe totdeauna.

*Memoria
înscenărilor
comuniste*

VICTOR ISAC

„Garda Albă“: organizație subversivă inventată de Securitate

Au existat numeroase organizații anticomuniste în România, organizații reale, puse la cale în mod efectiv de cei care s-au hotărât să-și asume riscul de a înfrunta direct regimul criminal comunist. Dar au mai existat și altele, organizații fantomă, inventate de către Securitate. Unele din acestea erau încropicite apelând la diversi agenți provocatori, trădători de țară, iude care se vindeau pe bani și pe meschine avantaje. Aitele se incropeau în tenebrele Securității, scornite de înalții galonați ai acesteia. Adversari ai comunismului, disparați însă și dispersați prin diverse locuri din țară, oameni care nici măcar nu se cunoșteau între ei, erau adunați sub firma inventată de Securitate, o firmă oarecare (numele i-l conferea Securitatea), și grupați într-un lot sau mai multe, erau trimiși în fața justiției comuniste, cu verdictele de condamnare date dinainte.

O astfel de organizație a fost „Garda Albă“.

Numele acesteia a fost atribuit chiar de Securitate.

Redăm în continuare felul în care Securitatea a încropit această organizație. Mai întâi, șef al ei a fost desemnat un anume Ioan Nistor. Cine era acest om? El era de meserie tehnician, lucrând la secția turnătorie în cadrul combinatului siderurgic de la Hunedoara. Până într-o vreme se bucura de un mare prestigiu profesional. Dar, de când veniseră comuniștii la putere, având de îndurat numeroase vexătiuni de natură diferită, psihicul său începuse să cedeze. Conducerea combinatului n-a vrut să-l concedieze pe motivul că soția sa era casnică și mai avea și doi copii mici. Astfel, bunul tehnician de odinioară a fost mutat pe un post modest la curățatul pieselor turnate.

Policește a fost legionar, dar cu siguranță un spirit moderat, probă că sub regimul antonescian nu avusese de suferit. Nutrea însă o mare aversiune față de regimul comunist. Aversiunea nu era alimentată atât de considerente ideologice, cât pentru faptul că la el, la țară, avusese o batoză care-i aducea un câștig

- născut în satul Zlaști - Hunedoara la 28 decembrie 1917;
 - tatăl său a pierit pe front, luptând pentru dezrobirea Transilvaniei;
 - rămas orfan de război (el și un frate mai mic), mama sa a avut să lupte cu mari greutăți;
 - urmează școala primară în satul natal;
 - remarcat de profesorul său, este îndemnat către liceul militar „Mihai Viteazul“ din Tg. Mureș, unde, în urma exigentului examen de admitere, cum erau toate examenele de intrare în aceste licee, este admis în 1930;
 - termină acest liceu în 1938;
 - urmează Facultatea de litere și filosofie din București (1938-40);
 - devine profesor la Institutul Militar Geografic din București; concomitent, pătrunde și în publicistică; debutează cu un eseu în revista *Tinerețea* - mai 1939;
 - devine redactor la *Curentul Literar*, este secretar general la revista *Pământ Românesc*;
 - debutul științific îl face cu lucrarea „Logica antinomilor științifice“, publicată în colecția „Caiete de filosofie“ (1945);
 - e autorul a numeroase eseuri științifice printre care: *Viiitorul omenirii în conștiința contemporană. Realitate și cunoaștere în istorie, Dreptul istoric și pacea mondială, Napoleon și problemele istoriei, și altele*;
 - este membru al Asociației Oamenilor de Știință și al Uniunii Scriitorilor din România;
 - în momentul samovolnicului arbitraj de la Viena, se angajează în mod deschis în politică, devenind la 1 septembrie 1940 membru al Partidului Național Țărănesc;
 - cunoscându-l, Iuliu Maniu și-l face imediat unul din apropiații suplimentar salariului de la combinat, batoză care i-a fost confiscată de comuniști. Această confiscare i-a produs un soc. Se plângea mereu de nedreptatea ce i s-a făcut și o spunea cu glas tare oriunde putea. Înainte de a veni comuniștii la putere, el luase inițiativa înființării unei societăți cu numele „Clădirea“, o societate care avea drept scop construirea de case în mediul sătesc. În statutul acesta se preconizau cotizații anuale în schimbul cărora să se edifice, într-o anumită ordine, case pentru țărani. Datorită acestui lucru își asigurase mulți aderenți printre țărani, bucurându-se de respectul acestora. Asociația aceasta n-a durat prea mult, căci datorită poziției lui politice, regimul Antonescu i-a anulat autorizația. Immediat după 23 august Ioan Nistor a trecut la reactivarea asociației „Clădirea“. Venirea la putere însă a guvernului Groza a făcut din nou caducă asociația „Clădirea“, desființând-o. Dar Ioan Nistor nu s-a putut împăca cu acest lucru. El nu contenea să vorbească despre asociația sa, susținând că însăși constituția (o constituție dată de comuniști, dar pe care nici ei nu o respectau), prevede „dreptul la asociere a cetățenilor“. Firește, la acest argument naiv se adăuga de data aceasta și poziția lui anticomunistă, din ce în ce mai radicală. El umbla cu statutul asociației „Clădirea“, arătându-l unuia și altuia spre consultare.
 Toți cei care își vor fi aruncat ochii, fie și în trecere pe acest statut, vor lua drumul pușcăriei, suportând pedepse foarte grele. Eu, văzând statutul, îl-am returnat zicându-i că, pe drumul pe care a pornit țara, orice inițiativă de a întreprinde ceva privat va fi imposibil de realizat. Tot astfel s-a întâmplat și cu economistul Igor Bunescu. A văzut și el statutul și îl-a returnat, spunându-i cam același lucru. Ghinionul lui Igor Bunescu a fost că el era ginerele moștenitor al istoricei familii Dănilă, cunoscuți luptători ai Partidului Național din Transilvania. Socrul lui Igor fusese președintele Partidului Național Țărănesc, partid desființat, cum se știe, de comuniști, în 1947.
 Ca mine și ca Igor Bunescu au mai fost și alții care, văzând statutul, îl-au returnat.
 Din păcate însă, alienarea psihică a lui Ioan Nistor devinea din ce în ce mai evidentă. El nu se manifesta cu violență, dar ajunsese să amestece judecățile sale, astfel încât cu greu și ai mai fi putut da seama unde e normalul și unde începe patologicul. În pompirea lui anticomunistă foarte radicală se strecurau și unele iluzii pe care, de fapt, la ora aceea, le cultivau mulți români, aşa cum era de pildă speranța că „vin americanii“.
- Tot ce spun acum sunt evenimente care s-au petrecut prin anul 1958, an în care au avut loc masive arestări în întreaga

țară, drept urmare a revoluției din Ungaria din 1956.

Ioan Nistor nu contenea să se deplaseze prin comunele și satele aflate în perimetru Hunedoarei și să susțină odată cu planurile societății sale „Clădirea“ și certitudinea că foarte curând vor veni americanii să ne elibereze țara. Mulți se arătau sceptici, dar au fost și alții care au căzut victimă, pot spune astfel, iluziilor vehiculate de Ioan Nistor. Eu însuși aveam să mă conving de acest lucru. Astfel, ducându-mă în satul meu natal, satul Zlaști, m-am întâlnit pe ulița satului cu un var primar al tatălui meu pe nume Simion Mitrea. Era un om în vîrstă, pensionar. După ce am schimbat câteva vorbe cu el, m-am trezit că scoate din buzunarul de la vestă un bănuț și arătându-mi-l, spune:

„Acesta e semnul că noi suntem contra comunismului. Când vor veni parașutiștii americani, arătăm bănuțul ăsta și astfel ei vor ști că suntem prieteni cu ei.“

Mi-am dat seama imediat că e Ioan Nistor la mijloc, fiindcă un asemenea bănuț văzusem și la el. Cum aveam să aflu ulterior, bănuțul cu pricina aflat în palma lui Simion Mitrea va mai atrage după el și alte trei victime.

O altă victimă a acestui bănuț scorât de Ioan Nistor ca o parolă pro-americană a fost chiar socrul meu, Iosif Scurtu. La o vizită pe care mi-a făcut-o, m-am trezit că-mi arată și el un bănuț similar spunându-mi: „E sfînt și de mare ajutor când va sosi momentul și vor veni americani“.

Eu am rămas încremenit. Ca să spun drept, la ora aceea începusem să-mi pierd speranța că vor veni americani. Am evitat însă să-l contrazic și m-am făcut că nu-l aud.

Un alt adept al acestor speranțe aveam să-l întâlnesc în persoana lui Nicolae Andrașescu din satul Borș. L-am întâlnit acolo la o nuntă în familie. În buna dispoziție în care se afla și în prezență a numeroase persoane, el porora cam aşa: „Vor veni americani și va fi o zi de mare bucurie. Se vor cutremura atunci munții și vor năvăli mulțimile“.

M-am făcut că nu aud și am schimbat vorba, oferind un dar de nuntă. Voi afla mai apoi că socrul său, Alexandru Popa, a primit și el acest bănuț „fermecat“, și va fi condamnat la muncă silnică pe viață.

Dacă până în acel moment Ioan Nistor, bun – nebun cum era el, își informa prietenii despre statut și le oferea bănuțul – parolă, nu toți aceștia în care el credea aveau să-l menajeze. S-a aflat unul pe nume Socaci care a fost președintele judecătoriei Hunedoara. El a fost unul dintre cei care l-au denunțat pe Ioan Nistor. Și pedeapsa divină nu l-a iertat pentru că a avut un sfârșit groaznic, despre care poate că voi scrie vreodată, ca să ară-

săi colaboratori, împuerni-
cindu-l cu organizarea
tineretului universitar pe țară
(1940- 44);

– în 1945 a fost arestat și
condamnat 5 ani în procesul
organizației P;
– eliberat pentru scurt timp, e din
nou arestat în 1958 și condamnat
de data aceasta la muncă silnică
pe viață în procesul așa- zisei
organizații subversive „Garda
Albă“, despre care ne vorbește în
articoulul alăturat;

– după revoluție, deși la vîrstă
înaintată, revine cu totă
vigoarea în politică, devenind
președintele PNT CD din
Hunedoara, iar în momentul de
față este membru al delegației
permanente și al comitetului de
conducere al PNT CD;

– activitatea să politică este
dublată de preocupări științifice,
abordând probleme de ordin
doctrinar și religioase;

– locuiește în prezent la
Hunedoara și are vîrstă de 79
ani.

Redacția noastră îi dorește
mulți ani sănătoși!
Credem că de astfel de oameni,
care nu-și părăsesc baricada
până în ultima clipă, are
România nevoie astăzi mai mult
ca oricând.

ticăloșilor că pedepsele umane mai pot fi evitate uneori, dar pedeapsa divină niciodată.

Cert este că repetata imprudență a lui Ioan Nistor, alimentată indubitatibil de alienarea sa mintală care sporea, se afla de mult în atenția Securității; încă din 1944. Nouă, celor care l-am cunoscut, ne devenise absolut evident în ultimul timp că mintea lui nu mai percepdea realitatea ca atare și devenise în mod cert un om cu mintea rătăcită, în limbaj popular, nebun. Toti cății se mai întâlneau întâmplător cu el și îi ascultau ditirambele anticomuniste, aveau convingerea fermă că omul își pierduse capacitatea să de ființă rațională. Ei bine, în loc să-l eticheteze ca atare și eventual să-l interneze într-un sanatoriu în care semnele de alienare mintală ar mai fi putut fi atenuate, Securitatea noastră a hotărât să-l implice într-un proces politic, ba mai mult, să-l desemneze și șef de lot. Organizației i s-a dat numele de „Garda Albă“. Sub aripa acesteia au fost adunați în jur de 75 de așa-zisi aderanți, în majoritate săteni avuți, știuți de Securitate că nu puteau nutri alte sentimente decât ostile regimului comunist. Aceasta era vina lor de căpetenie. Unii dintre ei, dar prea puțini, îl cunoscuseră pe Ioan Nistor, însă majoritatea lor nici nu-l văzuseră vreodată la față. Ca să nu mai spun că cei mai mulți dintre ei nu primiseră bănuții cu pricina și nici nu aveau cunoștință nici de statutul și nici de asociația de construcții rurale „Clădirea“ a lui Ioan Nistor. Dar ce importanță avea acest lucru pentru Securitate? Din totalitatea celor arestați, au fost alcătuite trei loturi, fiecare format din 25 de acuzați, fiind toți judecați în același proces care, în analizele plăsmuite ale Securității, a figurat ca procesul „Garda Albă“.

Între cei pe care i-am cunoscut eu direct și care n-au avut nici o contingență cu persoana lui Ioan Nistor, îi pot menționa pe:

- Preotul Gheorghe Tarcea, vechi patriot naționalist, considerat o piedică în calea colectivizării.
- Ioan Henning, fost comerciant de prestigiu, caz excepțional de săs antihitlerist, dar suspect anticomunist.
- Preotul Ion V. Todea din Orăștie, care doar s-a interesat de soarta unor arestați, om de caracter și de înaltă ținută morală.
- Maior Tiberiu Lupu, veteran erou, fost simplu vecin al lui Nistor Ioan.
- Valer Bejan, fost notar de primărie, din familie fruntașă de liberali, un bun om, hazliu, depozitar de bani, evident neagreat de regim.
- Nicolae Țintea, fiu de fruntaș național, proprietar de magazin, deci „capitalist“.
- Preot Adrian Botiș, onest, reținut, chiar tăcut, dar ginere de

om bogat, victimă a bunurilor ce i-au fost confiscate.

Aceștia și mulți alții, printre care și subsemnatul, aveau să fie acuzați, nici mai mult nici mai puțin, decât de culpa de „insurecție armată”, când la nici unul dintre noi nu fusese găsită nici măcar o armă acasă. Și toți eram etichetați ca oameni ai lui Ioan Nistor, acesta zisul comandant al loturilor noastre. Un comandant nebun. Că lucrurile stăteau astfel și Ioan Nistor nu mai era în deplinătatea facultăților sale mintale, atestă chiar actele depuse în procesul acestuia. Astfel:

În dosarul nr. 792/72F vol. V, fila 62 se prezintă primul certificat medical al Spitalului de boli nervoase din Sibiu, privind internarea acuzatului în perioada 8.05–15.06.1946. Filele: 63, 64, 65, 66, 67 cuprind în continuare alte certificate, ultima internare fiind de lungă durată: 9.09.1957 – 24.02.1958, deci până la 6 săptămâni înainte de arestare.

Pentru orice justiție din lume asemenea acte medicale ar fi însemnat scoaterea de sub inculpare. Niciunde în lume nu s-ar fi trimis un om cu mintile pierdute la moarte. Securitatea însă a făcut-o. Ca să dau unele amănunte în legătură cu alienarea mintală a lui Ioan Nistor, pot să spun:

a) când am fost dus în timpul anchetei să fiu confruntat cu Ioan Nistor și el a fost adus în cameră, acesta nu purta ochelari opaci, cum purtasem eu, mușca cu poftă dintr-un măr și era într-o stare euforică. După ce a recunoscut că mă cunoaște, a început să povestească, fără nici o legătură cu ancheta, o întâmplare hazlie cu țigani. Anchetatorii l-au întrebat: „Așa e că *i-ai spus lui Isac de organizație?*” „*Bineînțeles*”, a răspuns el. Și eu habar nu avusesem că există pe lume o organizație „Garda Albă”; și a mai adăugat: „*Ehe, dacă aș fi avut eu oamenii lui domnul Isac, praf vă făceam!*”

b) la confruntarea cu inginerul Ioan Borcan i-a spus acestuia: „*Măi, dar și pe tine te-ai adus nenorocitii ăștia ai?*”. Pentru un asemenea apelativ, „nenorocitii”, pe un altul l-ar fi omorât; ei însă au zâmbit.

c) în arestul în care eram detinuți, el era singurul care vorbea tare și cânta neîncetat, înnebunind arestul cu vorbele și cântecele lui; temnicierii, care erau cumplit de aspri cu noi, nu reacționau.

d) în prima zi de judecată, adus în boxă cu alți acuzați, s-a ridicat în picioare și adresându-se acestora le-a spus: „*Ce mă, vă e frică? Peste câteva săptămâni vă fac pe toți miniștri!*”.

Un astfel de nebun nevinovat a fost condamnat la moarte și a sfârșit în fața plutonului de execuție. Însoțindu-l în fața plutonului, au mai fost trimiși încă alți trei. Toți aceștia au fost condamnați pe baza confruntărilor cu Ioan Nistor care, în delirul său

anticomunist, nu mai știa ce face.

Pe unul dintre cei condamnați la moarte, un țăran anume Gheorghe Voinea, l-am cunoscut și eu. Am fost coleg de celulă luni de zile. Era un suflet curat, un om cu frica lui Dumnezeu. Luptase pe ambele fronturi și în Est și în Vest. Nenorocirea lui venea din faptul că fusese coleg cu Ioan Nistor, lucrând ca simplu muncitor la secția acestuia. Avea însă un păcat mai mare, fiindcă fusese legionar. Deși ancheta lui se încheiașe, a fost scos din celulă în ziua de 6 septembrie și bătut crunt, spunându-i-se că asta e zi de sărbătoare, ziua victoriei legionare. Îmi mărturisea că într-adevăr, fecior fiind, la jocurile din sat a cântat cântece legionare. În fața comuniștilor mai avea însă un păcat: refuzase cu îndărătnicie să semneze cedarea unui teren ce ar fi însemnat și intrarea familiei lui în întovărășire. Mi-l amintesc cum repeta mereu: „*Măcar de nu m-ar condamna la moarte*“. Acuzațiile însă, bazate pe declarațiile irresponsabile ale lui Ioan Nistor, l-au dus și pe el la moarte.

Eu am fost judecat în lotul al treilea. Era ziua de 24 decembrie 1958, ajunul Crăciunului.

În tot timpul dezbatelor nu s-a scos nici o vorbă despre „insurecție armată“ făcută de aşa-zisa organizație „Garda Albă“. Acolo s-a insistat pe: participare la rebeliunea legionară din 1941 (cu care eu și alții ca mine nu aveam nimic de – a face, fiind țăraniști), ascultarea postului de radio *Vocea Americii*, critici la adresa comuniștilor; discuții dușmănoase împotriva acestora; faptul că am votat cu PNT în noiembrie 1946, și alte asemenea lucruri. Nimeni din lotul nostru n-a auzit nici măcar pomenindu-se de „Garda Albă“. S-a vorbit doar de cunoștința cu Ioan Nistor și cu alții inculpați din primele două loturi.

Rechizitorul a reprezentat un adevărat discurs politic electoral agresiv. Noi, inculpații, eram etichetați drept dușmani ai poporului, oameni care se opun „progresului construirii fericirii sociale în România“. Procurorul nici nu se uita la noi, ci se adresa doar completului de judecată, compus din 7 membri. Teatrul jucat era de-a dreptul grotesc, fiindcă știam toți că sentințele noastre erau deja fixate de Securitate. Fiecare dintre noi știa de la anchetator la ce pedeapsă suntem condamnați și aşa a fost.

Dacă e să vorbesc despre apărătorii noștri, pot să spun că sila noastră a sporit. Nici ei nu ne priveau, uitându-se spre cei 7 judecători cu un aer curtenitor, ca să nu spun cu un aer de adevărate slugi. Ei nu ne apărau pe noi, ci încercau să demonstreze că sunt ei de fideli justiției comuniste și cum sunt ei de hotărâți să confirme punctele de acuzare ale rechizitorului.

Eu îi ascultam și mă încerca o profundă amărăciune la gândul că, în rândurile poporului nostru care s-a mândrit mereu cu omenia strămoșească, se găsesc asemenea oameni, despre care nici nu mai pot spune că sunt oameni. Nu pot să omit că completul de judecată îl avea în frunte pe un anume colonel Finichi care se mândrea cu gravele condamnări pronunțate. Servilismul lui față de Securitate mergea până acolo încât forța martorii să-și mențină declarațiile date la anchetă și ignora orice altă declarație dată în fața instanței care să contravină anchetei.

Au urmat 4 condamnări la moarte în frunte cu „șeful organizației noastre – Garda Albă”, omul care își pierduse mintile, Ioan Nistor. „Umanul regim comunist” în loc să îl ajute cu un tratament adecvat stării sale mintale, i-a oferit platonul de execuție.

Toți cei care am fost condamnați ca aparținând acestei faimoase organizații care nu a existat decât în mintea Securității, am făcut recurs. Bineînțeles că nu ne așteptam la clemență și aşa s-a întâmplat cu toți. Apărătorii noștri n-au făcut altceva decât să ia legătura cu familiile noastre nenorocite și să le pretindă sume grele de bani. Unii le-au obținut, dar datoria de apărător nu și-au făcut-o, fiindcă nu au cerut schimbarea încadrării noastre, capul de acuzare absurd de „insurecție armată”, care, dacă ar fi fost modificat, ne-ar fi ferit și de execuția capitală sau de pedepse grele. Unul singur însă a făcut-o și a fost chiar apărătorul meu, avocatul Aristotel Contomihale. El era de origine grec, dar, mai bun ca mulți români, a avut curajul să conteste culpa de insurecție armată. În motivația sa el scrie: „Ce fel de insurecție armată să fi fost posibilă fără ofițeri, fără soldați, fără arme și muniții? Din cuprinsul dosarului nu rezultă să se fi folosit nici măcar o măciucă țărănească“.

Nu mai știu unde se află astăzi acest minunat om, dar datoria mea morală este să-i menționez numele. Chiar dacă intervenția lui n-a avut nici un efect.

Am intrat aşadar în închisoare. Bunul Dumnezeu a făcut ca să și ies de acolo. Dar câțiva din lotul nostru, oameni adunați cu lopata și atribuiți acestei organizații fantomă, au sfârșit în temniță. Îi nominalizez: preotul Gh. Tarcea, Ioan Isac, Iosif Scurtu și Petru Homorodean. Nu mai vorbesc de cei care s-au îmbolnăvit grav și au murit la scurt timp după eliberarea din temniță.

Au trecut ani și, obsedat de joscicia acestui proces, m-am adresat în 1972 justiției, rămasă tot comunistă, prin care am cerut recurs în supraveghere. Nu-mi făceam mari speranțe într-un asemenea demers, dar nu m-am putut abține să nu încerc. La vremea aceea era ministru al Justiției un tovarăș Nicolcioiu. El s-a dovedit un om drept, cel puțin în cazul meu. Evocându-i

numele, eu, care nu i-am iubit niciodată pe comuniști, nu pot să nu admit că acest om s-a arătat binevoitor poate nu atât față de mine, un oarecare caz din sute de mii sau milioane, ci față de însăși ideea de justiție. În consecință mi s-a judecat recursul și, prin sentința nr. 168/ 8.08.1962, Tribunalul militar teritorial București hotărâște: „Cu unanimitate de voturi, făcând aplicarea art. 11, pct. II, litera A, combinat cu art. 10, litera a.c.p.p., *achită pe Victor Isac...*pentru infracțiunea de insurecție armată, prevăzut de art. 211 CP anterior“.

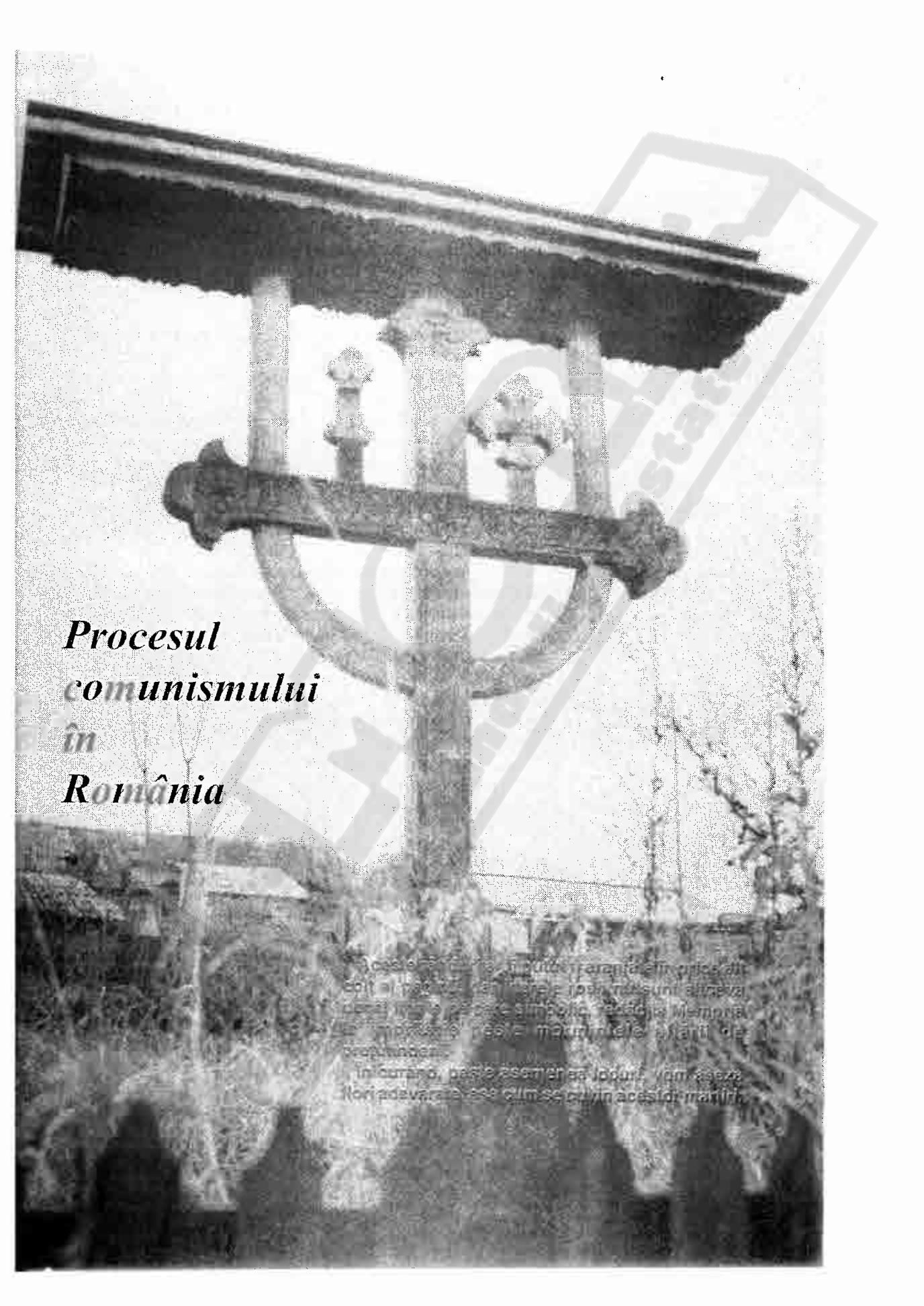
Iată deci cum regimul comunist își dădea siesi un vot de blam evident.

La puțin timp după pronunțarea acestei sentințe de achitare m-am întâlnit din întâmplare, chiar în fața tribunalului, pe Calea Plevnei, cu procurorul ultimei ședințe, în urma căreia am fost achitat. M-a recunoscut și m-a oprit. Zicându-mi: „Domnule Isac, sunt la sfârșitul carierei mele. Îți mărturisesc sincer că n-am mai întâlnit decât 2 sau 3 cazuri de înscenare de genul celei făcute dumneavoastră“.

Personal nu pot spune câte asemenea înscenări a făcut Securitatea. Eu mă gândeam la toți cei care au pierit în fața plutonului de execuție, la toți cei care și-au irosit anii în temnița comunistă, doar pentru faptul că în mintea criminală a Securității s-a ivit și această organizație absurdă „Garda Albă“. Desigur, toți inclusi sub această firmă nutream sentimente anticomuniste. Niciunul însă nu a pus mâna pe armă și n-a ucis nici măcar o muscă în tabăra comunistă. Asta însă nu le-a servit la nimic. Pentru că în regimul comunist orice adversar, declarat sau potențial adversar, trebuia redus la tăcere. Și nu o tăcere vremelnică, ci o tăcere în eternitate.

Dea Dumnezeu ca măcar cei tineri care vor citi acest articol – căci cei mai în vîrstă știu – să-și dea seama ce a însemnat comunismul. Și să lupte ca el să nu ne mai calce niciodată pământul.

Curtea Supremă de Justiție, în urma referatului Parchetului General, prin care s-a aprobat recursul în supraveghere la procesul „Garda Albă“, a hotărât achitarea tuturor celor inculpați. O parte din consilierii Curții Supreme, care au luat parte la rejudicare procesului, au ținut să se consemneze în sentință de achitare că „nici n-a existat faptul în sine“ ce a stat la baza condamnării.

Procesul comunismului în România

"Păcălește-nă într-o luce războinică înnoasă
când o luce să te învețe iosturii și să înceapă
de la început să te simboliceze. Tătăra Memoria
nu este un lucru care este în memoria altor
de la urmă.

"În oricare, păcălește-nă iosturi, văd și exa-
lări adesea, care sunt cum se crează în acești drăguțuri,

Asistăm în România la o binevenită acțiune a autorităților – cu deosebire a Ministerului Apărării Naționale – pentru reinnoirea tradițiilor românești întru slăvirea eroilor neamului nostru. Sunt comemorați cei care și-au dat viața pentru independența României, pentru integritatea neamului nostru, pentru învingerea hitlerismului și, lucru remarcabil, pentru românii care au murit în războiul din Est.

Să spunem despre aceștia din urmă că, indiferent cine le-a ordonat „Treceți Prutul!“, lupta lor a dus într-o primă instanță la eliberarea vechilor pământuri românești, Basarabia și Bucovina. În continuare însă lupta lor a fost, în esență, o luptă contra comunismului. Chiar dacă au murit de departe de țară, pe stepele Donului sau în îndepărțatul Caucaz, jertfa lor nu poate fi ignorată, măcar sub acest aspect, al luptei contra comunismului.

În același fel, autoritățile din România de azi îi cinstesc pe cei care și-au dat viața în revoluția din decembrie 1989. Aceștia au murit tot în luptă împotriva acestui flagel, comunismul, care a sufocat viața țării noastre timp de jumătate de secol.

Din păcate, de la masa acestor cinstiri a eroilor patriei noastre lipsește cineva. Este vorba de sute și sute de mii de alți români, poate chiar milioane: sunt români care au murit în mod nemijlocit aici, în țară, unde opresiunea comunistă a făcut ravagii. Sunt cei execuțați – cu judecată sau fără; sunt cei care au pierit în temnițele comuniste; sunt cei care au ieșit din închisorile comuniste cu sănătatea subrezită și și-au sfârșit viața în chin și lipsuri; sunt și cei care, luând drumul exilului, au murit și au fost îngropați cine știe pe unde, de departe de moșii și strămoșii lor. Despre toți acești nefericiti actuala putere din România nu scoate nici o vorbă. De ce? Simplu de răspuns: ei sunt acuzatorii cei mai avizați, cei mai convingători, care pun la zid comunismul. Zadarnic însă efortul de-a le înăbuși glasul. Din gropile lor comune sau din gropile individualizate pe ici și colo, ei nu contenesc să ne vorbească. Cum am mai spus, ei au și deschis procesul comunismului în România. Acest proces e încă la început și nimeni nu-l va mai putea opri.

Ascultând de porunca lor, Fundația Culturală Memoria și-a propus să le găsească locul de veci și să le dea cinstirea cuvenită. Prin unele părți ale țării s-au și ridicat unele plăci comemorative sau cruci. Câteva le-am și menționat în revista noastră. Mai vin prin acele părți de țară suflete de adevărați români și mai pun pe locul lor de veci câte o floare sau mai aprind câte o lumânare. Există însă și unele morminte care au rămas în totală părăsire. Așa este mormântul din cimitirul din Rădăuți, a cărui fotografie o publicăm acum.

Treița pe care o vedeti a fost ridicată prin grija AFDPR – Suceava în anul 1992. A fost atunci și o solemnă ceremonie sfîntă de preoții locului. Acum însă, după cum se vede, mormântul e năpădit de buruieni. Au dispărut până și numele celor care sunt îngropați în acea groapă comună.

În fața acestei situații, Fundația Culturală Memoria se angajează să reamenajeze imediat mormântul acestor români. Si nu va fi ultimul mormânt de care ne vom ocupa. Rugăm aşadar pe toți cei care au cunoștință de astfel de morminte, uitate de actualii guvernanți, dar neuitate nici de Dumnezeu și nici de istoria României, să ni le semnaleze pe oriunde le află. Fiindcă și acești oameni au luptat și s-au jertfit pentru țară și își merită cu prisosință locul în panteonul României.

Revista noastră a deschis dosarul Pitești chiar de la primul număr printr-un preambul, continuat apoi în nr. 2. Am încheiat acel preambul solicitând o „analiză în profunzime și sub toate aspectele a fenomenului criminal Pitești”. Și mai spuneam acolo că această analiză trebuie să se facă „nu de amatori ci de cercetători avizați, oameni de știință: psihiatri, psihanalisti, psihologi, sociologi, criminaliști, pedagogi etc.”

Înălță că acum, după câțiva ani de la acest apel, încep să se ivească și realii cercetători. Unul dintre ei, poate că cel dintâi, e chiar autoarea textului alăturat, d-na Irena Talaban. Domnia sa, de formațiune psiholog, își pregătește chiar în momentul de fată, la Lille, în Franța, teza de doctorat cu titlul „Traumatism individual și colectiv în sistemul totalitar din România”, în care un loc precumpăritor îl are crima de la Pitești. Din această lucrare, încă în stadiul de elaborare, publicăm acum fragmentul alăturat.

La ora în care crimele de la Pitești se aflau la apogeul lor, Irena Talaban se naștea (1951). Menționăm acest lucru tocmai pentru faptul că, la atâtă distanță de acest criminal fenomen, interesul pentru analiza lui nu scade deloc, ba dimpotrivă, începe să-i atragă pe cercetătorii avizați. E și de înțeles, fiindcă această crimă, unicat în analele omenirii, nu se poate limita la puținile lucrări care au apărut până acum. Ea pretinde numeroase analize amănunte. Poate că teza de doctorat a doamnei Irena Talaban deschide suita acestor cercetări care – este convingerea noastră – nu vor înceta să apară.

IRENA TALABAN

Piteștiul sunt eu însămi

(comentariu asupra mărturilor unor supraviețuitori ai „reeducării” de la Pitești)

„Adevăratul nume al acesteia e tortura prin balamuc. Pușcăria, fie vorba-ntr noi, e usoară; teribil e balamucul. Și organizatorii ei au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a preface temnița în balamuc. Bătaia, ranga, brutalitățile cele mai grozave, chinurile fizice cele mai studiate nu-s decât floare la ureche față de chinul prin nebunie.”

(N. STEINHARDT – Jurnalul fericirii, pg. 264)

Rubacof, personajul principal din romanul „Zero și infinit” al lui Arthur Koestler, este vinovat, dar nu de faptele de care este acuzat: el s-a făcut vinovat de a fi pus ideea de umanitate înaintea omului ca ființă concretă, în carne, oase și gând. Rubacof e trimis în închisoare după logica sistemului totalitar comunist,

Piesă la „Dosarul Pitești”

MEMORIA
memoria.ro/istorie/romania

108

- născută în 11 noiembrie 1951, la Craiova;
- familia tatălui originară dintr-un sat de lângă Craiova, familia mamei originară din Basarabia (Chișinău);
- studii în psihologie, la Universitatea București, terminate în 1974;
- debut în literatură în 1977, cu proză scurtă, în revista „Orizont“ (Timișoara). Mai publică proză scurtă în revistele: „Vatra“, „Steaua“, „Viața Românească“;
- debut editorial în 1983, la Cartea Românească, cu microromanul „Cursa de suferință“ și un grupaj de proză scurtă;
- colaborări la „Dicționar enciclopedic de psihiatrie“ (4 volume), 1987-1990 și „Expertiza medico-legală psihiatrică“, 1990, ambele la „Editura medicală“;
- în mai 1990 pleacă în Franța, invitată de o associație franceză de psihanaliză. Obține la Paris o diplomă de studii superioare specializate în psihopatologie și o diplomă în psihanaliză. În prezent lucrează ca psihoterapeut într-un centru de psihoterapie din Lille. Face, în paralel, o formărie de ethnopsihiatrie și pregătește un doctorat pe tema „Traumatism individual și colectiv în sistemul totalitar comunist din România“;
- în lucru, la Editura „Jurnalul literar“, traducerea cărții „Sămânța diavolului“ de Tobie Nathan (scurt tratat de ethnopsihiatrie);
- la editura „Nemira“, în lucru, romanul „Țara Hazardului“;
- membră a Asociației de psihanaliză „Bibliothèque freudienne“ din Lille;
- membră a Asociației Scriitorilor din București (din 1994);
- are o fiică, Tamara, în vîrstă de 12 ani.

conform căreia vinovații se pot fabrica în voie, în serie și în mod absurd; vinovații pot fi adepti ai regimului, militanți sau opozanți, ei sunt vinovați din naștere, indiferent de evoluția vieții lor, de faptele pe care ar putea să le comită sau le-au comis.

În jumalul său Rubacof notează:

„Istoria ne-a învățat că ades minciunile o servesc mai bine decât adevărul; (...). Noi am învățat istoria mult mai profund decât alții. Noi suntem diferenți de toți ceilalți prin puritatea logicii noastre. Noi știm că virtutea nu contează în fața Istoriei și că multe crime rămân nepedepsite; în schimb noi știm că fiecare greșeală are consecințele ei și se răzbună până la a șaptea generație. Astfel noi nu ne-am concentrat eforturile asupra măsurilor ce trebuie luate pentru a preveni eroarea și a o stârpi în germene. Niciodată în Istorie o astfel de posibilitate de acțiune nu a fost concentrată în atât de puține mâini. Fiecare idee falsă pe care noi o traducem în act este o crimă contra generațiilor viitoare. Noi pedepsim ideile false cum alții pedepsesc crimele: prin moarte. (...). Noi semănăm acelor Mari Inchizitori întrucât noi pedepsim germanii răului nu doar în actele oamenilor ci și în gândurile lor... Noi nu admitem existența nici unui colț intim nici chiar în creierul unui individ. Noi trăim în obligația de a împinge analiza logică până la ultimele ei extreme. Gândirea noastră este atât de încărcată de tensiune, încât cel mai mic contact provoacă un scurt – circuit mortal. Noi suntem predestinați la a ne distrugе unii pe alții. Eu însuși sunt unul dintre aceste spirite. Am gândit și am acționat după cum trebuia; am distrus ființe care îmi erau dragi și am dat puterea altora, pe care le detestam. (...). Dar cum se poate decide, în prezent, care va fi adevărul în viitor? Noi ne comportăm ca profetii, fără a avea darul profetiei. Noi am înlocuit vizuirea prin deducția logică; dar, deși plecați din același punct, am ajuns la rezultate divergente. O probă respinge o altă probă și așa am ajuns la un fel de credință axiomatice în exactitatea propriilor noastre raționamente. Și aici e punctul decisiv. Am aruncat tot leșul peste bord; o singură ancoră ne reține: credința în noi înșine. (...). Problema e că eu personal nu mai cred în infailibilitatea mea. Iată de ce sunt pierdut.“

Personajul lui Arthur Koestler vorbește de experiența Pitești (pe care nu a trăit-o) prin prisma experienței sale proprii. Reflexiile lui, în ceea ce privește organizarea logică și tehnică a dispozitivului Închisorii totalitare, sunt asemănătoare, dacă nu chiar identice, cu ceea ce mărturisesc supraviețuitorii Piteștiului.

Demascarea din „reeducări“ este o procedură de transformare a victimelor în călăi, ceea ce revine la distrugerea nu doar a

corpului ci și a sufletului, nu doar a individului ci și a grupului. Intentia de a căti gândurile și punerea în practică a unui dispozitiv specific respectivei intenții duce la rezultate care, apriori, ar părea imposibile: ne putem oricând imagina ucigând un dușman dar nu ne putem imagina ucigând o persoană pe care o admirăm, o respectăm, o iubim. Aceasta este unul din punctele cele mai dureroase despre care piteștenii mărturisesc cu greu. Dumitru Bordeianu o spune legat de Costache Opreșan: „*Am lovit omul pe care îl respectam cel mai mult, pe care îl iubeam, pentru care mi-aș fi dat viața – pe acel om l-am lovit*“. Același lucru îl confirmă și Octavian Voinea: „...și în această situație ajungeai să-ți torturezi tovarășii...“. Nu este vorba aici de frică (ei toti depășiseră etapa fricii), ci de confuzie și de o lipsă de angoasă: George Dumitrescu, vorbind de „roboti“, afirma că aceștia distrugneau într-un mod automat, fără să fie înspăimântați de ceea ce făceau. După Freud, angoasa este o tensiune de aşteptare a pericolului, ea pregăteşte pentru pericol și protejează contra spaimei. La Pitești, în camera 4-spital, pe măsură ce tortura se combină cu absurdul, deținuții pierd ceea ce Freud numește predispoziția la angoasă. Fiind vorba de traumatisme în cascadă (nimeni nu știe când se va sfârși tortura, când va reîncepe, ce anume o va declanșa, oricum ea este, practic, neîntreruptă, pentru că între două bătăi generale există fie poziția fixă, fie o ședință de „gimnastică“, fie cineva este torturat individual, fără vreun criteriu anume, deci fără previzibilitate), ceea ce decurge de aici revine la o bulversare permanentă, urmată de o paralizie afectivă prelungită cu scurte momente de „acalmie“ în timpul cărora prezența de spirit reapare; dar revenirea la realitate este întunecată prin întrebări de genul: ce ni se întâmplă, cine și ce vrea de la noi, cine este Turcanu, cine a pus la cale scenariul, ce se urmărește, ce vom deveni, noi, subiecții experienței. Cuvântul care li se învârtește în minte este acela de „laborator“ – un loc gândit de așa natură pentru a putea transforma o persoană într-un animal sau într-un robot. „Problema esențială este de a rămâne viu și neschimbă“, spune George Dumitrescu. Acest „neschimbă“ acoperă un registru de sens (de valori) în care o persoană se recunoaște prin faptul că ea poate împărtăși cu o alta sensul respectiv, deci prin faptul că persoana însăși aparține unui grup, căci nimeni nu poate inventa, pentru el singur, un sistem de valori și mai ales nimeni nu-și poate inventa Dumnezeul. Credința doar în sine însuși este de natură de a-l pierde pe cel ce crede astfel. Când George Măruță se întreabă: „În ce crede Turcanu pentru a ne putea face toate astea? În numele căror valori acționează el?“, când

Octavian Voinea spune: „după voința lui Turcanu”; când Reus, prietenul lui Dumitru Bordeianu declară că: „nu există lege care să mă poată obliga să-mi reneg gândirea”; când George Dumitrescu se întreabă: „ce anume ar trebui să schimb în mine ca să devin un om nou, trebuie oare să pun clasa muncitoare în locul Evangeliilor?”, putem înțelege de-a lungul acestor întrebări și a perplexității care le însoțește, că schimbarea impusă acestor oameni este percepță ca o disociație, un clivaj imposibil întrucât, dacă el se realizează, nimeni nu va mai putea împărtăși nimic cu nimeni, grupul de referință va dispărea. Altfel spus, vrem să supraviețuim, dar pentru a supraviețui trebuie să ne schimbăm, iar schimbarea care ni se cere este contrară a tot ceea ce ne-a definit, ca persoane concrete, până acum. Dacă supraviețuiesc, devin robot; dacă rămân neschimbăți, nu pot supraviețui; a deveni robot înseamnă a spune și a face contrariul a ceea ce spuneam și făceam până acum; înseamnă să-mi torturez prietenii, să-mi murdăresc părinții, să inventez minciuni, să produc absurd pentru că indiferent ce spun, tortura se repetă. Deci este imposibil să rămân viu și neschimbăți. De fiecare dată când un supraviețuitor își amintește cum era el înainte de Pitești, de fiecare dată când își privește un prieten, sentimentul care apare este straniu, de strain; toată camera 4-spital este o lume straină în care nu există nici un sistem de referință care să dea un sens la ceea ce se întâmplă. Astfel, orice legătură între victime este distrusă; ultimul element-reper rămâne Turcanu, nu prin faptul că el ar fi investit cu o putere de viață și de moarte asupra celorlalți, ci mai ales prin faptul că el reprezintă arbitriul în mișcare. Însuși acest arbitriu îi conferă putere de viață și de moarte. Dumitru Bordeianu afirma că schimbarea operată în el s-a manifestat în momentul în care și-a lovit prietenul și maestrul, pe Costache Oprișan. La fel Octavian Voinea, care mărturisește că în zece zile de cameră 4-spital tot ceea ce constituise persoana sa spirituală s-a prăbușit – în zece zile el s-a transformat într-un obiect al lui Turcanu.

Desi refuză să atrbuie calificativul de „real” a ceea ce se petrece la camera 4-spital, supraviețuitorii recunosc faptul de a fi intrat în această lume fictivă, în care ei au funcționat, la început, ca dedublați: „ceea ce mi se întâmplă nu este adevărat” și „da, îl demasc pe cutare, n-a fost sincer, mă demasc, n-am spus adevărul”. Altfel spus, nu consider că ceea ce mi se întâmplă este real, dar comit acte reale și suport acte reale. Numai un robot poate fi victimă și călău în același timp. Diferențele se sterg și reducerea acestor diferențe devine aproape un imperativ. În acest sens, Dimitrie Bacu îmi scria într-o scrisoare: „...absurdul

era atins în momentul în care călăul își privea victimă și se vedea în ochii ei aşa cum fusese el înainte de a se transforma – acest lucru era insuportabil, trebuia ca privirea victimei să devină identică cu a mea, a călăului, pentru ca eu să pot justifica incapacitatea mea de a fi rezistat...“. Așadar faptul că celălalt se va rupe, va ceda, servește de justificare celui care a cedat înainte; odată prăbușit, nu-mi rămâne decât să provoc în celălalt aceeași prăbușire prin care am trecut și în care mă găsesc.

În logica Piteștiului, personajele-subiecți ai camerei 4-spital sunt scoase din spațiu, din timp și din propria piele. Camera 4-spital este un loc închis unde totul se transformă într-o mișcare imprevizibilă. Începând de la un anume moment, nimeni nu mai are noțiunea timpului: fiecare poate privi pe fereastră și poate constata anotimpul dar, ca reper, a dispărut. Trecutul și viitorul sunt noțiuni vide, camera 4-spital este etemitatea însăși. Koestler și Steinhardt vorbesc despre faptul că timpul este grija esențială a oricărui prizonier. George Dumitrescu, chiar la începutul mărturiei sale (cartea „Demascarea“) pare obsedat de timp; el repetă mereu: „*suntem aici de o zi, de cinci zile, de o săptămână*“, până în momentul în care „o zi“ devine o noțiune abstractă. Se pare că disoluția preocupărilor legate de timp (de reperele temporale în general și în special în raport cu viața lor personală, de afară, de dinainte de camera 4-spital) se produce pe măsură ce ei încetează să gândească viitorul în vreun fel anume, unul concret de genul „voi face acest lucru poimâine“. George Dumitrescu își amintește cuvintele lui Turcanu („*și aceasta va dura, poate, ani de zile*“), iar anii lui Turcanu ies din timpul calendaristic, ei sunt resimții ca o etemitate.

Nimeni nu a rezistat la camera 4-spital, afară doar de cei care au murit acolo. Cei care povestesc despre ceea ce s-a întâmplat mai păstrează încă un sentiment de straniu. Vreme îndelungată ei au fost obsedați de faptul că nu există în lume nici o persoană normală care să-i poată crede, cu care ei să poată împărtăși acest trăit. Sentimentul de imposibil vine din aceea că ei nu au putut niciodată sesiza, percepse sau ghici intențiile al căror instrument era Turcanu. Întrebarea asurzitoare și mereu fără răspuns este: „*Cine și ce vrea de la noi, ce vor să obțină, în ce anume ar trebui să ne transformăm?*“.

Mergând pe firul acestei întrebări ei au parcurs demascările până la capăt, adică până acolo unde, cum spune Dumitru Bordeianu, „*nu mai erau gânduri de citit*“. Masca este un înveliș – o persoană nu-și poate niciodată exprima toate gândurile, în același fel; ea păstrează mereu un colț intim personal și care

nu-i privește pe ceilalți.

Adevărul nu este o noțiune abstractă, el are sens într-un context dat, într-un sistem de referință. Astfel spus, adevărul este adevăr în funcție de un sistem de criterii. Când Turcanu acuză de nesinceritate („*n-ai fost sincer când ai spus că te-ai culcat cu soră-ta*“), victima trece, intens, printr-un moment de destructurare pentru că ceva mai înainte Turcanu ceruse o asemenea mărturisire „*fii sincer, spune ce l-ai făcut soră-tii, spune chestia aia*“.. „Chestia aia“ odată mărturisită, Turcanu ar fi trebuit să fie mulțumit, ori el nu era. Când intenția celuilalt este insesizabilă, nu există mijloc de a-i face față. Dumitru Bordeianu exprimă foarte clar acest lucru:

„*După cele două săptămâni de falsă relaxare, știam toti că tortura va reîncepe, demascările adică. O mai spun odată: fiecare a trăit această dramă de unul singur, fiecare s-a descompus în felul lui, fiecare s-a reconstruit după credința sa, fiecare și-a maturat și golit memoria de tot ceea ce ea știa; nici o declarație n-a scăpat pe nimeni de la tortură; nici o fantasmă, chiar cea mai aberantă, n-a fost luată în considerație; nici o informație reală n-a avut efect; nu erau decât două posibilități:*

– a spune tot, dintr-o dată, cu toate consecințele pe care acest lucru le implica pentru alții și pentru sine;

– a spune lucrurile puțin câte puțin, acuzând găuri de memorie.

Ei bine, s-a întâmplat ceva extraordinar: când Turcanu ne-a comunicat că nu trebuie să uităm nimic, conștiința noastră, ca degajată de orice rețineri, s-a pus în mișcare și ne-au venit în minte o întreagă serie de fapte, de mici detaliu, de situații trăite. Fără nici un efort ne-am amintit tot ce uitaserăm, din ziua în care învățaserăm să vorbim. Totul era prezent ca pe un ecran, toate refulările noastre apăreau, clar, fără cea mai mică deformare (...). Aș fi vrut să înțeleg, dar mi-era imposibil, eram prins în mișcarea asta ca într-un vîrtij, trăiam acest puseu de golire fără să mă opun, toti trăiam același lucru: nebunia de a mărturisi. Nu ne imaginaserăm niciodată că ne vom tortura între noi, că ne vom compromite ca niște instigatori, ca niște bătăuși ordinari. Dar, de data aceasta, ei reușiseră să ne distrugă sacralitatea confesiunii“.

Tobie Nathan afirma undeva că pentru a supune un popor sau o comunitate umană trebuie să-i distrugă divinitatea (sau divinitățile). Evident, intenția comuniștilor nu a fost aceea de a crea martiri. În mod paradoxal, acei supraviețuitori ai Piteștiului care s-au reconstruit (și este valabil pentru atâția alți supraviețuitori ai închisorilor totalitare comuniste) au reușit să

iasă din demascări prin recursul la credință; la un moment sau altul ei s-au identificat cu Iisus Christos, adică ei „s-au trăit” ca fiind cei ce reeditează drumul Crucii și încercările lui Iisus. Octavian Voinea îmi spunea: „Am avut o revelație: mi-a venit în cap gândul că am fost ales să trec prin suferințele lui Iisus”. George Măruță vorbește despre o confesiune pe care a făcut-o unui preot necunoscut, greco-catolic, confesiune prin care el a urcat panta pe care o coborâse vertiginos la Pitești. Dispozitivul de la Pitești a funcționat ca un traumatism de afiliere: teroarea prin care au trecut capătă o semnificație mistică, singura posibilă pentru a recâștiga atributele umane smulse în demascări. „Nebunii” de la Pitești au devenit martiri. Versurile lui Radu Gyr sunt semnificative în acest sens: „Unde ești, Doamne? – am urlat la zăbrele/ Din lună venea fum de călui/ M-am pipăit, și pe mâinile mele/ Am găsit urmele cuelor lui...”.

Piteștiul este modelul absolut, laboratorul totalitar de transformare a omului într-un „om nou” – celelalte închisori comuniste sunt variante.

„Credința este aceea care ne-a salvat și ceea ce ne leagă acum este suferința pe care am trăit-o noi toți...” – îmi spunea dr. Petre Radu Damian, cel pe care prietenii îl numesc Patriarhul.

M-am gândit mult la toți acești oameni cu care am vorbit, am citit mărturiile lor de zeci de ori. Mi-am dat seama că istoria lor personală, aspirațiile lor de tinerețe, conflictele lor individuale, dezacordurile dintre ei au devenit secundare, înghișite fiind de închisoarea comună, acest imens dispozitiv traumatic în care, în orice moment, limita dintre victimă și căluț poate deveni confuză până la anulare.

Consider că cei patruzeci și cinci de ani de comunism ai României sunt o colecție de traume individuale, dar ei sunt, mai ales, o traumă în memoria colectivă. Dr. Petre Radu Damian îmi spunea: „Pentru mine secretele ce mi s-au încredințat în închisori, secretele celor morți... și dacă noi, supraviețuitorii, trăim încă, este pentru că mai avem ceva de făcut... dacă noi am revenit este pentru că mai avem ceva de lucru și sunt sigur că nu vom muri până ce lucrul ăsta nu va fi împlinit... iar tu va trebui să scrii asta în teza ta...”.

Irena Tălban

Fragment din teza de doctorat cu subiectul „Traumatism individual și colectiv în sistemul totalitar comunist din România”

*Memoria
vittorutui*

Memoria vittorutui

RADU PREDA

Păcatul uitării

Nu este deloc nefiresc faptul că secolul nostru, marcat de atâtea grele lovituri, a dezvoltat un impresionant apel la memorie. Aceasta cu atât mai mult cu cât istoria a început, provocator, să nu mai fie secondată în mod obligatoriu de memorie. Trăim o surprinzătoare istorie fără memorie. Discursul istoric, deposedat de memorie, devine din ce în ce mai evident unul ideologic. Trecutul este invocat în masura în care servește drept exemplu și sprijin pentru actualele tendințe. Acea „magistra vitae”, în numele căreia Cicero chema poporul roman la luciditate, s-a pus în slujba unilaterală a intenției politice. Astfel, numai o voință politică, amenințată de memorie, poate avea interesul de a împiedica desfășurarea programului de recuperare a memoriei legată de perioada comunistă.

Una din cele mai tulburătoare pagini din Scriptură, „blestemele deuteronomice” (Deuteronom, cap. 28, 8-68), se referă tocmai la memorie care, în ordine spirituală, este sinonimă cu ascultarea lui Dumnezeu, cu neuitarea poruncilor Lui, lipsa de credință fiind totuna cu amnezia. Mai mult, în metaforă veterotestamentară, necredința este desfrâu. Plecând de la acest dat scripturistic, putem constata de câtă desfrânare dau dovadă cei care, astăzi ca și ieri, de aici sau de aiurea, ignoră istoria și memoria celor trei sferturi de veac de comunism.

Desfrâul uitucilor nu trebuie să ne facă să fim mai puțin atenți la lecția pe care, în virtutea memoriei, ne-o poate da astăzi regimul totalitar de la Răsărit. Lucrare a vrăjmașului, comunismul este un atentat la specie. Petre Țuțea spunea că regimul communist „a vrut să ne facă fericiți cu forță!”

Pentru generația Tânără, a avea știință despre cele petrecute în comunism, în cel interior (al pușcărilor), cum și în cel exterior (al națiunii ridicate la rang de temniță), înseamnă a avea știință în mod nemijlocit despre una dintre cele mai complete și lipsite de echivoc reprezentări ale maleficului în stare pură. Cum acest regim nu se limitează la a fi o simplă pagină de istorie sau dezbatere de idei, ci

- născut la 23 octombrie 1972 la Galați;
- a urmat cursurile primare, gimnaziale și liceale în orașul natal;
- 1990-1991, ultimul an de liceu, îl face la București (Scoala Centrală);
- îl cunoaște pe Petre Tuțea, cu care încheagă o prietenie ce nu fine cont de vârste;
- se mută acasă la Petre Tuțea, începându-și o ucenicie în ale filosofiei și nu numai; a avut grija de Petre Tuțea până în ultimele clipe ale acestuia;
- 1991, în decembrie, moare Petre Tuțea; din păcate, ingratele rude ale celui dispărut îl izgonesc din casă;
- 1992, apare la editura Humanitas carteau „Jurnal cu Petre Tuțea“ de Radu Preda;
- 1993-1994, este pentru un an bursier al Bisericii Evangelice din Germania;
- din aprilie 1995 conduce revista „Renașterea“ a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Cluj;
- în vara lui 1995 își susține teza de licență la Facultatea de Teologie din București;
- începând cu toamna lui 1995 este doctorand la Universitatea din Heidelberg;
- este membru al Fundației Culturale Memoria.

Își continuă lucrarea, suntem încredințați că o nouă reeducare se petrece chiar acum. Mijlocul ei rămâne același de la Pitești: amnezia, uitarea. Nu mai suntem forțați să ne desolidarizăm de trecutul nostru, de sentimentele nutrite sau de cărțile citite. Acum suntem invitați pur și simplu să uităm ce a fost. Fără spasme, fără crispăre, pașnic, documentat chiar, amnezia fiind avansată drept cea mai bună, dar nu singura, metodă de a ne vindeca de traumatismul comunist. Recuperarea libertății democratice se face cu prețul unei voluntare buimăceli. Întâmpinăm zorii unei noi zile a istoriei cu ochii pe jumătate închiși.

Păcatul uitării, de care suntem din ce în ce mai mulți molipsiți, se face prezent într-o epocă în care ar trebui să fim în maximul de luciditate posibil. Generația care a experimentat în trup și cuget, în sunet de lanțuri și sfâșiere, fericirea primului rai proletar se duce la Dumnezeu. Mor zilnic cei care sunt purtătorii veritabilii ai memoriei. Cu fiecare deținut politic, persecutat sau simplu spectator, ce moare, se stinge în potențialitate ceea ce ar fi putut prinde act, viață. Uitarea aceasta ce ne cuprinde coincide în mod sinistru cu perioada unică a formulării unei istorii având martorii încă aproape.

Așa cum a devenit regulă apelul împotriva lagărelor, pentru definirea nazismului, tot astfel, cu aceeași putere de regulă, trebuie să începem definirea comunismului (inclusiv a celui ideologic, din țările necomuniste) pomind de la numărul pușcărilor și al celor morți. Procesul de la Nürnberg a intrat în memoria colectivă nu prin faptul că lumea era pusă cu această ocazie în proximitate cu călăii, cu cei care, dintre pereții birourilor sau laboratoarelor, au lăsat să iasă în lume monstrul nazist. La Nürnberg a fost şocantă proximitatea cu victimele, cu datele statistice. Pentru prima oară lumea afla ce s-a petrecut dincolo de tancuri. În cazul comunismului – acest al doilea mare holocaust din istoria umanității –, lumea știa cu mult înainte de căderea lui ce se petrece. Soljenițan a fost doar unul din cei care au demascat oroarea. Cu toate acestea, orice este dispus să facă Vestul, inclusiv investiții sau împrumuturi nerambursabile, dar numai procesul comunismului nu. Este în mare măsură nepuțință Estului însuși. Clasa politică actuală ce conduce fostele țări comuniste nu este pregătită să-și asume vinovățiile.

Comunismul nu a fost doar un holocaust. Experiența ce s-a consumat în Est adună în strigătul ei nu numai vocile celor din temniță, așa cum lista victimelor cuprinde nu numai pe cei care au fost condamnați. Ea adună mai ales mușenia sfâșietoare a unor generații care au murit lent, în plin proces de dezumanizare. A fost o moarte ce nu poate fi sesizată decât demurgic, contemplând veacul. În Est nu au murit doar persoane izolate sau numai familii. Au murit generații, clase sociale, grupuri etnice. A fost o moarte comparabilă

cu cea a pieilor roșii sau cu cea a aztecilor. Moartea venită prin intruziune, prin violența asupra ritmurilor, a normalității. O moarte în gândul, mărturisit sau nu, că trebuie să vină cândva o izbăvire. Or, cum aceasta nu avea cum să vină de la oameni, era așteptată numai din partea bunului Dumnezeu. Departe de a fi un argument că Dumnezeu absentează din creație, suferința acumulată în comunism a fost de natură să dezvăluie o incredibilă forță de rezistență în duh. Pedagogie divină, exemplu de confruntare a binelui cu răul, suferința are în comunism o însemnatate asemănătoare celei din primele veacuri creștine. Iată de ce, marea uimire a celor ce vin din Vest este să descopere în Est o Biserică vie, lucrătoare. Sămânța martirilor în câmpul mărturisirii creștine a dat roadele cele mai neașteptate, în bună tradiție a realității antinomice ce domină viața credinței întruisus Hristos, Cel Înviat din morți.

Pentru lumea noastră post-totalitară, păcatul uitării este dublat de un efort conștient de a pierde orice urmă din ceea ce a fost. Uitarea se adaugă neștiinței. Toate încercările de până acum de a fixa cadrele efortului de recuperare a memoriei, de a lămuri importanța acesteia, s-au găsit în fața unei opacități explicabile prin frica de adevăr. Paradoxul acestei atitudini rezidă în faptul că nu este o simplă frică de ceva ascuns, frica de o faptă săvârșită cândva. Nu frica de istorie stă la temelia uitării voluntare, ci frica pierderii legitimității umane. Investigarea în continuare a memoriei nu ar aduce în plus decât noi cifre, evident mai mari și mai înfiorătoare. Ceea ce s-ar contura din ce în ce mai clar ar fi însă tocmai caracterul neuman, diabolic al acțiunilor comunismului. Frica de neantizare, ea singură, neștiută și neconștientizată, explică febrilitatea noii reeducări.

Dacă pentru Tânără generație este deja un semn firesc atitudinea de frondă, de non-conformism, atunci se impune ca această calitate să-și găsească în efortul arheologic, de adunare a mărturilor, o nouă formă de expresie. Memoria nu aparține doar unei generații care se află acum în crepuscul. Memoria este o obligație de început. Crepusculul trebuie să devină răsărit. Altminteri, aflați la poarta istoriei viitoare, vom resimți propriul nostru început drept o decadentă sau handicap. Sintagma „generație de sacrificiu“ ar găsi o dureroasă acoperire. Păcatul uitării este cel mai subtil din câte poate cuprinde, la un moment dat, o societate. Gravitatea holocaustului communist reclamă o mare putere de iertare, imposibil de aflat fără cunoașterea în detaliu a realităților. Lubirea nu trebuie confundată cu apatia sau cu prostia.

Este sansa unică a generației de după 1989 de a proclama, în ciuda păcatului uitării, că dreptul la viitor este un drept la adevărata istorie.

DIMITRI VOLKOGONOV

Genealogia familiei Ulianov

Micul și liniștitul orășel de provincie Simbirsk-pe-Volga a fost leagănul părintelui revoluției ruse și fondatorului primului stat socialist din lume.

Fondat în 1648, pe malul înalt al râului de către boierul Kitrovo ca avanpost împotriva atacurilor nomade, Simbirsk era, la cumpăna dintre veacuri, cufundat în somnul „Frumoasei din pădurea adormita”. Avea să devină însă curând Mecca ideologică a bolșevismului. Astfel Simbirsk deveni Ulanovsk. Vechiul oraș fu transformat într-un altar „in memoriam” în onoarea lui Lenin. Fură dărâmate fără rezerve biserici, catedrale și mănăstiri. N-au scăpat nici chiar biserică în care fusese botezat Lenin și Prefectura în care cândva locuise Pușkin. Catedrala dedicată celor căzuți pentru Patrie în războiul din 1812 a trebuit să lase locul unui monument în cinstea lui Lenin. Străzile au căpătat numele lui Marx, Engels, Liebknecht, Luxemburg, Plehanov și Bebel.

În anul de groază 1921, când în regiunea râului Volga bântuia foamețea, mai-marii din Simbirsk n-au economisit nici banii, nici efortul pentru a-i construi lui Marx un monument. Cimitirul mănăstirii Pokrovski a fost făcut una cu pământul. Pe locul lui a apărut o pajiste pe care se afla acum numai mormântul lui Ilia Nikolaevici Ulanov. Crucea de pe mormântul tatălui lui Lenin a fost îndepărtată din motive ideologice.

În cronica biografică oficială, în 12 volume, despre nașterea lui Lenin stă scris doar atât: „10 (22) Aprilie se naște Vladimir Ilici Ulanov. Tatăl lui, Ilia Nikolaevici Ulanov, a fost mai întâi inspector, apoi director al Școlii populare din Simbirsk. El provine din pătura socială de mijloc a Prefecturii Astrahan, iar tatăl lui era țăran șerb. Mama lui Lenin, Maria Aleksandrovna, era fata doctorului A. D. Blank. Familia Ulanov locuia în Simbirsk (astăzi Ulanovsk), la nr. 17a, pe Strada Strelețkaia (astăzi Strada Ulanov)“. Era evidențiată în mod

Dimitri Volkogonov, născut în anul 1928, este profesor de filosofie și general-colonel. Între 1950-1990 a fost membru al partidului comunist al Uniunii Sovietice. Până în 1970 a predat filosofia la Academia Militară „Lenin“, după care a fost – până la eliberarea lui din funcție din motive politice – în 1991 – conducătorul Institutului de Istorie Militară de pe lângă Ministerul Apărării al URSS.

Volkogonov este astăzi director general al arhivelor rusești și consilier militar al lui Boris Elțin. El a publicat peste 20 de cărți, biografiile sale „Stalin – triumf și tragedie“ și „Troțki – fața lui Janus a revoluției“, ambele apărute la editura Econ, i-au adus o recunoaștere internațională.

special proveniență țărănească a bunicului lui Lenin din partea tatălui. Dar cine sunt bunicii din partea mamei? Maria Aleksandrovna, mama lui Lenin, era cea de-a patra fiică a familiei Blank. Aleksandr Dimitrievici (Strul Moiseevici) Blank, tatăl ei, un evreu botezat din Skitomir, era de profesie medic. Patronimul I-a primit de la nașul său Dimitri Baranov, prenumele evreiesc fiind rusificat. Conform cunoscutului biograf al lui Lenin, D. N. Schub, A. D. Blank era fiul unui negustor evreu, Moise Ițikovici Blank, din Starkonstantinov, Prefectura Volânsk, căsătorit cu suedia Anna Carlota Ostedt.

Cum putea însă un evreu să devină medic de circă și proprietarul unei moși în Kokuino? Pe baza cercetărilor sale, printre altele și în arhiva Sfântului Sinod din Petrograd, biograful ajunge la concluzia că evreilor botezați ortodox le erau deschise toate posibilitățile de carieră: „Sub Nicolae I, în timpul vietii lui A. D. Blank, existau evrei botezați, care ocupau posturi evident mult mai înalte decât acela de medic de circă... Mult evrei botezați au fost înnobilați și beneficiau de aceleași privilegii ca și aristocrații creștini.“ (Novâi jurnal, 1951, Nr. 63, Pag. 286–291).

A. D. Blank, bunicul lui Lenin, s-a căsătorit la Petersburg cu Anna Grigorievna Grosskopf, care provine dintr-o familie germană bogată.

Nenumăratele călătorii în Europa, printre altele la Karlsbad, demonstrează că familia Blank o ducea bine financiar. A. D. a fost mai întâi medic de circă în Isreci, Prefectura Smolensk. După o perioadă petrecută ca medic de circumscriptie, a lucrat un timp în spitale, pentru că apoi să se mute la Perm și ulterior la Zlatoust.

Acolo a devenit inspector medical la spitalul Fabricii de stat de armament. În 1847 își dă demisia, devine consilier de stat la pensie și este înnobilat. Din zestrea soției achiziționează moșia Kokuško din Prefectura Kazan (ibid., 1961, Nr. 61, Pag. 291–236). Anna Grigorievna, care vorbea stricat rusește, își păstrează credința evangelică-luterană. În Kokušino își crește cele cinci fete: Anna, Liubov, Sofia, Maria (mama lui Lenin) și Katerina. Kokušino nu era o mică fermă, cum este descrisă în biografiile oficiale, ci o moșie impunătoare, care până în 1861 era muncită de țărani serbi.

După moartea timpurie a Annei Grigorievna, responsabilitatea creșterii și educației copiilor o preia sora acesteia, Katerina. Femeie cultivată, aceasta o învață pe Maria să cânte – voce și pian – precum și trei limbi străine (germana, engleză, franceza).

În cronicile oficiale este subliniată mai des proveniența plebeiană a bunicului patern. Acesta însă nu era „tăran serb“, căci fusese eliberat de Tânăr pentru a se stabili ulterior la Astrahan ca croitor. Numai străbunicul lui Lenin, Vasili Nikitici Ulianov a fost într-adevăr tăran serb.

Bunicul lui Lenin, Nikolai Vasilievici, era trecut de cincizeci de ani când s-a căsătorit cu fata unui calmuc botezat, cu douăzeci de ani mai Tânără ca el. De la bunica sa, Anna Alexelevna Smirnova, a moștenit Lenin înfățișarea sa asiatică. Din această căsătorie Tânărul Vasili și-a născut cinci copii: cei trei băieți, Aleksandr, Vasili și Ilia (tatăl lui Lenin), precum și cele două fete, Maria și Theodosia. Ilia era ultimul născut. Când s-a născut el, tatăl său era trecut de șaizeci de ani, iar mama avea patruzeci și trei. Curând Nikolai Vasilievici a murit. De acum încolo cel mai mare dintre frați trebuia să se îngrijească de mama și de frații săi. Tânărul Vasili, de șaptesprezece ani săsă ingrijit de familie până la sacrificiu de sine. Cu multă ambiciozitate a urcat pe scara socială, ajungând administratorul cunoscutei firme „Fratii Šapošnikov“ din Astrahan. El l-a trimis pe Ilia la facultate, plătindu-i întreținerea până la terminarea acesteia.

De mare interes este și ramura germano-suedeză a familiei: conform istoricului elvețian L. Haas, familia Grosskopf provine din Germania de Nord. Străbunicul lui Lenin, J. G. Grosskopf, era reprezentantul firmei germane de comerț „Schade“. Toți strâmoșii și rudele ramurii germane provin din marea burghezie. Printre ei se află personalități ca teologul J. Hefer, profesorul Kaiser-ului Friedrich al III-lea, E. Curtius și Feldmareșalul Wehrmacht-ului lui Hitler, W. Model.

Cam la fel stau lucrurile și cu ramura suedeza. K. F. Estedt era un bijutier bogat din Upsala și furnizor al Curții regelui Gustav al IV-lea Adolf. De asemenea, cei mai mulți strâmoși ai ramurii suedeze erau la rândul lor meșteșugari bogăți.

Deși Lenin era rus după cultură și limbă, patria nu însemna mare lucru pentru el. Se declara oficial ca rus, însă în realitate era internaționalist și cosmopolit. Revoluție, putere politică și partid însemnau pentru el mai mult decât Patria. În toate acțiunile sale s-a lăsat condus mai degrabă de motive sociale-politice, decât naționale.

Nu ar fi fost necesar un răspuns atât de amănuntit la întrebarea privind proveniența lui Lenin, dacă Partidul nu s-ar fi folosit și aici de o minciună pentru a ascunde și a spăla din punct de vedere etnic amestecul de naționalități, foarte frecvent în Rusia, din genealogia revoluționarului.

Viața familiei Ulianov, care se mutase în 1869 la Simbirsk,

nu se deosebea în nici un fel de cea a restului populației de mijloc. Vladimir Ilici avea doi frați și trei surori: Anna (născută în 1864), Aleksandr (născut 1866), Olga (1871), Dimitri (1874) și Maria (1878). Un frate și o soră muriseră la naștere. Cei drept, Maria Aleksandrovna nu terminase facultatea, însă era, datorită educației primite de la mătușa ei Katerina, o femeie foarte cultivată.

Despre educația lui Lenin și a fraților săi există o mulțime de cărți, în care apare foarte des o imagine exagerată despre evoluția intelectuală a revoluționarului. Dacă s-ar da crezare unor autori, Lenin era un geniu încă de când a venit pe lume. Vladimir Ulianov era în realitate un copil talentat, care, într-un mediu intelectual, putea crește fără probleme materiale. Familia cumpărase o casă frumoasă în Simbirsk, în care primii trei copii dispuneau de câte o cameră proprie. Aveau o bucătăreasă și o doică, iar pentru celelalte treburi care se iveau erau angajate ajutoare. Ilia Nikolaevici devenise între timp director al Școlii populare. Realizările sale deosebite în domeniul instruirii populare au fost onorate și de către stat. Pe lângă alte decorații, printre care și *Ordinul Stanislav* – clasa I, a primit și titlul de consilier de stat, care era asemănător gradului de general. A fost înnobilat și, prin el, și copiii, printre care și Vladimir Ilici.

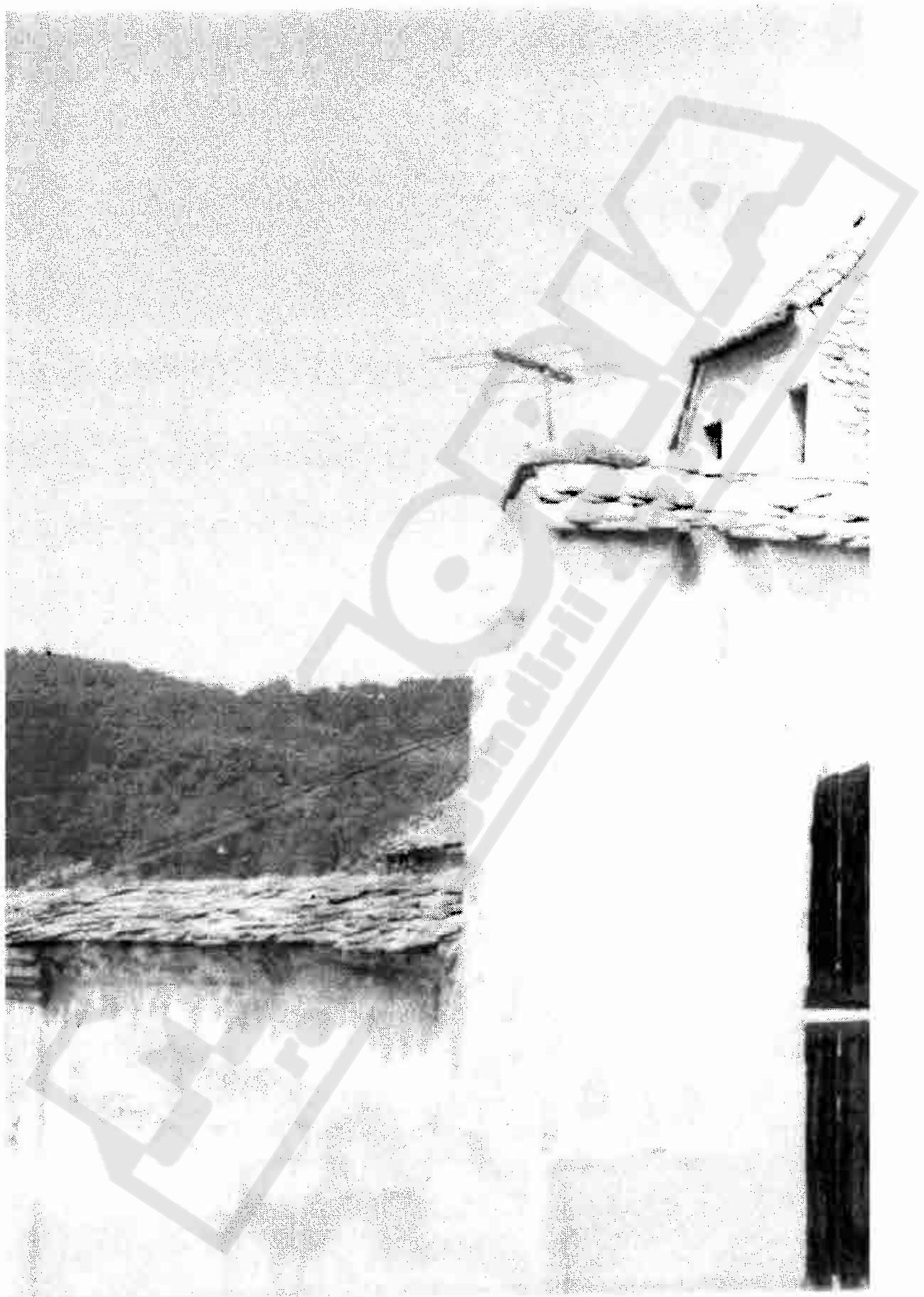
Lenin a fost întotdeauna un elev model. Pe vremea aceea nu putea fi încă vorba despre „gândirea revoluționară“.

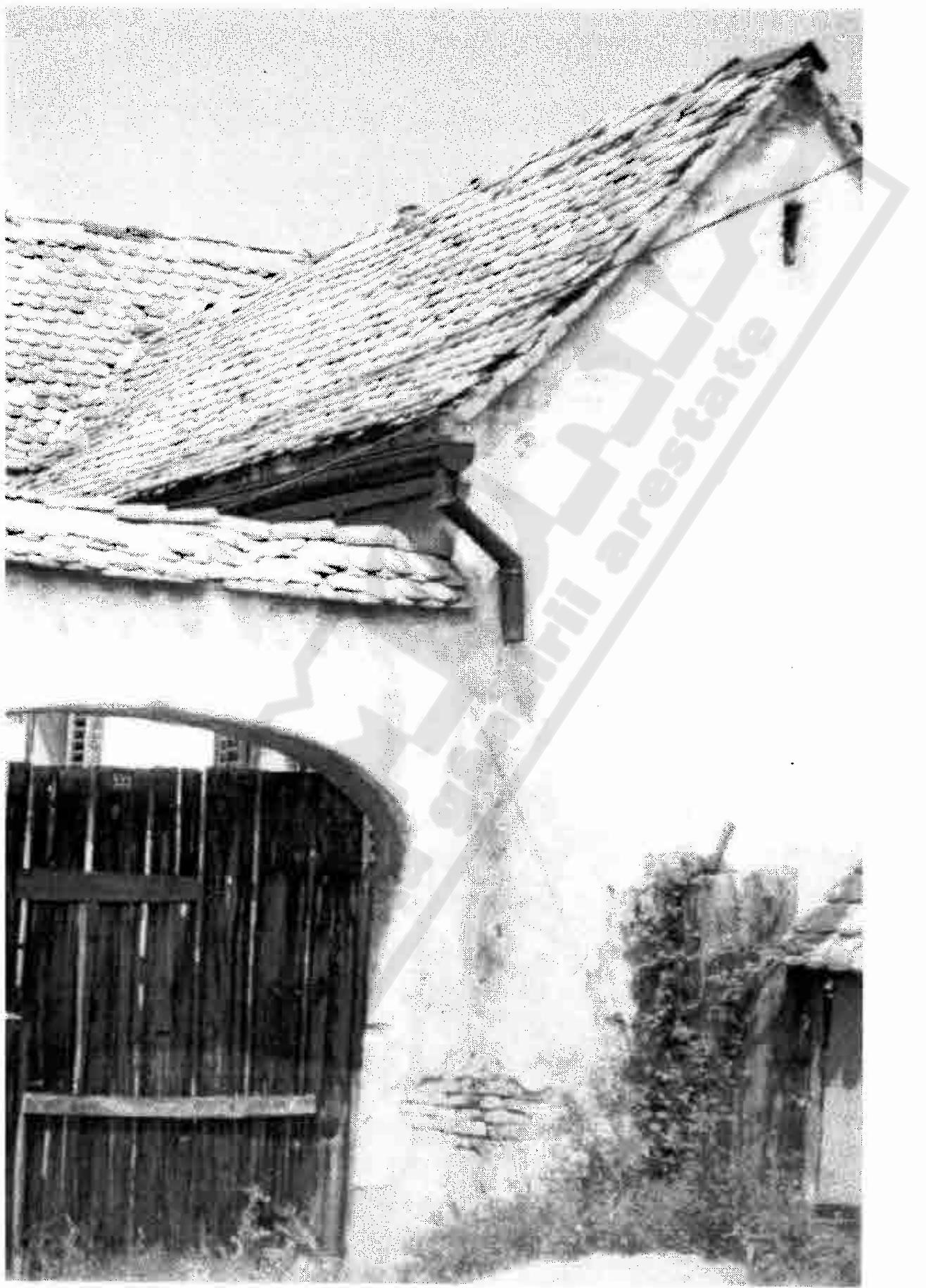
Feodor Mihailovici Kerenski, directorul gimnaziului și tatăl viitorului prim-ministru al *conducerii provizorii* se exprimă adesea entuziasmat despre calitățile și ambiția elevului Ulianov.

Laudele excesive din partea părintilor și a profesorilor au contribuit la formarea unei anumite aroganțe și a unui sentiment de superioritate vis-à-vis de colegii de același vîrstă, la Tânărul Lenin.

V.V. Vodovozov un tovarăș de luptă al lui Aleksandr Ulianov, își amintea de o vizită la familia acestuia, după care el „nu voia să intre în contact apropiat cu Tânărul Vladimir. Pe el îl deranjau grosolania polemică și arogația fără limite a lui Ulianov, căreia i se acorda sprijin, fiind socotit (încă de pe atunci!) un geniu și recunoscându-i-se autoritatea.“ (*Novâj jurnal*, 1961, Nr. 61, Pag. 229).

Concepția despre lume și amprenta politică se mai aflau încă undeva în fața lui. Dezvoltarea lui ca revoluționar va fi hotărâtă influențată de soarta fratelui său mai mare, Aleksandr.

Așa cum am anunțat într-un număr anterior al revistei, prezenta rubrică e deschisă proprietății noastre greșeli, pe care le comitem fără voia noastră (rugăm cititorii să ne acorde acest credit), dar pentru care vom fi mereu gata să ne cerem iertare și să le și corectăm.

În numărul de față îndreptăm aşadar câteva erori strecurate în numerele de până acum ale revistei, semnalate de cititori. Iată-le:

La rubrica „Unde sunt cei care nu mai sunt“ (Nr. 14), cel menționat cu numele *Nătăran Ion* (zis Codreanu), țăran din comuna Oporelu, județul Olt, se numește în realitate *Nătărau Ion* și nu a murit în temnița comunistă, ci a trecut doar prin ea, și mai trăiește și astăzi.

Cerându-ne scuze pentru eroarea comisă și amintindu-i domnului Nătărau Ion că o vorbă din popor spune că, dacă îl dai mort pe un om viu, înseamnă că „i-a murit moartea“, noi îi urăm în continuare viață lungă, fireste, într-o țară în care nici să nu mai auzim de comunism. Fiindcă altfel... nu mai e viață. Informația eronată dată de noi nu a fost totuși prea departe de adevăr, pentru că la 13 februarie 1961 domnul Nătărau Ion a fost la un pas de moarte, și tot din cauza comuniștilor. Numai Dumnezeu l-a scăpat. Despre tot ce i s-a întâmplat atunci vom relata în unul din numerele viitoare.

Tot în Nr. 14 și tot la litera „N“ a „catalogului celor uciși de regimul comunist“ – a fost omis *Neacșu Ion* – din comuna Băilești, județul Buzău; tată a opt copii, el a făcut înainte de 1946 politică liberală, fiind ales în câteva rânduri primar al comunei; a fost arestat prima oară în 1950, ridicat în timpul noptii și condamnat pentru tăinuire (?); e eliberat în 1952; s-a întors acasă îmbătrânit și bolnav, fiind internat luni de zile la Spitalul Filaret și rămânând pentru tot restul vieții cu suferințe pulmonare; în toamna anului 1959 – odată cu valul de arestări care s-a abătut asupra satelor, în rândurile „dușmanilor comunismului“ – a fost arestat din nou, judecat la Ploiești în vara lui 1960, într-un simulacru de proces, în sala unei întreprinderi, și condamnat la 7 ani pușcărie; epuizat și bolnav încă de la proces (a coborât din dubă în genunchi, nemaiputând să se țină pe picioare), a murit în închisoarea din Botoșani la 20 oct. 1961, doborât de suferință; nu se cunoaște locul în care a fost îngropat, fără cruce la căpătâi; familia a aflat pe căi ocolite și cu întârziere de moartea sa; ulterior, în 1964, chiar de ziua numelui său (7 ianuarie), culmea ironiei, familia a primit un pachet cu obiecte de îmbrăcăminte uzate și ponosite, tot ce a rămas după cel dispărut. Amănuntele de mai sus ne-au fost comunicate de fiica sa, Viorica Brătulescu (Str. Fundătura Gârlei nr. 10), pe atunci în vîrstă de 10 ani.

Memoria corrigenda

Maior *Nicolae Dabija* (M. nr. 5, pag. 135 și nr. 13, pag. 60), se fac următoarele precizări: a fost ofițer de grăniceri (nu de cavalerie) și a comandat o companie pe frontul de Est; pentru acte de vitezje i s-a conferit Ordinul „Mihai Viteazul“, precum și cea mai înaltă distincție germană pentru fapte de eroism; pe vremea când era căpitan, pe frontul de Est, N.D., împreună cu alți opt militari români, în uniforme ale Armatei roșii, vorbind rusește, acționau devastator în spatele frontului sovietic. În 1943, la Novorossiisk, a reușit să-i reunească pe soldații români și germani care se retrăgeau și, contraatacând cu toții, au făcut să eșueze încercarea de debarcare a rușilor în spatele frontului nostru, inamicul abandonând numeroase șlepuri de debarcare pline cu tancuri *Sherman*, *Stuart* etc., de proveniență americană. Sovieticii – care cunoșteau acțiunea lui N.D., unică în analele armatei române – l-au urmărit și căutat, dar fără rezultat.; a fost prins abia târziu, în România, când organizase un grup de rezistență armată contra comuniștilor; condamnat la moarte, a fost executat pe 28 oct. 1949 în Cimitirul reformaților din Sibiu (împreună cu alți șase condenați) și aruncat acolo într-o groapă comună. (Aceste amănunte ne-au fost comunicate de dl. G. Zăgănescu, Franța).

În Nr. 13 al revistei – tot la rubrica „Unde sunt cei care nu mai sunt“, în dreptul numelui *Radu Mironovici*, am omis (din lipsa unor informații detaliate) să menționăm că el a fost unul dintre conducătorii de frunte ai mișcării legionare, foarte apropiat de Cornelius Codreanu etc. N-am mai dat alte amănunte, fiindcă pur și simplu nu le aveam. Când le vom avea, le vom publica.

În legătură cu omisiunea de mai sus, s-a făcut afirmația malicioasă că am făcut acest lucru cu bună știință, evitând în mod expres cuvântul „legionar“. Nici poveste de aşa ceva. Probabil că acel răuvoitor (care nici nu-și semnează scrizoarea) n-a trecut prin pușcăria comunistă, fiindcă altfel ar fi știut că acolo *toți deținuții politici*, indiferent din ce partide făceau parte, sau nu erau înregimentați nicăieri, *erau o apă și-un pământ*. Discriminarea de ordin politic o ținea Securitatea, dar deținuții politici, ei între ei, nici un moment. Așa se și explică unele trainice prietenii care, în libertate, ar fi părtut cel puțin ciudate. Nu însă acolo, unde apartenența politică nu mai conta, importantă fiind calitatea umană. Și dacă acolo, în temniță, nu aveau loc asemenea departajări, ne-am socotit ultimii dintre oameni dacă le-am face azi noi, cei încă în viață. Cu atât mai mult cu cât credința noastră fermă e că între cei morți, uciși de mâna satanică a regimului comunist, există o perfectă egalitate. E cea a martirajului. Restul, adică judecata supremă, îi aparține lui Dumnezeu.

Georgescu-Bârlad Vasile care a apărut în „Catalogul celor uciși în temnițele comuniste“ în nr. 7 al revistei, a fost prefect de Tutova și nu de Covurlui, cum din eroare am menționat. Restul datelor sunt corecte.

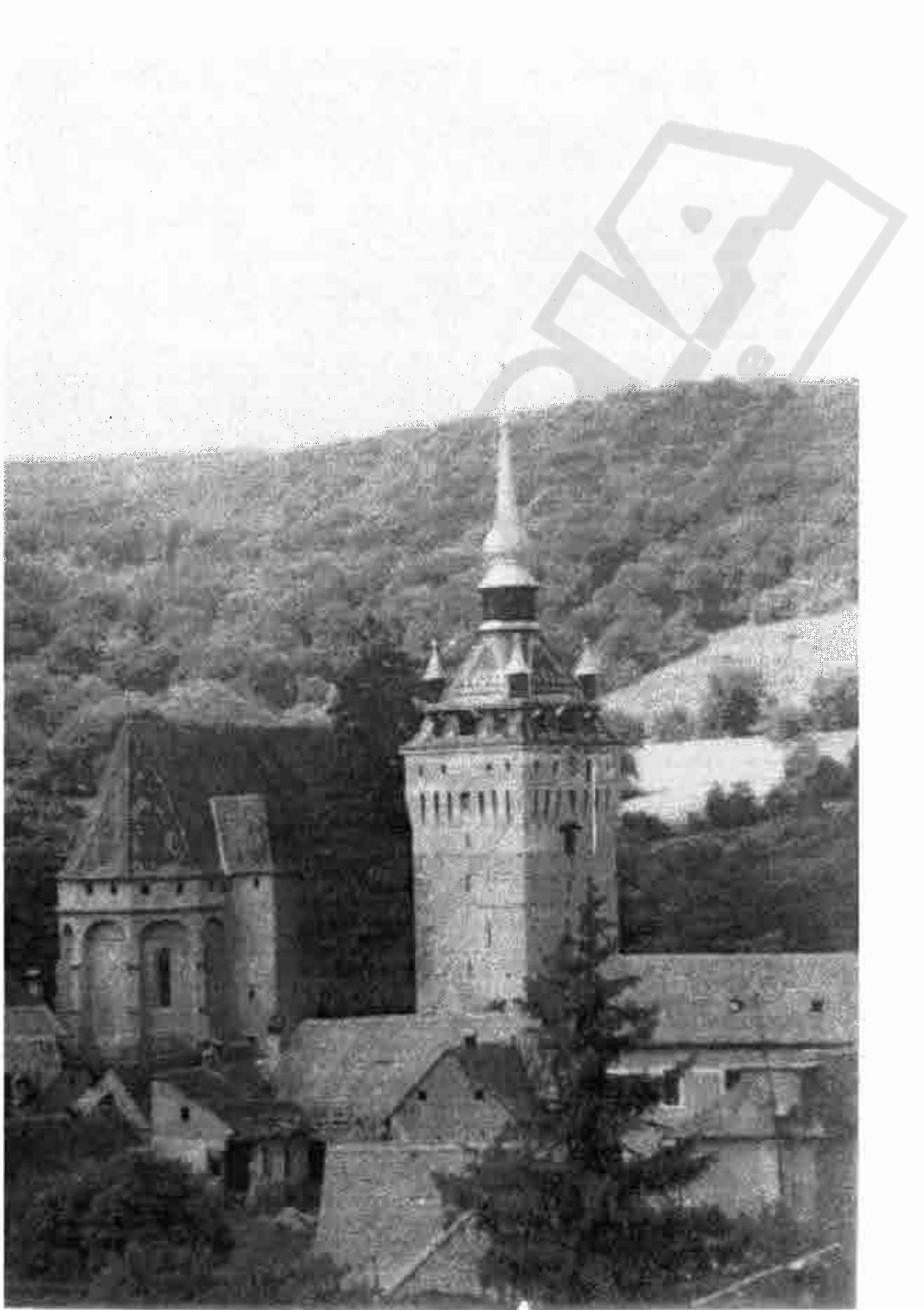
În revista „Memoria“ nr. 15, la rubrica „Memoria în prezent“, la pag. 136, rândul 5, unde se vorbește de patriotul ardelean Aurel Vlad, textul corect este „b) el (Aurel Vlad), este unul din cei care au militat pentru „ieșirea din „pasivismul“ românilor de după 1867 (desființarea Marelui Principat al Transilvaniei pentru integrarea lui în regatul Ungariei)“, iar nu cum eronat a apărut „alipirea Transilvaniei la Ungaria“. Tot acolo, pe rândul 9 de jos, se va citi „...mitropolitul Andrei Șaguna din Sibiu...“ (în loc de episcopul A.S. din Brașov).

În nr. 16 al revistei, la articolul d-lui Remus Radina, autorul ne semnalează următoarele greșeli: a) el nu a fost trecut în „cadru disponibil al armatei“, la 16 aprilie 1947, ci „în retragere“. b) în vara anului 1978, în urma unui memoriu foarte dur adresat lui Ceaușescu, i s-a îngăduit să plece la Paris pentru „tratament medical“; acolo a și scris cartea „Testamentul din morgă“, în condiții materiale foarte grele; a revenit apoi în țară, unde a fost judecat și condamnat pentru această carte; în iunie 1980 a plecat în Franța (asupra acestei plecări vom mai reveni), unde a și rămas definitiv; c) el nu este președinte al filialei AFDP Franța, refuzând președinția. A rămas doar purtător de cuvânt al acesteia; d) alături de Cicerone Ionițoiu, a inițiat „Ziua Eroilor“ la cimitirul Soulzmatt (Franța) în anul 1981, și de atunci până în prezent se ocupă anual de această ceremonie; e) placa comemorativă pentru victimele comunismului, plasată în cimitirul Montmartre din Paris, a fost pusă din inițiativa lui Cicerone Ionițoiu; Remus Radina l-a ajutat doar; f) în suita de greve ale foamei făcute în temnițele comuniste de Remus Radina, el nu a urmărit să se sinucidă, ci doar să provoace anchete pentru ameliorarea regimului din închisorii; g) cei nominalizați în articol, Adrian Mihuț și Suciu, nu au fost „evacuați“ la Jilava, ci pur și simplu execuțați (greșeala aparține editurii lui Max Bănuș); h) numele „Somilea“ este greșit, fiind în realitate „Somlea“ (tot o greșeală a editurii); i) în loc de „martirii din Grecia“, trebuie să se citească „martirii din Gherla“ (tot greșeală a editurii lui Max Bănuș).

În „Memoria“ nr. 17, la biografia lui Comeliu Coposu, data reală a nașterii este 20 mai, și nu 20 iunie 1916.

Precum se observă, cele mai multe din erorile comise de noi se produc la „Catalog“. Spre știința cititorilor noștri, facem precizarea că la baza acestui „catalog“ stau informațiile care ne vin de la dl.

Cicerone Ionițoiu din Paris, de la Filiala noastră din Chișinău, de la AFDP-urile din România, precum și de la diversii noștri colaboratori din țară. Spre a corecta toate erorile, am hotărât ca, după epuizarea „catalogului“, să cum il avem până în prezent, să revenim asupra lui, literă cu literă, să corectăm toate greșelile, aducându-l la zi, într-o ținută conformă cu realitatea. Rămânem recunoscători celor care ne pot ajuta.

„Catalogul“ celor uciși în lupta contra comunismului

PIȚURU (?) – farmacist din Cluj, arestat în 1948 și, după condamnarea la moarte, executat în 1950, lângă com. Zam–Sâncrai de lângă Huedin, din ordinul colonelului Patriciu, șeful Securității.

PLĂCESCU Răducu – din București, a murit în închisoare în 1945.

PLĂCINTEANU Gheorghe–Ginel – n. 3.XII.1924 în București (fiu al prof. univ. dr. docent Gh. P. și al Clemencei P.–Barberis, profesoră la Conservatorul de Muzică din Iași și București), medic primar la Spitalul Brâncovenesc, a fost arestat la domiciliu din ordinul lui Gheorghe Gheorghiu–Dej pe 13.VIII.1959, după efectuarea unei operații dificile, cu indicația expresă a acestuia de a nu mai ieși din temniță. A fost torturat în timpul anchetei de la Uranus și judecat într-un proces al cărui dosar nu l-a putut consulta. După alte torturi, la Jilava, a fost transferat la Rm. Sărat, unde a fost exterminat pe 1 mai 1961. Persecuțiile s-au extins și asupra familiei: sora, Sorana Coroamă–Stanca, a fost scoasă din teatru, mama – dată afară din Uniunea Compozitorilor, unchiul exterminat. În 1968 P. Gh. a fost reabilitat, familiei prezentându-i-se scuze.

PLĂCINTEANU Ion – n. 15.II.1893 la Dorohoi, profesor universitar, fost decan al Facultății de Știință din Iași, profesor la Academia Militară și la Observatorul Astronomic, membru titular al Academiei de Științe din România. A fost arestat în aceeași cauză cu nepotul său P. Gh. (vezi mai sus) și condamnat în același proces înscenat. A fost exterminat la Gherla în 1960 și reabilitat în 1968.

PLEȘNITĂ A. Eugen – colonel, fost director de cabinet al generalului Aldea, condamnat la muncă silnică pe viață în procesul înscenat organizației „Sumanele Negre“; a fost folosit ca martor al acuzației în procesul Maniu, fiind influențat de Securitate în depozitele sale. După arestarea sa, din iulie 1946, a trecut prin Min. de Interne, Malmaison, Uranus, Jilava, Aiud, Văcărești și a murit la Gherla în 1959.

PLEȘOIANU Iordache – preot din Dolj, a murit în lagărul de la Periprava în 1961.

PLONCIUC Nicolae – a murit la Gherla în 1960.

PLOP Maria (Mărioara) – 25–30 de ani, din com. Nucșoara, jud. Muscel, condamnată în 1958 (59?) la muncă silnică pe viață pentru participare la mișcarea de rezistență armată anticomunistă a grupului Toma Arnăuțoiu. Despărțită de Securitate de fiica sa Oana, de 2 ani, născută în munți, își execută pedeapsa la Jilava și Miercurea Ciuc, unde moare în 1961 (62?).

PLOSC Ion – a murit la Gherla în 1960.

PODEANU Ion – din com. Tâmpa, a fost împușcat de comuniști.

PODROGEANU (?) – doamnă din Brașov, a făcut parte din personalul Crucii Roșii care activa în gara Brașov. A murit la Ghencea în 1947.

POENARU Ion – inginer din București, a murit în detinție.

POENARU Nicolae – originar din jud. Dâmbovița, a murit în detinție.

POENARU (?) – student, a murit în februarie 1950 în camera 4 spital, în timpul „reeducării“ de la Pitești.

*Unde sunt
cei care
nu mai sunt*

*Unde sunt
cei care
nu mai sunt*

*Unde sunt
cei care
nu mai sunt*

P

POENARU–BORDEA Mircea – a murit în detenție.

POJOGA Gheorghe – țăran din com. Fântâna Albă (Bucovina), a fost arestat în timpul măcelăririi românilor bucovineni care voiau să treacă granița în România la 1.IV.1941, trimis în lagările de exterminare din URSS, unde a murit.

POJOGA Simion – din aceeași comună ca cel de mai sus (P. Gh.), a avut aceeași soartă.

POLENCIUC Nicolae – a murit la Gherla în 1960.

POLICALĂ Gheorghe – 37 de ani, avocat, din Ploiești, a murit la Aiud.

POLICALĂ (?) – fost director al închisorii Văcărești (1938–44), a murit la Zarca Aiudului în 1948.

POLICESCU Răducu – din București, a fost omorât în timpul anchetei de la Min. de Interne în mai 1945.

POLIZU Dumitru – a murit în temniță în 1954.

POLIZU Dumitru–Paul – 63 de ani, din București, a murit la Aiud în 1964.

POLIZU–MICȘUNEȘTI Gheorghe – om de afaceri, actionar la mai multe societăți, arestat pe 5/6 iulie 1950 cu lotul privind Legația Marii Britanii la București. Judecat, a fost condamnat la moarte în august 1951 și executat pe 6 februarie 1952.

POLOBOC Vasile – student, n. 1923 la Tecuci, a murit la Tg. Ocna în 1954.

POMÂRLEANU Aurel – originar din Pașcani, a făcut Liceul Internat din Iași, absolvindu-l ca șef de promoție. Urmează Facultatea de Drept, devine judecător, iar din 1930 face avocatură, pledând pentru țărani nevoiași. Debuteză în politică, înscriindu-se în PNT. A fost în mai multe rânduri deputat de Baia din partea PNT, apărând interesele țăraniilor. A fost unul din realizatorii Legii Conversiunii din aprilie 1933. În 1937, în ajunul instaurării dictaturii regale, a demisionat din PNT. În 1948 a fost scos din postul de avocat al statului din Ministerul Agriculturii, ca și din Baroul Avocaților. În urma intervenției fiului său, este numit profesor la Baia Mare, de unde este arestat în toamna anului 1951 și trimis cu pedeapsă administrativă în lagărul de exterminare de la Capul Midia, unde a murit în 1952 și a fost aruncat în groapa comună.

PONTA Dimitrie – agricultor din com. Pecica, jud. Arad, 56 de ani, a murit la Cernavodă, în 1952.

POMESCU Anghel – 59 de ani, ziarist din București, a murit la Aiud în 1952.

POP Achim – a luat parte la lupta armată anticomunistă din M–jii Tibleș, între anii 1949–1953; a fost arestat și împușcat lângă com. Dobric din jud. Bistrița–Năsăud.

POP Andrei – preot ortodox din Călinești–Oaș, jud. Satu Mare, a dispărut la 19 august 1952.

POP T. Alexandra – n. 4.II.1927, studentă, originară din Turda, arestată în 1948 și condamnată la muncă silnică pe viață; a fost ridicată de la Mislea în martie și executată la Timișoara pe 2.IV.1950.

POP Cornel – doctor în Drept, primar al orașului Dej, a murit în închisoare.

P

POP Cornel – n. 3.IX.1924 în com. Gârbău, jud. Cluj, student la Facultatea de Medicină din Cluj, arestat între 1942–44, rearestat în mai 1948, anchetat în 1949 la Oradea, în legătură cu organizația legionară din Ardealul de Nord. Pe 5.IX.1949 a ajuns la Pitești, unde s-a alăturat lui Eugen Turcanu și a schinguit fără milă. În 1954 a fost condamnat la moarte și executat la Jilava, cu grupul de tortionari, pe 17.XII.1954.

POP Dionisie – muncitor ceferist din Cluj, s-a sinucis în urma presiunilor la care a fost supus pentru că a refuzat să colaboreze cu Securitatea în 1948, pentru demascarea partizanilor din Mătăii Apuseni.

POP Gavrilă – 25 de ani, din com. Pir, jud. Satu Mare, parașutat în primăvara anului 1953 pe teritoriul țării, cu un grup din care numai el a fost prins și judecat între 9–12 oct., condamnat la moarte și executat pe 31.X.1953 la Jilava.

POP Gh. Gheorghe – a murit la Gherla în 1953.

POP Gherghel – farmacist din Sf. Gheorghe, jud. Trei Scaune, fruntaș al PNT, arestat pe 15.VIII.1952, a murit în lagărul de exterminare de la Poarta Albă în primăvara anului 1954.

POP Iacob – a murit la Gherla în 1953.

POP Ion – 35 de ani, din Voivodeni, jud. Făgăraș, functionar, executat la Jilava în 1957.

POP Ion – n. 1902, fost demnitar, arestat în aprilie 1950, a murit la Sighet în 1953.

POP Ion – zis Muscanu, n. 19.III.1913 în com. Groși (Lăpuș), țăran care s-a opus colectivizării în perioada 1957–58. Arestat pe 15.XI.1958, după luni de tortură a fost condamnat la moarte, fiind acuzat că l-ar fi ucis pe secretarul UTM care îi forța pe țărani să intre în colectivă. A fost executat la Gherla pe 27.XI.1960.

POP Ion – inginer, directorul Uzinelor Reșița, conducătorul mișcării de rezistență armată anticomunistă din Banat, din 1948 (nume conspirativ – Alecu), a fost arestat în primăvara aceluia an și condamnat la muncă silnică pe viață. A murit în temnița de la Aiud.

POP Ion – avocat din Sălaj, deputat al PNT, a murit în temnița de la Pitești în 1957.

POP Ion – muncitor, a fost torturat la Gherla, pentru „reeducare“, de către unul din tortionarii lui Turcanu (Aristotel Popescu) și a murit strangulat de acesta în 1951.

POP C. Ion – avocat, asasinat de comuniști la Sibiu în 1946, în timpul campaniei electorale.

POP C. Ion – din com. Telna, jud. Alba, fost subsecretar de stat în Min. de Interne, a murit în temniță.

POP Ion-Jean – pădurar, din com. Lisa de pe valea pârâului cu același nume, la nord de Sâmbăta de Sus, jud. Făgăraș, a luat parte la mișcarea de rezistență armată anticomunistă începând din 1950. Având piciorul fracturat, a iernat la Colun, în apropiere de Porumbacu, iar în primăvara anului 1954, trădat, a fost arestat, judecat în 1956, condamnat la moarte și executat la Jilava.

POP Leonida – 62 de ani, ofițer din Mediaș, a murit la Aiud în 1948.

POP Mihai – a murit la Gherla în 1958.

POP Nicolae – arestat cu lotul luptătorilor anticomuniști din M-tii Tibleș pentru rezistență armată între 1949–53 (ca și fiul său), a murit în temniță.

POP I. Petre – cizmar din Timișoara, după 15 ani de temniță grea, i s-a stabilit domiciliu obligatoriu în Bărăgan, unde a și murit, ca urmare a condițiilor detenției.

POP I. Petru – a murit la Gherla în 1958.

POP C. Teodor – arestat în 1949, a murit la Gherla în 1954.

POP Traian – țăran din Dealu-Muntelui, împușcat de Securitate în aceeași localitate la 16.VIII.1950.

POP Traian – 40 de ani, maistru la Uz. Astra din Brașov, arestat în 1948, chinuit la Securitatea din Brașov, a murit la Gherla în 1952.

POPA Dumitru – 55 de ani, din Tecuci, a murit la Aiud în 1961.

POPA V. Dumitru – a murit la Gherla în 1960.

POPA Gheorghe – din Buituri, jud. Hunedoara, s-a sinucis în timpul anchetei datorită torturilor la care a fost supus la Securitatea din Deva, în noiembrie 1957.

POPA Ion – muncitor, a murit la închisoarea Aiud.

POPA Ion – din Călmățui, a murit la Gherla.

POPA T. Ion – muncitor din Teiuș, grav bolnav datorită detenției prelungite, nemaiputând mâncă, a vrut să atragă atenția colonelului Andrei Coler, călăul de la Aiud, asupra abuzurilor și terorii din închisoare; în acest scop, scos la plimbare, a încercat să se catere pe gardul de sârmă, iar santinela din turn a tras în plin, omorânđu-l, în iunie 1956. Mormântul lui a rămas neștiut, fără cruce. Avea 32 de ani.

POPA Irimia – 48 de ani, muncitor din com. Ciobanu, jud. Constanța, a murit la Aiud în 1955.

POPA Nicolae – a murit la Gherla în 1957.

POPA M. Nicolae – a murit la Gherla în 1959.

POPA (POP) Nicolae – țăran din Lăpușul Românean, ucis la arestare în 1950.

POPA Popa – a făcut parte din lotul de luptători anticomuniști din Puchenii, jud. Prahova; trădat, a murit în temniță.

POPA Roșa – a fost împușcat de Securitate în timpul luptei de la Poșaga, din M-tii Apuseni.

POPA T. Stan – țăran din com. Siliștea de Videle, a fost împușcat pe 7.VII.1950, în timpul răscoalei țărănești împotriva cotelor prea mari.

POPA Ștefan – fiul preotului din com. Decea, jud. Alba, student la Facultatea de Drept din Cluj, a făcut parte din mișcarea de partizani din M-tii Apuseni și a fost împușcat în luptele cu Securitatea, sub vîrful Capra, lângă com. Galda de Jos, în toamna anului 1948.

POPA Ștefan – din com. Beniuc, jud. Alba, a fost împușcat în punctul Bogoloaia din M-tii Trascău, când Securitatea a descoperit adăpostul partizanilor din lotul maiorului N. Dabija.

POPA Teodor – 63 de ani, din com. Lanuri de Beiuș, a murit la Aiud în 1964.

POPA Vasile – profesor de Fălticeni, a murit în temniță.

POPESCU Alexandru – avocat din București, a fost arestat, torturat în anchete și închisori, până când, lipsit de îngrijire medicală, a murit.

P

POPESCU Aristotel – student la Iași, arestat pe 15.V.1948, a făcut parte din grupul care a inițiat „reeducarea“ de la Suceava, pe care a aplicat-o, alături de E. Turcanu, la Pitești și Gherla. A fost condamnat la moarte (în noiembrie 1954, împreună cu lotul Turcanu, pentru crimă; pedeapsa i-a fost comutată și a murit la Jilava prin 1958).

POPESCU Artur – general, arestat administrativ, fără judecată, a murit în temniță, la Ocnele Mari.

POPESCU Constantin – țăran din Nucșoara, jud. Argeș, component al grupului de rezistență armată din M-ții Făgăraș, a fost prins, condamnat la moarte și executat la Jilava, în 1959.

POPESCU Constantin – din com. Groșereea, jud. Gorj, condamnat la 20 de ani muncă silnică în grupul Arsenescu, rejugădat în grupul fraților Arnăuțoiu, condamnat la moarte și executat.

POPESCU Constantin – 61 de ani, funcționar la Dorohoi, a murit la Aiud în 1952.

POPESCU Constantin – din com. Beldiceni, jud. Gorj, a murit la Pitești în 1957.

POPESCU Constantin-Tică – învățător din com. Albota, jud. Argeș, candidat pe lista de deputați din partea PNT la alegerile din 1946, a fost asasinat în biroul președintelui Tribunalului din Pitești, în timpul campaniei electorale, pe 9.VIII.1946. Au fost de față la asasinat Nicolae Ceaușescu și Ctin Doncea.

POPESCU Dorel – din Tr. Severin, a murit în lagărul de exterminare de la Stoenesti, în urma muncii forțate la care a fost supus.

POPESCU Dumitru – a murit în temniță în 1954.

POPESCU St. Florea – n. 1928., la Craiova, absolvent al Colegiului Național „Carol I“ din Craiova apoi, student la București, a fost arestat în 1948, chinuit în anchete, torturat la Pitești și a murit în închisoare la Tg. Ocna, în 24.VI.1950.

POPESCU Foca – preot din Gorj, a murit la Periprava.

POPESCU Fudor – din Dorohoi, a murit la Aiud, din lipsă de medicamente.

POPESCU Gheorghe – avocat din București, a murit în temniță la Botoșani.

POPESCU Gheorghe – învățător din satul Corbi, com. Poienărei, jud. Muscel, arestat în lotul Arnăuțoiu, a fost împușcat pe 21.VII.1959, la Jilava, pentru participare la mișcarea de rezistență armată anticomunistă.

POPESCU C. Gheorghe – n. 13.VIII.1929 la Chișinău, în Basarabia, student la Chimie, cu domiciliul la Timișoara, a fost arestat pe 15.V.1948, în grupul Popa Tanu. A luat parte, la Pitești și Gherla, la torturarea colegilor de detenție, în cadrul acțiunii de „reeducare“. Condamnat la moarte alături de E. Turcanu pe 10.XI.1954, a fost executat pe 17.XII.1954.

POPESCU I. Gheorghe – a murit la Gherla în 1960 (61?).

POPESCU Gogu-Adam – avocat din Craiova, candidat pe lista de deputați a PNT în jud. Dolj, în 1946, a fost arestat și torturat atât la Siguranță, cât și – ulterior – de Securitatea din Craiova, până când a

fost omorât la penitenciarul din localitate.

POPESCU Ion – bucovinean, a fost împușcat de sovietici la Fântâna Albă, pe 1.IV.1941, pe când încerca să treacă, împreună cu alți români, în România.

POPESCU Ion – a făcut parte din mișcarea de rezistență a fraților Arnăuțoiu și a fost împușcat în lotul de 17 persoane, executate pe 21.VII.1959.

POPESCU Ion-Ionică – general, reîntors din prizonierat din URSS, a fost închis și a murit în temniță la Făgăraș în 1954.

POPESCU Ion-Pufi – 32 de ani, cadru didactic la colegiul „Sf. Iosif” din București, a fost arestat, a trecut prin Jilava și Cavnic, unde s-a îmbolnăvit; transferat la Aiud, a murit acolo în anul 1954.

POPESCU Ionică – a murit în închisoare la Botoșani, în 1960 (61?).

POPESCU Marin – preot din Romanați, Dolj, a murit la Salcia în 1961.

POPESCU Metodie R. – preot ortodox din Tr. Măgurele, arestat la 15 august 1952, decedat în închisoare.

POPESCU Nicolae – a murit la Gherla în 1960.

POPESCU Pavel – 50 de ani, funcționar din Iași, a murit la Aiud în 1950.

POPESCU Petre – medic, a murit la Gherla în 1951.

POPESCU Sebastian – preot din Rm. Sărat, arestat în timpul revoltei țărănești împotriva colectivizării, a murit la mina de plumb de la Cavnic, datorită muncii forțate și a condițiilor de exterminare la care n-a rezistat.

POPESCU Sever – student, împușcat în 1950, la Zegujani, jud. Mehedinti, pe Valea Motrului, (unde se ascundea la fratele său Victor P.), în timp ce acoperea retragerea lui Nicolae Trocan și Nicu Vulcănescu.

POPESCU Stan – 77 de ani, țăran din Suica, jud. Olt, a murit la Aiud în 1950.

POPESCU Ștefan – student la Drept, arestat în 1941, a murit la Aiud în 1948.

POPESCU Gh. Ștefan – a murit la Gherla în 1953 (54?).

POPESCU Ștefan-Fănică – căpitan de Stat Major, revenit din prizonierat din URSS, a intrat direct în temnițele comuniste din țară. Transferat dintr-un lagăr în altul, a ajuns în bălțile Dunării, la muncă forțată, unde, lucrând în apă la stuf, s-a îmbolnăvit grav. La solicitarea doctorului Achile Sari, deținut și el, de a i se acorda ajutor medical, comandantul lagărului de la Strâmba a refuzat să aprobe operația necesară, și P. Șt. a murit în lagăr.

POPESCU Ștefania – originară din satul Cenac (Cimișlia), Basarabia, a fost deportată de sovietici în Siberia, unde a decedat.

POPESCU Teodor – medic, șeful laboratorului de antropologie de la Institutul Medico-Legal din București, a murit în închisoarea Făgăraș în 1953.

POPESCU Teodor – arestat în 1952, la Constanța, a murit în închisoare.

POPESCU Vasile – 60 de ani, țăran din Hurezeni, jud. Gorj, a murit la Periprava în 1960.

P

POPESCU Vespasian – preot ortodox din com. Mihai Viteazul, Călărași, deținuți din 1949 la Jilava, mort în închisoare.

POPESCU Virgil – a murit la Gherla în 1961.

POPESCU (?) – pretor, a fost denunțat de soție și copil, arestat și închis; a murit la Gherla.

POPESCU–BĂLDESCU Ion – preot, a murit la Coasta Galeș în septembrie 1952.

POPESCU–NASTA Liviu – corespondent la Roma al ziarului „New York Times” (a cărui fiică se căsătorise cu Deakin, secretarul lui W. Churchill), a fost implicat în procesul înscenat privind Legația Marii Britanii la București. Condamnat la 20 de ani muncă silnică în aprilie 1950, a trecut prin Jilava, Pitești și, grav bolnav datorită tratamentului inuman la care a fost supus, a murit în spitalul închisorii Văcărești (Pitești?) în 1955.

POPESCU–NECSEȘTI I. Aurel – n. 1885, avocat, fruntaș al PNL, a fost arestat în 1951 (52?) și a murit în temniță.

POPESCU–SCĂRIȘOREANU Al. – din Constanța, condamnat cu lotul implicat în mișcarea de rezistență armată anticomunistă din Babadag, a fost ridicat de Securitatea din Cluj și împușcat în martie 1950, în duba care-l transporta la Timișoara.

POPOVICI D. Alexandru – plutonier de jandarmi din Valea Sadului, jud. Gorj (tatăl lui Mircea P., parașutat pe teritoriul țării, prins și executat în 1953), a fost târât prin anchete împreună cu soția și fiica, condamnat pentru „omisiune de denunt“ împotriva fiului (pe care l-ar fi „găzduit și ajutat“), și a murit în închisoare.

POPOVICI Gh. Cornel – n. 15.IX.1928 la Piatra Neamț, functionar la Iacobeni, arestat și condamnat în 1949, a participat activ la „reeducare“, alături de echipa lui Turcanu; a fost condamnat cu lotul Turcanu și executat la Jilava pe 17.XII.1954.

POPOVICI Constantin – 59 de ani, din București, a murit la Aiud în 1962.

POPOVICI Didina – soția lui P. Alexandru (vezi mai sus) și mama lui P. Mircea (vezi mai jos), arestată și condamnată pentru că nu și-a denunțat fiul. A murit în temniță.

POPOVICI Dori – 77 de ani, fost ministru, a murit la Sighet în 1950.

POPOVICI Emil – 38 de ani, agent sanitar din Iași, a murit la Aiud în 1950.

POPOVICI Epure – general de divizie în primul război mondial, a fost arestat în aprilie 1953 și a murit la Sighet.

POPOVICI Gheorghe – n. 1901 în com. Sâangeorgiu de Timiș, a fost condamnat la muncă silnică pe viață în procesul luptătorilor din rezistență armată anticomunistă din M-ii Banatului și executat pe 2.VIII.1949, împreună cu alții condamnați.

POPOVICI Ion – n. 1861, fost ministru, arestat la 89 de ani, în aprilie 1950, a murit la Sighet în 1951.

POPOVICI D. Ion – a murit la Gherla în 1950 (59?).

POPOVICI Ion-Jeannot – fost consul al României la Paris, om lipsit de caracter, datorită cărui fapt a fost ținut izolat de către deținuți; a murit la Pitești în 1958 (59?).

POPOVICI Maria – a murit în închisoare.

POPOVICI Mircea – născut în com. Ohaba, jud. Gorj, student la Drept, trecut de pe front în Germania, a fost parașutat pe teritoriul țării în 1952 (cu Alex. Tănase). Au fost depistați și arestați (ca și rudele). P.M. a fost condamnat la moarte pe 12.X.1953 și executat pe 31.X. (vezi mai sus, despre P.D. Alex. și P. Didina).

POPOVICI Tiberiu – născut la Chiciu, jud. Hunedoara, student; după ce a fost chinuit în timpul anchetei și la Pitești, a murit la Tg. Ocna pe 27.VI.1950.

POPOVICI Titus – fost subsecretar de stat, a murit la Sighet.

POPOVICI (?) – general, a murit la Sighet, în vîrstă de 96 de ani.

POPOVICI-TASCA Adalbert – n. 1881, fost ministru, a fost arestat în 1950 și a murit la Sighet în 1951.

POPP Maria – proprietară din jud. Dolj, prima femeie senator din România, a fost arestată împreună cu soțul în 1948 și a murit în temniță.

POPSĂ Vasile-Lică – n. 11.XI.1925 la Sighet, student la Academia Comercială, unul din conducătorii grupului de rezistență armată anticomunistă din Maramureș; a scăpat de arestare în 1948, dar a fost împușcat de căpitanul de Securitate Retezan, în ziua de Paști a anului 1949, în încercuirea de la Ieud (după unele surse, ar fi fost ucis în septembrie 1949).

POPSĂ Ion-Mihai – n. 6.XI.1922 la Sighet; după efectuarea serviciului militar, urmează Facultatea de Drept din Cluj, la fără frecvență. Membru al PNT, a fost arestat de patru ori, pe termene scurte, pentru atitudini ostile regimului comunist. În mai 1949, a atacat cu un grup de elevi sediul Miliției și Securității din Ieud, în încercarea de a-i elibera pe cei arestați. Înconjurați de securiști, a reușit să scape, făcându-și drum cu pistolul-mitralieră, în timp ce fratele său (P. V.-L., vezi mai sus) era împușcat. A stat ascuns, până când a fost trădat de o rudă. Torturat în anchete, a fost condamnat la 20 de ani muncă silnică (pe viață?); grav bolnav, a fost trimis la spitalul închisorii Tg. Ocna, unde a murit pe 5.IV.1952.

POPTEAN Petru – 24 de ani, ucis în zona Universității din București în noaptea de 21–22 decembrie 1989.

PORTOCALĂ Radu – n. 12.VIII.1888 la Brăila, a urmat Fac. de Drept la Iași și a pus bazele primei asociații studențești din România. A luat parte, ca locotenent, la primul război mondial și a fost distins cu ordinul „Mihai Viteazul”. A fost primar al orașului Brăila (1922–25) și cetățean de onoare al orașului. Decan pe viață al Baroului de avocați din Brăila. Președinte al PNL din jud. Brăila, deputat în mai multe legislaturi. Ministru subsecretar de stat la Interne și Președinție (24.XI.39–10.V.40), subsecretar de stat la Președinție (11.V.–3.VII.40). A fost distins cu Legiunea de Onoare (Franța), Ordinul regal „George I” (Grecia), Ordinul Coroanei (Italia) etc. A făcut parte din consiliile de administrație la mai multe bănci și societăți industriale, președinte până în 1948 al Uzinelor Reșița. Între 1948–49 a fost arestat, trecând prin Văcărești, iar în 1950 rearestat și torturat, trimis în infernal de la Sighet, unde a fost exterminat în 1952 și aruncat în groapa comună.

POSTOACĂ Apostol – arestat împreună cu Gh. Arsenescu, căruia i-

P

a fost gazdă; a murit în închisoare.

POTÂRCĂ Constantin – fost primar al orașului Craiova, fost deputat PNT de Dolj, a fost arestat în 1952 și a murit în închisoare.

POTÂRCĂ Virgil – deputat PNT de Dolj, ministru subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii (XI. 1928–X. 1930), ministru ad interim la Agricultură și Domenii, ministru al Lucrărilor Publice, ministru al Justiției. Arestat în 1949, a stat izolat 4 ani în închisoarea de la Sighet și a murit în celula 52 pe 10.V.1954.

POTOROIAIELE C. Vasile – a murit la Gherla în 1960.

POTRA (?) – locotenent de cavalerie, a fost împușcat în 1949, la Zam–Sâncrai, lângă Huedin, din ordinul colonelului Patriciu, de la Securitatea din Cluj.

PRALEA Adolf – avocat din Piatra Neamț, a murit la Canal în 1952.

PRALEA Gheorghe – a murit la Gherla în 1951.

PRALEA Nicolae – a murit la Gherla în 1950.

PRÂSLEA Cornel – originar din Transilvania, arestat și încarcerat, să a sinucis spânzurându-se la Aiud, neputând suporta umiliințele la care a fost supus.

PRECUP Nicolae – 47 de ani, muncitor, a murit la Tg. Ocna pe 2.I. 1952.

PRECUP Nicolae – fruntaș al PNT din județul Brașov, fost secretar al Primăriei Brașov, arestat a doua oară în 1952, a murit în lagărul de exterminare de la Peninsula (Colonia km 8?), datorită epuizării.

PREDA Cornel – medic din Arad, 36 de ani, a fost executat la Timișoara, în 1949.

PREDA Cornelius – originar din Sibiu, a decedat la Timișoara pe 19.VI.1954 în condiții suspecte (împușcat?), moartea fiind înregistrată în registrul Stării Civile din Timișoara abia după 3 ani.

PREDA Panait – maior, a murit în temniță.

PREDESCU Alexandru – din Tg. Măgurele, a fost împușcat de agenți ai Siguranței, pe aeroportul orașului, în vara anului 1947.

PREDESCU Gheorghe – moșier din jud. Dolj, a murit în temniță.

PREDESCU Gheorghe – jurist, a murit la Aiud.

PREDESCU Iancu – avocat, a murit în detenție la Craiova.

PREDESCU Nicolae – din com. Ghidici, jud. Dolj, fost polițist, arestat în lotul generalului Carlaonț, a trecut prin lagărul de exterminare Peninsula și a murit în temniță la Aiud.

PREDOIASHU Ion – a murit la Gherla în 1959.

PRESA Ion – 37 de ani, din com. Colejacu, jud. Constanța, a murit la Aiud în 1961.

PRICOP Pintilie – 68 de ani, din Tg. Frumos, a murit la Aiud în 1961.

PRIDNOV (PRIBNOV?) Fried–Eberth – a murit la Gherla în 1963.

PRIDON Ioan – învățător, a fost executat la Brașov în 1951.

PRISĂCARU Ion – 73 de ani, din com. Popeni, Bârlad, a murit la Aiud în 1961.

PROCA Ion – 61 de ani, originar din Galați, militar, a murit la Aiud în 1953.

PRODAN Ion – învățător din com. Pârâu, jud. Făgăraș, considerat inspirator și inițiator al mișcării de rezistență armată anticomunistă din

regiune, a organizat întâlniri clandestine la domiciliul său, unde au și fost împușcați și arestați câțiva partizani. Condamnat la muncă silnică, și-a găsit moartea imediat după eliberare, în timp ce se întorcea acasă.

PROLOC Iosif – 49 de ani, mecanic din Freidorf, jud. Timiș, a murit la Aiud în 1947.

PROTOPOPESCU Dragoș – n. 17.IX.1893 la Călărași, jud. Ialomița, cu studii universitare la Londra și Paris, unde și-a luat doctoratul în 1923; a fost numit prof. univ. la Cernăuți în 1925 și a ocupat și funcția de director al Teatrului Național din localitate. A editat revista „Letopiset“ și a publicat versuri sub pseudonimul Dinu Lance. A publicat în revistele „Gândirea“, „Cronica“, „Viața nouă“ până în 1947, când a fost înălțurat de la catedra Facultății de Litere din București. Amenințat cu arestarea, D.P. s-a sinucis în facultatea în care a luptat pentru apărarea culturii românești de ingerințele comuniste.

PROTOPOPESCU C. Mircea – a murit la Gherla în 1960.

PROTOPOPESCU Petre – 34 de ani, maior aviator, din București, a murit la Aiud.

PRUNDEANU (PRUNDEA?) Alexandru – 48 de ani, originar din Buzău, fost polițist, a murit la Tg. Ocna în 1951 (53?).

PUCEA Florian – muncitor din com. Buteni, jud. Arad, 45 de ani, a murit la Gherla, în 1958.

PUCHIU Constantin – muncitor ceferist din Craiova, după ce a lucrat în cadrul Siguranței și apoi al Securității din localitate, a fost arestat și a murit în închisoarea din oraș în anul 1958.

PUICĂ Gheorghe – muncitor din Soveja, jud. Vrancea, a murit la Gherla în 1953.

PUIU Constantin – din com. Mihail Kogălniceanu, jud. Constanța, arestat în lotul luptătorilor din rezistență armată anticomunistă din pădurea Babadag, a fost judecat în septembrie 1949 la Constanța, trimis la Gherla, de unde a fost ridicat pe 25.II.1950, din ordinul lui Nicolschi; a fost executat la Timișoara pe 2/3.IV.1950 cu un lot de 54 persoane.

PUIU Gogu – din Cobadin, macedonean de origine, legionar, a revenit din Germania în 1947; arestat, a fost eliberat de Curtea Martială în 1948. A organizat mișcarea de rezistență armată anticomunistă din pădurile Babadagului, în sprijinul țărănilor obligați la colectivizare. Scăpat dintr-o încercuire a Securității, s-a refugiat la Cobadin, unde s-a angajat într-o luptă cu securiștii, pe 28.III.1949. După ce a lichidat vreo zece securiști, s-a sinucis cu ultima grenadă. În urma lui a rămas o fetiță orfană, născută de soția sa în penitenciarul din Constanța.

PUIU Ilie – parașutat din Occident pe teritoriul țării, a fost executat la Jilava pe 26.XII.1951, în a doua zi de Crăciun.

PUIU Ion (Enache) – din com. Mihail Kogălniceanu, jud. Constanța, condamnat în lotul luptătorilor din mișcarea de rezistență armată anticomunistă din pădurea Babadag și executat la Timișoara pe 2/3.IV.1950.

PUIU Lizaveta – din Scoreni, Basarabia, deportată în Siberia în 1949, unde a murit Tânără, de boală.

PUIU Traian – a fost răpit de Securitate din RFGermania, adus și

P

ucis în ţară.

PULPĂ Gheorghe – țăran din Sarighici, jud. Constanța, condamnat pentru participare la rezistența armată anticomunistă din pădurea Babadag, a fost împușcat de Securitate în noaptea 29/30.VII.1949, la marginea com. Panduru.

PURJUI Anton – a murit la Gherla în 1959 (60?).

PURTAN Vasile – a murit la Gherla în 1950 (58?).

PUSTEÀ Dumitru – a murit la Aiud în 1948.

PUȘCARU Gheorghe – din Târgoviște, fruntas al PNT, fost președinte al Camerei de Comerț din jud. Dâmbovița, a fost judecat la Brașov în 1951, în lotul Nicolae Maican. A murit în temniță.

PUȘCAS Gheorghe – din Târgoviște, a fost arestat pe 4.XI.1959, împreună cu un lot de 20 de persoane, pentru ajutorul acordat unui prieten eliberat din închisoare și cu domiciliul obligatoriu în Bărăgan. Judecat pentru „complot împotriva siguranței statului“, a fost condamnat la 18 ani muncă silnică și a murit în închisoarea din Suceava.

PUȘCAȘU Vasile – condamnat în 1949, a fost transferat de la penitenciarul din Craiova la cel de la Pitești, unde s-a alăturat lui Turcanu în acțiunea de „reeducare“, în Camera 4 spital. A fost prezent și la Gherla, în cazul aceleiași acțiuni. Condamnat la moarte cu lotul Turcanu pentru atrocități (comandate de Securitate!), nu a apărut în fața plutonului de execuție și se pare că a murit în închisoarea.

PUȘCHIȚĂ–MUTAȘCU Petre – 34 de ani, țăran înstărit din com. Domașneu, jud. Severin, a luptat cu arma în mâna împotriva Securității în M–ii Banatului, alături de colonelul I. Ută. A fost condamnat la moarte la Timișoara și executat pe 21.VII.1949 (2.VIII.1949?).

PUTILEANU Lidia – condamnată la 20 de ani muncă silnică, a trecut prin închisoarea Mislea și a murit în cea de la Miercurea Ciuc.

Reamintim cititorilor noștri că baza prezentului „catalog“ a fost întocmită de domnul Cicerone Ionițoiu, membru al filialei „Memoria“ de la Paris (unde locuiește în prezent), care a avut amabilitatea să ne ofere datele respective. La datele furnizate de domnul Cicerone Ionițoiu, noi alăturăm altele, transmise pentru basarabeni de filiala Fundației „Memoria“ din Chișinău.

Alte informații le obținem de la AFDPR – sediul central, din București.

La cele de mai sus, se adaugă propriile noastre investigații, pe care le obținem fie în scris, fie prin înregistrări pe casete audio sau video – înregistrări realizate cu ajutorul celor aproape 40 de filiale „Memoria“ din ţară și străinătate.

Rugăm pe toți cei dispuși să scoată la lumină ADEVĂRUL să ni se adreseze fie direct, fie prin filialele noastre.

Pe măsură ce putem corecta erorile survenite pe parcurs, o vom face la rubrica MEMORIA CORRIGENDA. Oricum, după publicarea întregului „catalog“ (literele A–Z), vom reveni, incluzându-i pe cei omisi și îndreptând datele sau informațiile ce s-au dovedit greșite.

În căutarea omului pierdut

În legătură cu nota apărută în revista noastră nr. 16, privitoare la un anume tortionar Iosif Moldoveanu, am primit informația că în realitate numele acestuia era Iosif Sobol – nume rusesc, pe românește Cârtiță –, născut la 7 aprilie 1913; a făcut războiul în Est, căzând prizonier la sovietici, apoi s-a întors în țară cu divizia „Tudor Vladimirescu“. S-a aflat mereu în anturajul Anei Pauker, de la care a și obținut aprobarea să schimbe numele în Boabă. Pentru că îi lipsea indexul de la mână dreaptă, fusese poreclit „Ciungul“.

Există unele informații că a fost coleg cu Turcanu, tortionarul șef de la Pitești. Oricum, a fost de multe ori văzut în apropierea acestuia. Rămas în Securitate, în vreme ce prietenul său Turcanu a luat calea închisorii, e foarte posibil ca acest „Ciungu“ să fi fost amestecat și în procesul pe care Securitatea l-a intentat unui grup de tortionari de la Pitești. Doamna Ionescu, de la care am primit informațiile de mai sus, ne-a dat ca lucru cert că, după ce l-a împușcat pe Pătrășcanu, nu este adevărat că „Ciungu“ și-a suprimat întreaga familie, apoi s-a sinucis. El s-ar afla în viață și astăzi. Așteptăm alte amănunte în legătură cu acest caz.

Persoanele care pot da relații despre perioada de detenție, despre condițiile și locul în care a decedat IOAN C. GAFTOI, care înainte de arestare a avut ca ultim domiciliu com. Izvoarele, jud. Prahova, și a fost arestat în noaptea de 18-19 iulie 1952 și, nefiind judecat nici condamnat, a fost trimis ca deținut politic în lagărul MAI de muncă forțată de la Coasta Galeșu, apoi Peninsula, Valea Neagră (jud. Constanța), sunt rugate să ia legătura cu redacția revistei noastre sau să scrie

domnului Raymond N. Stendall (numele actual al d-lui Nicolae I. Gaftoi), 2098 Grange Dr. Mississauga, Ontario, Canada. Cu mulțumiri.

Doctorul GHEORGHE NICOLA, originar din com. Slanotârn – Vidin (Bulgaria), și-a făcut studiile medicale în România și a lucrat ca radiolog la Spitalul TBC – adulți din Sibiu. A fost ridicat de Securitate la 28 februarie 1953 în com. Slimnic, în timp ce consulta bolnavi. Din momentul arestării soțului, doamna Lucia Nicola, profesoară, care era însărcinată cu al doilea copil, nu a mai știut nimic de soarta acestuia. Interesându-se, a primit informația că soțul a decedat în 1955 în închisoarea Aiud.

Doamna L. Nicola, în prezent pensionară, domiciliată în Brașov, str. Alexandru cel Bun, nr. 18, bloc F 4, scara B, ap. 17, roagă pe cei care pot da relații despre motivele pentru care soțul său a fost arestat, de ce și cum a murit atât de repede, la numai 33 de ani, să-i comunice pe adresa de mai sus sau la redacția revistei „Memoria“. Mulțumiri.

TEODOR FEDIUC, oficial sanitar în circumscriptia Corn, a fost arestat de Securitate în noaptea de 19 mai 1951, pe când se întorcea de la un bolnav, după care a dispărut fără urme. Conform unor informații, se pare că a decedat la Securitatea din Dorohoi, la 24 mai 1951 și a fost aruncat într-o groapă comună, locul nefiind identificat nici până astăzi. Înainte de moarte a fost torturat în mod bestial de tortionari ai Securității, care locuiesc și azi în Suceava: lt. Mihai Haucă și Zigfrid (Harry) Feler. Cei care pot da relații despre destinul tragic al lui T.F., sunt rugați să se adreseze fratelui său, ing. Alecu Fediuc, str. Mihai Viteazul nr. 58, bl. L, ap. 3, Suceava. Cu mulțumiri.

Domnul Surugiu Mihai se interesează de doi unchi ai săi: SURUGIU GHEORGHE, omorât în 1940 în jud. Dorohoi, și SURUGIU MIHAI, condamnat la 25 de ani. A fost omorât în închisoare, probabil prin anii '60, la Botoșani.

Ambii erau originari din Grămești-Rădăuți și au fost legionari.

Cine cunoaște ceva despre ei, este rugat să scrie pe adresa revistei Memoria.

În vederea reconstituirii universului concentraționar românesc, ne adresăm: foștilor deținuți politici, foștilor deportați sau strămutați, foștilor prizonieri, foștilor dizidenți, foștilor anchetatori, magistrați, gardieni, rudenilor, prietenilor sau cunoșcuților lor, oricăror alțor persoane care au avut un contact nemijlocit cu detenția politică, să ne furnizeze orice date privitoare la împrejurările arestării, începând cu ancheta, procesul, condițiile deportării sau locurile de detenție, condițiile penitenției (cazare, alimentație, torturi etc.), amintiri despre ei însăși sau despre persoanele cunoscute de ei, ori să ne semnaleze unele evenimente mai deosebite la care au fost martori.

Fiecare mărturie trebuie să respecte cu strictețe adevarul.

Aceste date fac parte din patrimoniul moral și istoric al națiunii noastre și nu trebuie să dezertăm de la datoria de a le face publice.

MEMORIA

revista gândirii arestate

18 Editată de FUNDATIA CULTURALĂ MEMORIA
sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Calea Victoriei 133 - București - 1 - 71102 - România - Europa
Telefon: (401) 659 6563, 650 8044 - Fax: 659 6563

Redactor coordonator GHEORGHE DEREVENCU
Prezentarea grafică MIRCEA DUMITRESCU Redactor DINU BĂCĂUANU

Responsabil de număr: LIGIA ROBĂNESCU

Tehnoredactare computerizată CĂTĂLIN GRAS

Numărul de față este ilustrat cu fotografii cuprinzând aspecte din comuna Saschiz, județul Mureș. Fotografiile au fost realizate de studenții Carmen Apetrei, Tudor Leșeanu, Ovidiu Croitoru, Cornelia Nicolaescu, Doru Ivan. El sunt studenți la Academia de Artă din București și au participat în comuna Saschiz la „Tabăra de creație Memoria”-ediția a II-a (august 1996), sub conducerea profesorului Mircia Dumitrescu, graficianul revistei noastre. Toți acești studenți sunt membrii Fundației Memoria.

Materialele se vor prezenta dactilografiate; publicate sau nu, manuscrisele nu se restituie

Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui articol revine autorului respectiv;

pentru materialele nesemnate răspunde redactorul șef.

Abonamente:

Pentru cei din străinătate: - abonament curent: patru numere consecutive: 40 dolari SUA sau echivalentul în altă valută.

- abonament de susținere: începând de la 100 dolari SUA.

Anunțăm căitorii din străinătate că revista „Memoria” e pusă în vînzare la libăria Virgin-Megastore-Caroussel du Louvre, 99 Av. de Rivoli, 75001 Paris

Pentru cei din țară: - abonament curent: pentru patru numere consecutive: 20.000 lei.

- abonament de susținere: începând de la 200.000 lei.

În prețurile de mai sus sunt cuprinse și taxele poștale.

Elevii, studenții și foștii deținuți politici beneficiază de o reducere de 50%, cu condiția să-și procure revista direct de la redacție, pe bază de legitimăjje și numai un exemplar, proprietate personală.

Cititorii care își procură revista direct de la redacția noastră beneficiază de o reducere.

Încunostintăm pe cei care solicită numere mai vechi că ar fi nevoie să reactualizăm prețul revistelor, adus la cantumul ultimului număr.

Pentru cei care, în afara revistei, vor să susțină material Fundația, o pot face prin donații.

Rugăm pe toți donatorii nostri din țară și străinătate, să ne anunțe în scris toate donațiile făcute, pentru a lă cu noastră cunoștință de ele și pentru a le putea mulțumi, deoarece Banca nu ne comunică numele lor.

Sumele, din abonamente sau donații, pot fi depuse direct la casieria Fundației sau în contul nostru de la Banca Comercială Română (BCR), Filiala sector 1, București - Calea Victoriei nr. 155, bloc D1. Cont valutar: 472131600160; cont lei: 4510101253.

Mulțumim celor care ne-au susținut material la tipărirea numărului de față:
Dutch Fund for Central and East European Book Projects – Amsterdam,
Fundăția Soros pentru o societate deschisă și Computer Publishing Center (CPC)

Noiembrie 1996

IMPRIMAT LA R.A.I. CORESI
ISSN-1220-6396